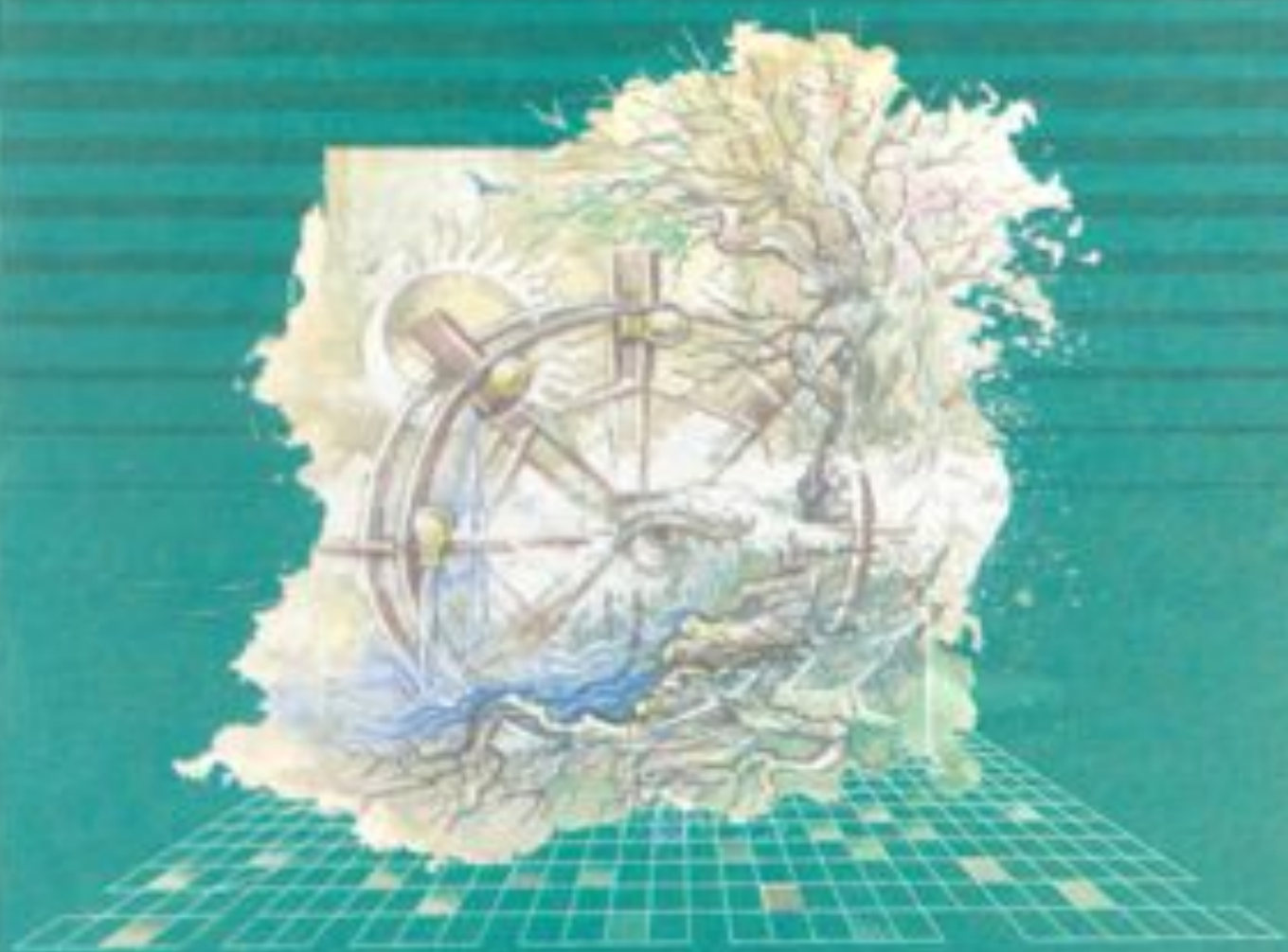


АМИР ХУДОЙБЕРДИ



ЭВРИЛИШ
САЙЛАНМА



Онажоним шеърият



АМИР ХУДОЙБЕРДИ

ЭВРИЛИШ

САЙЛАНМА

ТОШКЕНТ
“Янги аср авлоди”
2002

Шоир Амир Худойбердинин «Эврилиш» номли ушбу тўплами турли даврларда ёзилган шеърлардан саралаб олинган ҳолда тартиб қилинди. Ҳужумчи, I-фаслдаги шеърлар қисил истибдод давридаги шоирнинг дard-армонлари бўлса, қолган фасллардаги шеърларда дунё ҳақидаги фалсафий қарашлари ўз тажассусини топган. Шу билан бирга ёр-ватсфи, дийр мадҳи акс этган шеърлари ҳам мазкур тўпламдан ўрин олган.

Атат китобхон, нашриётхонастим: «Онажоним шеърини» руқнда чоп этайтган ушбу биринчи китоби сизга маъсул келади, деган умиддамиз.

Сўз боши муаллифи
Нормурод НАРЗУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Халқ шоири

Маъсул муҳаррир Ана САИД

ISBN 5-633-01444-8

© А.Худойберди, «ЭВРИЛИШ», «Янги аср авлоди», 2002 й.

Нозик ва уйғоқ кўнгилнинг мулки – бу!

Кўнгилни қаламдан, қаламни дилдан ажратиб бўлмайди. Улар бири-бирига таяниб, ҳаракатга келади, кўнгилда борини – қувончини ҳам, дардини ҳам қоғозга тўқади. Ахир, оқ қоғоз – бу кўнгил-ку! Шу маънода кўнгилнинг мулки – шеър, ғазал, кўшиқ, тарона, дoston... Ҳа, қаламнинг сеҳрини, илоҳий кучи-қудратини шеърхоннинг тушунганидан, кадрига етганидан ортиқ олий мукофот борми шоир учун!

Иқтидорли шоир Амир Худойберди ҳамиша кўнгилга қараб иш тутган, кўнгил буюрган, қабул қилган нарсаларини – туйғуларини қоғозга туширган, шоирликни шунчаки ҳавас иши деб билмай, уни тақдир деб тушунган ва унга қалб кўри-ю кўз нуруни бахшида этган, шу машаққатли сўқмоқлардан юриб, ўз йўлини топган, адабиёт мухлислари, шеърят фидойилари меҳрини қозонган таниқли ижодкорларимиздан биридир. Эҳтиросли шоирнинг “Дунё ва мен” деб аталган салмоқли китобини қайта-қайта ўқиганимда, бунга тўла қаноат ҳосил қилганман.

Улуғ устозимиз Мақсуд Шайхзода “Шоир қалби дунёни тинглар” деб васият қилган эди. Дарвоқе, шундай. Шоир зоти борки, дунё ва замин муаммоларига бефарқ қарамайди, халқ тақдири билан боғлиқ воқеа-ҳодисаларга лоқайд муносабатда бўлишга ҳаққи йўқ. Амир Худойбердининг тўртликларидан тортиб, шеърү ғазалларида ҳам, йирик жанрларда битган баллада-ю дostonларида ҳам бу ҳаётий масалалар бадий инъикосини топганлигининг гувоҳи бўласиз.

Бу ўринда бир муҳим масала устида тўхталиб ўтишни лозим кўраман. Адабиёт фақат пойтахтда туғилмайди, вилоятларда яшаб ижод этаётган ижодкорлар ҳам адабиёт бир дарё бўлса, улар жўшқин ирмоқлари, агар йўл деб ҳисобласак, улар ҳам ҳисобли сўқмоқларидир. Самарқандда Хосият Бобомуродова, Бухорода Садриддин Салим, Урганчда Матназар Абдулҳаким, Андижонда Фарид Усмон, Термизда Шафоат Раҳматуллаев, Қаршида Амир Худойберди, Жиззахда Зулфия Пардаева, Тошкент вилоятида Маҳмуд Тоир каби забардаст шоирларимиз тинимсиз, баракали ижод қиляптиларки, минг афсуслар бўлсинки, бу маслақдошларимизнинг меҳнатлари, хизматлари адабиётшунослигимиз, бадий танқидчилигимиз назаридан четда қолиб кетаётгани оддий ҳақиқат. Худди шундай ажойиб ватандошимиз Амир Худойбердининг босиб ўтган умр ва ижод йўли (танқидли адабиётшунос Бойназар Йўлдошевнинг муносабатини ҳисобга олмаганда) ҳам алоҳида илмий тадқиқотларга бемалол мавзу бўла олади, албатта.

Ватан фарзанди, унинг дастёри бўлишдан буюк саодат бўлмаса керак. Шоирга қулоқ солинг, уни юракдан тингланг:

Дедилар: “Энг гўзал маъво қайсидир?”

Дедим: “Она юртим – бахт фирдавсидур”.

Дедилар: “Нечун у муқаддас, улуғ?”

Дедим: “Боболарим бермиш унга руҳ!”
Дедилар: “Кечарсан ондин ё жондин?”
Дедим: “Айирмасин Ўзбекистондин!”

Ҳа, гўзал сатрларга шоир тақдири, халқ қисмати билан уйғунлашиб кетганлигини яққол ҳис этасиз, шоир ўйларига дил меҳрингизни улаймиз, ўзимизда ҳамнафаслик кайфиятини сезамиз.

Шу ўринда яна бир нарсани алоҳида таъкидлаб ўтишни хоҳлар эдим. Амир Худойбердининг сўз бойлиги, ташбеҳлар ва анъанавий истиораларни, аруз ва бармоқ вазнининг турли оҳанглари эркин ва моҳирлик билан қўллай олиши унга тенгдош кўпчилик шоирлар ҳавас қилгулик фазилятларидир. “Мактаб кўрган”, деган бир гап бор. Биров Амирнинг кўлидан тутиб устозлик қилмагандир, лекин унинг шеърларини бир бошдан ўқиб чиқсангиз, классик ғазалчилик ва достоннавислик мактабининг ҳам, замонавий ўзбек шеърляти мактабининг ҳам оҳанглари эшитилиб турганига гувоҳ бўласиз. Бу жуда катта саводнинг, жуда катта шеърлий тарбиянинг, жуда катта ижод интизомининг ҳосиласи эмасмикин!

Ҳар бир ижодкор маълум ёшни яшаб, умргузаронлик қилар экан, ҳаётини, ижодини сарҳисоб этишга интилади. Шу маънода “Эврилиш” деб номланган мазкур китоб истеъдодли шоиримиз Амир Худойбердининг сайланмаси, қуёшли қаламидан яралган, катта инсоний меҳри, муҳаббати билан йўғрилган қалб армуғони, китобхонлардан оладиган кўнгил суюнчисидир.

Сен билан ҳаётим, сендан заволим,
Меҳрингдан дилимда куртак очган ишқ –
Бу сирли очунга айтар саволим,
Жавобига, не тонг, гулласа Қўшиқ!

Нормурод Назруллаев,
Ўзбекистон халқ шоири

ФАХРИЯ

Оллоҳ менга тож берди фақирликда бошимга,
Шундай тожки, киймаган уни шоҳлар бир бора.
Шу тож билан уйғонсам маҳшар куни қошимга
Саломга келур шоҳлар, ҳатто Искандар, Доро!
Ясалмаган олтиндан, қимматбаҳо тошлар-ла
Безалмаган, ҳаттоки берилмаган тилло ҳал!
Фаришталар теграмда, билмам, қайга бошларлар,
Мендек тождорга бугун олам эрурми маҳтал?!
Бу тожни илк кийганда ерга сочилдим дондай,
Сўнгра униб чиқдим-да боғладим олтин бошоқ.
Қаддим минг бор эгилди шудгор аро дехқондай.
Менинг икки кифтимга дўнди Помир, Тангри тоғ.
Юксалдим осмонқадар, фармонимга шай турди
Хаёлларим, мен ҳукм сурдим чексизлик аро.
Ҳатто олис юлдузлар менга салом келтурди,
Кезиб юрган булутлар менга бўлди фуқаро.
Турли чечак, гиёҳлар, тошлар, ҳатто хору хас
Итоатда бош эгиб, амримни жим тинглашди.
Кўксим ўсди кун-бакун чўққилар-ла басма-бас,
Юксакликка етдим, сўнг тупроқ билан тенглашдим.
Бошимдаги тож билан доврўқ солдим элимда,
Гарчи фақир бўлсам-да доим тўрдадир жойим.
Умрим қасрин тикладим ҳикматлардан, илмдан,
Ўз шаънимни асрадим, қадримни билдим доим.
Шаҳаншоҳлар қон ила тўплаган хазинаси
Тенг келолмас дилдаги ғуруримга, бойроқмен!
Ишқ абётин тўқиғай кипригимнинг нинаси.
Эзгуликнинг йўлида кўтарилган байроқмен!
Майли, қанча азобга солса, чидайди қалбим.
Оллоҳ азиз бошимни айирмасин тожимдан.
Ишонаман, ғафлатдан бир кун уйғонар халқим,
Шарафу шонга буркаб, гуллар сочар бошимдан.
Қабрим ичига шодмон кирарканман сўнгги дам,
Маҳшарда бош кўтаргум улуғ подшолар мисол.
Меҳр ила қўлимдан тутиб Ҳазрати Одам,
Йўл бошлағай олдинга, бермас “Кимсан?” деб савол!

ИСТИБДОД ДАФТАРИ

1-қисм



*«Уйғон!» дейман, дунёни божқан эл уйғонмайди,
Бўйинига турфа тамга таққан эл уйғонмайди.
Беравериб худога ёққан эл уйғонмайди,
«Нега уйғонмайди?!» деб нолакор бўлиб ўтдим.*

ТАРЖИМАИ ҲОЛ

Таржимаи ҳолим
Оддий. Исмим – Шеър.
Миллатим – Эзгулик,
Ватаним – Юрак.
Ёшим – ўтмиш билан
Олис келажак
Ўртасида тугун –
Бугун.
Касбим – Севиш, Азобланиш.
Маслагим – Тобланиш.
Орзуим – оламни
Оқ кўйлақда кўриш.
Устозим – Адашиш.
Шогирдим – Ташвиш.
Дўстим йўқ,
Таниган душманам учта:
Лоқайдлик, Сохталик
Ҳамда Хиёнат.
Уйим – Ёлғизлик,
Хотиним – Ёлғизлик,
Болаларим – Ёлғизлик.
Сиғинганим – Эрк,
Соғинганим – Эрк!
Излаганим – Ҳақ,
Топмаганим – Ҳақ.
Бошимни кундага
қўйиб айтганим:
“Ғафлатдан кўз оч-да,
Оёққа қалқ, Халқ!”

АРАВАНИ ТЎХТАТИНГ

“Аравани тўхтатинг, тушиб қоламан,
Ахир бошқа эрур борар манзилим.
Янглишиб минибман, тўхтатинг тезроқ,
Тушаман бу бекат бўлса-да ўлим!”
Аммо аравакаш ғирт қайсар ва тўнг,
Истамас гапимга қулоқ солишни.
Отларни қистайди, йиғлайман хўнг-хўнг,

Билмайман қандайин тушиб қолишни.
Арава устида бегона, ётлар
Аҳволимдан кулар, боқишар ҳайрон.
Туёқлари қизиб сапчийди отлар
Борар манзилимга тескари томон!

1986 й.

* * *

Оллоҳ каломи бу! Ёдингда тутгил,
Ҳаром қилинмишдир шоирлар қони.
Шоир қонин тўкса қай кимса, буткул
Насли қуриб битгай, қолмас нишони.

Оқибат Ғазнавий Султон не бўлди?
Маҳмуд Қатағондан қолдими бир из?!
Дорга Машрабмас, бир нидо осилди:
“Кўзингизни очинг, ғофиллар, эй, сиз!”

Эсиз Чўлпон! Эсиз Қодирий, Фитрат!..
Увол қилдилар-ку ёшгина жонни –
Йигирма беш ёшда... Она ер, титра!
Жоҳиллар не қилиб қўйди Усмонни.

Бок, уларнинг хоки нурга ботибди,
Иблис қилолмагай абад тантана.
Оёғи осмондан бўлиб ётибди
Шоирга қўл чўзган ҳар бир салтанат.

Тарих тўзонида бенишон учмиш,
Кибрдан кўзи кўр не турфа ғаддор.
Шоирлар аъмолин мангу шон қучмиш,
Лаънатга кўмилаб қолди зиндон, дор.

На мулку мансабга таъма, на ҳашам
Ҳавасидан йироқ, ғалат бир қавм.
Фақирлик – ҳамроҳи, дўстидир – қалам.
Қалбин тиглар доим замон бераҳм.

Эй, ғаюр! Дилингда бўлса хусумат
Юлиб от! Демадим сенга фасона.
Оллоҳ даргоҳида эмас беҳурмат
Сен устидан кулган биздай девона!..

1989 й.

БИР ГУРУҲ ҚАРОҚЧИ

Бир гуруҳ қароқчи замонни талар,
Сулҳни талар, омон-омонни талар.
Уларга фарқи йўқ кимнинг кимлиги.
Дуч келган яхши-ю ёмонни талар.
Пайтава қилганча тавфиқ яловин,
Ювуқсиз бет билан иймонни талар.
Ҳаё либосига ғанимдек, ўзи
Бир пайтлар бош урган домонни талар.
Молингни ўмарса кошкийди, дилдан
Ғурурни, орзу-ю армонни талар.
Ҳатто ўликларни тинч қўймас гўрда,
Абадий бедахл маконни талар.
Келажак сарҳадин пойлаб туну кун
Мозийдан йўл олган карвонни талар.
Издан хароба қолар ва яна
Қайтиб келиб ўша вайронни талар.
Юлдузлар найзалар заҳмидир магар,
Ерни талаб бўлиб, осмонни талар.
Улар бош суқмаган ҳеч жой қолмади,
Мактабларда илму урфонни талар.
Фармонлар чиқарар: “Ҳаммаси – халққа!”
Ва ўзи чиқарган фармонни талар.
Шайтон ҳам уларга ҳар кун беш маҳал
Сажда қилар, йўқса шайтонни талар.
Фурсат топса талар ҳатто бир-бирин,
Ўртадаги икки ҳайронни талар.
Қуръонни ўпганча қасам ичар, сўнг
Қасамини бузиб Қуръонни талар.
Ишончлар хомталаш бўлди, бир илинж
Қолмади, охирги имконни талар.
Одамзод улардан қачон қутулгай,
Эй, Амир, билмассан, ғам жонни талар.

1988 й.

ҚАЛАМИМ

Ёлғизландим баногоҳ, кенг олам зиндон бўлди,
Дўстлар нари қочдилар, душманлар хандон бўлди,
Юрагимда дардларим ошди – минг чандон бўлди,
Ёлғизлатмай ёнимда ҳамдам бўлгин, қаламим,
Ўксуккина қалбимга малҳам бўлгин, қаламим.

Не бало, ҳар кадамим ўлчаб юрса ғаюрлар,
Оч қашқирдай теграмни қуршаб турса ғаюрлар,
Ҳар ишимда минг битта хато кўрса ғаюрлар,
Ўзинг қўлла, асодай суянч бўлгил, қаламим,
Ўксуккина қалбимга қувонч солгил, қаламим.

Дунёсидан умидим йўқдир, дунёми – фоний,
Тирикликми – сурғалиб юрмоқ, умрми – оний,
Жон экан-да узилмай юрган мискиннинг жони,
Бармоғимга бағрингни маҳкам босгил, қаламим,
Чинордай илдиз отиб, тоғдай ўсгил, қаламим.

Сенда илоҳий қудрат, сенсан жаҳонгаким шоҳ,
Сен сочган ҳар гавҳарда аён кўёш, аён моҳ,
Бўлурмисан мендаин фақирга энди ҳамроҳ,
Сенда Ҳақнинг найзасин учи бордир, қаламим,
Муҳаббатнинг енгилмас кучи бордир, қаламим.

Сен боис жаҳон аро идроклар бўлди обод,
Қалблар мунаввар бўлди, ўксуклар ғамдан озод.
Мир Алишер пойига қўл чўзиб сўрай имдод,
Тангри етти ёшимда ато этган, қаламим,
Сени унутиб мендан хато ўтган, қаламим.

Рост, сендан кечиб, андақ қизиқдик бойлик, шонга,
Дунёларга берилдик, учдик пучак ёлғонга,
Қасд қилгандан қасд қилдик яна-яна иймонга,
Оқибатда, эҳ, шунча алам, ҳасрат, қаламим,
Энди йўлдан тоймайин, ўзинг асра, қаламим.

Оддий зотман, даҳолик даъвосидан йироқмен.
Дилга ишқнинг оташин солгандирман бироқ мен.
Мискинларнинг йўлида ёнган митти чироқмен,
Шул чироқнинг пилигин кўтариб тур, қаламим,
Билагимда кўкламдай кўкариб тур, қаламим.

Иккимиз аро энди айролик тушмас, илло,
Бу толеъ ўнгимиздир, саробмас, тушмас, илло.
Умидимиз уруғи унгайдир, пучмас, илло.
Тилло тождан, тахтдан-да олий нишон, қаламим,
Тилимизда энди йўқ, шукр, кишан, қаламим.
Энди ўзингсан танҳо ишонганим, сирдошим,
Ўзингсан яқин қавмим, ўзингдирсан қардошим.
Сўнг дамгача тишимда тишлаганим – бардошим,
Долғалардан қалбимни олиб ўтгин, қаламим,
Долғаларга қалбимни солиб ўтгин, қаламим,
Тилармен, Тангрим, бергил билакларга куч-қувват,
Томирларга эзгу нур, юракларга куч-қувват,
Ҳар некбин дуоларда, тилакларда куч-қувват,
Охиргача қувватдан қолмасак бас, қаламим,
То манзилга етгунча толмасак бас, қаламим.

Рауф Парфи – азим бир дарё,
Сув ичади ундан булутлар.
Ва ёмғирга айланган асно
Кўкаради ердан умидлар.

Рауф Парфи – азим бир дарё
Унда сузар наҳанглар, китлар.
Бу дарёдан сув ичар ҳатто
Тумшуғини ботириб итлар.

Рауф Парфи – азим бир дарё,
Гувранади тийиқсиз, ҳассос.
Тўлқинларин шиддати аро
Тирилади минг йиллик қасос.

Рауф Парфи – азим бир дарё,
Оқар гирён, бағри қон ҳолда.
Ўзанига сиғмайди, аммо
Бориб қуйилолмас Оролга!..

1989 й.

Бир юрт кўрдим, бори эли батракмижоз,
Элфуруши от минаркан – тўра экан.
Дехқонларин даласидай дарди дароз,
Пешонасин тагигача шўра экан.
Одамлари мукка тушиб чоҳ қазарга,
Бир-бирларин оралари ола экан.
Шоирларин боши дорда, кўнгли ёрда,
Олимларин икки юзи қора экан.
Муттахамлар тўрда, бисёр иззат-икром,
Қозилари қорни катта–хўра экан.
Ёлғончини пайғамбардай сийлар авом,
Ҳақталабнинг қалби қонли, яра экан.
Ботири йўк, йигитлари чолга ўхшар,
Чоллари-чи ўтакетган бола экан.
Замон шундоқ кечаверса, дилим қақшар,
Бундай юртдан бирор нишон қолармикан?!

1989 й.

Биламан, сиз бахти тўкис зот,
Умрингиз ҳамиша фаровон.
Дунёни босса-да зулумот
Тушкун шеър ёзмайсиз ҳеч қачон!
Бировнинг дардига ҳушингиз
Йўк эрур, ишратни ўйлайсиз.
Ғам чекиб турса-да қўшнингиз
Сиз ўз бахтингиздан сўйлайсиз.
Бир томон миллатнинг бор дарди,
Ғанимлар хуружи бир томон.
Сиз эса яшашнинг бош шарти
Унвон деб ўйлайсиз ҳар қачон.
Гулшанга тўкилган қировнинг
Сизга дахли йўқдир, афтидан.
Қишда уйи ёнса бировнинг

Исинмоқ бўласиз тафтида!
Шул ўтдан ичингиз куймаса,
Билмадим, қай ерда ўрнингиз!
Бошқаларнинг қалби куйласа,
Куйлайди, эҳ, сизнинг қорнингиз!

Ажаб?
Бир гала “шоир”
Тўпланишиб овлоқда.
Қўл чўзишар ютоқиб
Ўртадаги товоққа.
Ёғли луқма илинжи
Боғлаганми кўзларни?
Ажаб? Ажаб? “Шоир”лар
Ейишмоқда Сўзларни!
Ажаб? Қуш қанотига
Ўхшамайди, қошлар паст.
Товоқ туби чукуру
Осмон баланд, бошлар паст.
Мен-чи ўпаман титраб,
Йиғидан тийиб ўзни –
Кимнингдир қошиғидан
Тўкилиб қолган Сўзни.

Бир-бирини сотмаса ўзбек – “ўзбек” эмасдир,
Бир-бирини отмаса ўзбек – “ўзбек” эмасдир.
Анов кимса чўққига чикмоқ бўлибди, қаранг,
Оёғидан тортмаса ўзбек – “ўзбек” эмасдир.
Бир-бирининг кадамин пойлаб юрар, қўлда чўп,
Ковламаса, титмаса ўзбек – “ўзбек” эмасдир.
Ўчдир арзон мактовга, шундан алданар ёвга,
Май деб заҳар ютмаса ўзбек – “ўзбек” эмасдир.
Тўқсон икки томонга тортарми қон, не бало,
Оёғидан йитмаса ўзбек – “ўзбек” эмасдир.
Уйғонган жумла жаҳон, у-чи ухлайди ҳамон,
Маҳшаргача ётмаса ўзбек – “ўзбек” эмасдир.

Демангиз: “Бас, киноя!” Аслида мақсад-ғоя:
Ўзлигини топмаса ўзбек – ўзбек эмасдир.
Шоирлари урар бонг, аммо ҳануз карахт онг,
Ўз-ўзин уйғотмаса ўзбек – ўзбек эмасдир.
Аждодларнинг даҳоси – тарихнинг зўр баҳоси,
Яна довруқ тутмаса ўзбек –ўзбек эмасдир.

1991 й.

Шоирни калтаклаш осондан-осон,
Чунки унинг бирор пинҳон сири йўқ.
Дўст ниқобин кийган кимсага ҳамон
Ишонар – кўнглида кири йўқ.
Шоирни калтаклаш осондан-осон,
Чунки ҳимоясиз майсадайн у.
Туёқлар остида топталган урён
Япроғида қатор шабнамлар эзгу.
Шоирни калтаклаш осондан-осон,
Шартмас қадамида ҳадсиз айғоқчи.
Тахайюл ўлкасин минг бир тажовуздан
Асроларми, тушларига тун – соқчи.
Шоирни калтаклаш осондан-осон,
Гарчанд Иблис эмас пешво замонга.
Анордай эзилган юраги нолон
Борлиғи-ла ботган зардобга, қонга.
Шоирни калтаклаш осондан-осон,
Мазлумлар бошига ёғилган дўлдай
Калтаклар энг аввал унинг қалбига
Теккай ва бир зарбдан минг пора бўлгай.
Шоирга жудаям қийин, чин ҳабиб
Йўқдир қаламидан, қалбидан бўлак.
Душмандан начора, “дўст”нинг “меҳри”дан
Қутқазсанг-чи, риёдан мурод не, фалак?!
Аммо ожиз эмас, йиғидан гарчанд
Шишиб ва кўкариб кетган қабоғи.
Шоир ўзи учун йиғламас ҳарчанд,
Унинг тимсолида Тангри сабоғи.

Англамасдан мадфун зоримни.
Она, энди ўламан.
Менсиз ҳолинг нима кечади?
Ачинмагил, куйма, йиғлама,
Кўз ёшингни тийгил, онажон.
Мен бор-йўғи чўмилгани кетдим
Алвастикўлга!
Унда сўзлашиб ётурман
Бақалар билан.
Улар ардоғида соғинурман
Тирикликни.
Лекин ҳозир
Қоп-қора фаришта
“тадоригингни
кўр” дея буюрар, қоп-қора калхат
Қанотларин силаб. Ҳа!
Учиб кетажакмиз мавҳум бўшлиққа.
Унда балки
руҳим дуч келар
Ҳақиқатга ва тинчир кўнгил.
Она, лекин хоҳлар эдим
Музаффарликни.
Мағлуб бўлиб ўлмоқ –
начора, қисмат.
“Ал-қасос” дер янчиб
ташланган ғурур.
Ва хўрликлар аро
топталган исмат.
Бир кун тушунарлар.
Бир кун англларлар.
Мумкинлигин ғолибликни
Мағлублик аро.
Иродам ила енгиб ўтолдим
Барча-барчасини. Тўсиқлар, зеро –
Шиддатимни тўплашга имкон!
Ғафлатдан ақлимни
Айириб олганим
Эрта тонг эди. Энди шом.

Ғапшинишлар, хуришлар ваҳшат.
Тунларимнинг сўқир эртаси
Тонгларимга улашар даҳшат.
Эй, азоблар,
 ғамларни тукқан
Яғир қисмат!
 Мақсадинг надир?!
Қадрлабон инсон зотини
Оқибатда ўзим бекадр.
Қуриб борар қалбим булоғи,
Тан ҳам қурир гўёки ўтин.
Ҳаммасидан кечиб бирйўла
Руҳим истар олмоқликни тин.
Яхши инсон бўлмоқ аъмоли
Ва эзгулик бир четда ожиз.
Икки ямлаб бир ютмоқ учун
Шай турибди тақдир – ялмоғиз.
Эй, сиз,
 мамнун ишшайган,
 ғолиб,
Тубан,
 олчоқ,
 ҳавойи тўда!
Кўраяпсиз ҳолимни – забун,
Бехуд,
 эзгин,
 хор-зор,
 афтода!
Биламанки, тантана қилмоқ
Орзусида ёндингиз узок.
Ишончимга кириб олдингиз
Кўймоқ учун кўнглимга тузоқ.
Лаънатлайман беминнат меҳр
Улашган ул ғофил қалбимни.
Нега шундай, душманам бўлиб
Чикди, дўст деб ўйласам кимни?
Майли, борин манглайдан кўрай,
Бир шўрликка айланай охир.
Лаънатларга кўмилиб қолган
Каслар, сизга янаям оғир.
Вақт ҳам етди.
Алвидо дунё!
Кўп кўргансан мендайлар ғамин.
Бораяпман, бағрингга тезроқ

Олақолгин,
Ассалом,
Замин!

1989 й.

Мен дунёга келган эдим олам янгорган куни,
Ишқ ғунчаси сирларини сочиб лаб ёрган куни.
Шоҳ Машраб мағрур кулиб дор остига борган куни,
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

Кўз очдиму кўрдим, ҳайҳот, боши эгик миллатни,
Кишанларни, мутеликни, жаҳон тўла иллатни.
Дилимда нур ожиз қолди ёритмакка зулматни,
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

Зиёсиздир зиёлилар, илмсиздир олимлар,
Фазлу адл ниқобини кийиб олмиш золимлар.
Топиларму бирор ҳаққа ташна, ақли солимлар!
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

На замона аҳбоблари, на ёр мени тушунди,
На қатлгоҳнинг кундаси, на дор мени тушунди.
Фақат жони узилар чоқ бемор мени тушунди.
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

Неча бора келдим-кетдим, кўрай деб хур замонни,
Кўрдим фақат бойқушлар ин қурган ярим вайронни.
Вале кўрмади бу олам хануз мендек гирённи
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

Йўлчимидим ухлаб қолиб карвонидан адашган,
Дарёмидим кенг саҳрода уммонидан адашган.
Топиларми яна мендек замонидан адашган,
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

Келган эдим Намоз бўлиб эрк ёвлари отдилар.
Чўлпон эдим – орзуларим қуёш чикмай ботдилар.
Амир эдим – қулбозорда бир чақага сотдилар,
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

Ушбу дамда бошим эгиб ёр олдига борай мен,
Ўйнаб-ўйнаб, кулиб-кулиб дор олдига борай мен.
Тўкса-тўксин қонимни, хунхор олдига борай мен,
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

Маккор ғаним, майли, мени ўлдиравер, ўлмайман,
Амир бўлиб туғилганман, ҳеч қачон қул бўлмайман.
Мен шундайин сирли жомман, азал-абад тўлмайман,
Қайдан мени тушунарди залолатга ботганлар.

1990 й.

Ўрлаюр дил келмади деб замоним,
Ох, десам ловулаб ёнгай забоним.
Ўксуклардан дариф тутиб меҳрингни
Кунинг қолди, айт, кимларга, жаҳоним.
Чечаклари қовжираган хор тупроқ,
Кўзларимдан оққан сувга зор тупроқ,
Кечир, сенга бердик кўп озор, тупроқ,
Нетай, аршни кўзлар руҳи равоним.
Жисмим хори гуноҳлардан ҳориди,
Қароғимдан туннинг кўзи ёриди.
Кун десам кун орзуларим бор эди,
Дўнди хаёл гирдобига гирёним.
Кўл чўзарман кўкка – ҳеч бир нажот йўқ,
Талпинурман – учай дерман, қанот йўқ.
Ерда эмин яшамокқа сабот йўқ,
Йироқлашиб бораётир осмоним.
Кундан кунга беҳ эмассан, бадтарсан,
Чангаллаб бошингни қаён кетарсан.
Нима бўлди, буёғини нетарсан,
Охиратни ўйламаган, нодоним?
Гўдак эдинг – биллурдай шаффоф эдинг,
Ғунча гулдай, инжа нурдай соф эдинг.
Оқдинг – равон дарёларга доридинг
Ки аслимни шарҳ айлаган баёним.
Чаққай чаён кириб олса қўйнингга,
Чирмашади заҳарли мор бўйнингга.
Тушунмадим қилмишингга, ўйнингга

Айтгил, мендан не истарсан, чаёним?!
Сенсиз Оллоҳ юз ўгургай, меҳрингда
Меҳринг бордир, меҳр ила мен зинда.
Дил хубоби ўйнар лиқо баҳринда,
Юз ўгирма мендан, моҳи тобоним.
Савол эдим, жавобимни топар эл,
Айбимни гоҳ очиб, гоҳо ёпар эл.
Ҳақ кўнглимга кирсин, ҳақдан хабар бер,
Ўпиб юзга сурганим, ай, Қуръоним.
Кўнглимга, дил, бериёлар баҳрига,
Беиболар алдовига, макрига.
Тилинг бийрон сохта кунлар шукрига
Ё шунчалар заифмисан, иймоним?
Дўст деганинг душманигни дўст тутса,
Дағи сенинг ҳимматингга кўз тутса,
Виждон амр этайин деб сўз кутса,
Ичимга сиғмадинг лутфи ёлғоним.
Қисди сени ёғий дунё тўрт ёқдан,
Синдирай деб борлигингни мўрт ёқдан,
Қутқазарми бошингни чарх сиртмоқдан,
Давлатим – ўлимдир, ажал – арконим.
Адолат излабон бўлдинг адо, жон,
Қақшаган сўнгақдан бердинг садо, жон,
Йиғлаб кўз ёшимни тўксам, Художон,
Нуҳни-да фарқ айлагайдир тўфоним.
“Оҳ” демагил, Амир, “оҳ”инг на даркор,
Бебақода борар роҳинг на даркор,
Эл ичинда элчин чоғинг на даркор,
“Пуф” деди, тўзғиди-кетди тўзоним.

1989 й.

Овозимни яширдим
Гулларнинг гурунгига,
Майсаларнинг мунгига
Яширдим овозимни.
Бақироқ балиқларнинг
Даҳопарвар дилига,

Гунг-соков сукунатнинг
Таҳайюли, тилига
Абадий муҳрладим!
Тунларнинг тумоғига,
Тошларнинг томоғига,
Булутларнинг оқ, жулдур
Чопонин ямоғига
Бекитдим, то товшимнинг
Саодатин сақлайин!
Ўткинчи шамолларнинг
Эҳтиросин енгарок
Баобаб дарахтига
Бердим кишу ёзимни.
Куйламоқлик бахтини
Юрагим-ла суғуриб,
Булбулларга инондим
Ярми синиқ созимни.
Тунлари тунд, ёввойи
Зулумотнинг пинжида
Ухладим жим кучоқлаб
Тош қотган юрагимни.
Оч қашқирлар тишларин
Ғичирлатиб ғажиди
Ялдо кечаларида
Совқотган суягимни.
Ўзлимни унутдим.
Умрим хаёл-бахаёл
Иблисларнинг измига
Кўнди – абад кўникди.
Кўчаларда юрдим мен,
Олқишлади оломон.
Сезмадилар руҳимга
Кийгизилган ўликни.
Аммо дилим денгизи
Мавжланганда, тубида
Яширин жавоҳирлар
Садафлардан берар сас.
Эй, муҳтарам жаноблар,
Танимайсиз сиз мени,
Қаршингизда турган зот

Сизлар билган кас эмас!
Бир кун мудроқ туйғулар
Шалоладай сочилиб
Тўлдиргайдир тириклик
Нурин қалб пиёламга.
Қалдиरोқлар гумбирлаб
Овозимни фош қилар,
Мени намойиш қилар
Камалакдай оламга.

Бу замона зайлими?
Ё рўшнолик хайлими?
Манови олифта қиз
Ширинми ё Лайлими?
Кетиб борар саллона,
Кетиб борар мастона.
Ҳарир ичида гўё
Текин томошахона.
Уятданмас, бўёқдан
Қизаргандир икки юз.
Номус нархи – “йигирма”,
Иффат нархи – “икки юз”.
Манов юзи салқиган
Гўрўғлими, Авазми?
Дўкончада ўтириш
Куни бўйи ҳавасми?
Оҳ, лаззат-да жудаям
“Оқ чой” ичиш оқшомлар.
Юнус пари Ғиркўкнинг
Қазисидан ош дамлар.
Манов қориндор “ошна”
Алпомишми, Фарҳодми?
Тагидаги машина
Чойчақадан бунёдми?
Барчиной садоқатин
Сақлаб турар тишида.
Ултонтоздан орттирган
Гумонаси ичида.

Манов кимса Тоҳирми?
Ё замона охирми?
Нега бунча товонин
Ялар Қоработирнинг?
Кавлаб гап бисотини
Минбарлардан жўшади.
Мансабни деб хотинин
Бошлиғига қўшади.
Манов оққан селми-я?
Музтар боққан элми-я?
Ботирларин сўроқлаб,
Бирор нима дерми-я?
Замон қандоқ замондир,
Яхшилар ҳам ёмондир.
Эл ишончи – ботирлар
Ёсуманлар томондир.
Кеча-кундуз санқиган
Миршаблармас, тозилар.
Ноҳақдан ҳам, ҳақдан ҳам
Пора олар қозилар.
Оқсоқоллар – бесоқол,
Ғийбат билан овора.
Каллалари кичрайиб
Бораётир тобора.
Аёлларда рўмол йўқ,
Эркакларда белбоғ йўқ.
Каззобларни ошишга
Дор топилмас – сиртмоқ йўқ!
Бу замона зайлими?
Ё рўшнолик хайлими?
Айтинг, бундай замонга
Туфлаб олсам майлими?
Шоир, не ҳол нолангдан
Эриб оқса ғазалинг.
Йиғлаб ўтмоқ шоирнинг
Қисматими азалий?
Гарчи барча оҳ-воҳинг
Юрагингдай бедордир.
Боболаринг арвоҳи
Тирилмаса бекордир!

1989 й.

ОСИЙ ИБОДАТИ

Қодир Оллоҳ! Тингла, бугун итоатим,
Дил иқрори, тил иқрори – ибодатим.
Адо этгил тилагимнинг ижобатин,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Барча билар ҳақ олдида тилим тугун.
Дилим –тугун, қўлим –тугун, йўлим –суқун.
Шоирига ишонмайди элим бу кун,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Нафсим ити занжирини узгани – чин,
Ҳирс қаноат эшигини бузгани – чин.
Чинни жомда Иблис шароб сузгани – чин,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Иродасиз, кўрқоқ, худбин ва ачайин
Маҳмадона кимса бўлиб қолдим, тайин.
Дил дарёси қуриб саёз тортган сайин.
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Масту аласт давраларда валақладим,
Қўрқинчли туш кўргандай гоҳ алахладим.
Умр китобим йиғлаб-йиғлаб варақладим,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Зеру забун, бахти нигун яшамоқдин
Безди руҳим, қочса шояд бу қамоқдин.
Гуноҳларим хиппа бўғмоқда томоқдин,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Сирти бўлак, ичи бўлак мажруҳ жонман.
Ки ўзимдан ўзгадурман, нотавонман.
Осийдурман, гумроҳдурман, гўл, нодонман,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Ҳақ йўлидан адашганман, тайрилганман,
Уқубатли манзил томон қайрилганман.
Тавфиқ қайда? Сужуд қайда? Айрилганман,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Биладурман, жаҳаннамдур охиратим,
Гавҳар эди, тошдай сўнди о, хирадим.
Ботинимда Иблис, сўфий –зоҳиротим,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Ҳориқтирди ҳаётнинг шум ўйинлари,
Кўз очирмас чархнинг қаро қуюнлари.
Оғир юкдан толиб кетди бўйинларим,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Чор атрофга қарайдурман: замон аҳли
Залолатга мукка тушган, қосир ақли.
Бўлолмадим бу издиҳом ичра бахтли,
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Дилим нотинч, безовта руҳ ғалаёни
Ором бермас – қийналади фақир жони.
Борми ахир азобларнинг ҳад-поёни.
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

Қодир Оллоҳ! Берк тутмагил тавбам йўлин,
Ҳидоятнинг тилаб кўкка чўздим қўлим.
Иймонсизлар ҳаётдан афзал ўлим.
Ол жонимни, Худо, бергил иймонимни.

КУЗ

Нега кузнинг хилват гўшаларида
Ғамгин қўшиқларни куйлагинг келур?
Дайдийсан хаёлот кўчаларида,
Юрагингдан эриб оқади биллур.
Учиб бораётган хазон қоғоз-ку,
Ўқи, унда ёшлик шеъри битилган.
Сезгандирсан: найнинг навоси эзгин,
Бўғзигача ахир аламлар тўлган.
Қушлар кетаётир ғариб боғларни
Маҳзун сокинликнинг қўйнига ташлаб.
Олам ичга ютар ҳижрон доғларин,
Сап-сарик рўмолин бўйнига ташлаб.
Чирт юмилар кўзинг: дил сўқмоғида
Оғир жароҳатли бир из кўринар.

Сени ёлғиз ташлаб умр роҳида
Кетиб бораётган бир қиз кўринар.
Титрайсан: миянг ҳар ҳужайрасида
Мингта савол бўлиб ўй чувалади.
Куйламоқ бўлсанг-да қувноқ қасида
Мезонларда ғамгин куй чувалади.

1988 й.

Фахрландик Берунийдан, Ибн Синодан,
Мозийдаги ўтган ҳар бир улуғ сиймодан.

Улар ёзган китоблардан ифтихор қилдик,
Биз ворислар бундан ўзни бахтиёр билдик.

Дедик: «Буюк фотиҳ ўтган бобомиз Темур!»
Навоийнинг байтларидан туйдик биз ғурур.

Аммо сира ўйладикми, ўзимиз қандоқ?!
Қайдан тушди боболарнинг пок шаънига доғ?!

Ўтаяпмиз, айтинг, қачон ўйлаб оламиз?
Фахрлана олармикан биздан боламиз?!

Мен миллатман,
Аслимни чоғласанг!
Мен Ватанман –
Бағримни боғласанг!
Мен мазорман –
Харобати кўҳна туркмен,
Чўккайдурман, болам,
Йиғласанг!

Фариштани йўқла,
Шайтон кўринур.
Ҳар меҳроб остида
Чаён кўринур.
Тиллардаги болга
Аччиқтош тутсанг,
Диллардаги оғу
Аён кўринур.

ҚАЙТИШ

Шеърим, сени мендан айирган тақдир
Ҳукмига сўнгги бор видолар айтдим.
Қайта тирилмоқлик – мўъжиза, бахтдир,
Ўлимни енгдиму, ёнингга қайтдим.
Қарғалар дастидан менингдек зада
Булбуллар жўр бўлди юрак торимга
Ҳасратлар денгизин сузиб кемада
Етолдим сенингдек биру боримга.
Гўр ичра уйғонган Нортўхта бува,
Уйга қайтганидек кафанин судраб.
Кўз ёшим юзимнинг сариғин юва,
Узрона тилимда, турибман титраб.
Нортўхта бувани ёлғиз фарзанди
Арвоҳ, деб янглишиб солган эди дод.
Сен руху танимнинг асл пайванди,
«Кел», дея бағрингга оласанми шод?
Мен-ку тирик юриб – тириклай ўлиб,
Не-не савдоларни кечирдим бошдан.
Орзум чечаклари бемаврид сўлиб,
Юрагимга даҳма ясатдим тошдан.
Ва шунда адашдим умр роҳида,
Таъқибин қўймади қутурган бир ИТ.
Ноҳақликнинг қўли баланд чоғида
Ҳақнинг борлигидан узгандим умид.
Аммо ғижинардим, қолардим ҳайрон,

Яшаш тарозисин тошими таъма?!
Нафси олғирларга боққандек замон,
Лўливаш юлғични олқишлар ҳамма.
Вожаб? Мансаб, деб, пул деб то охир
Қурту қумурсқадек билмаслар тиним.
Ўзимни ўртайман, гуноҳми оғир,
Янглишсам янгироқ бўлсин, деб, тўним?!
Шеърим, шул ғафлатда эсиб бир шамол,
Сенинг хабарингни келтирди – билдим.
Ҳақиқат олдида қолганимча лол,
Сеҳридан кўр олиб қайта тирилдим.
Қуёшга тик боқмоқ толе-ку энди,
Ҳеч кимдан яширмам қароқларимни.
Ошкор бўлмоғидан қўрқмайман, жон деб,
Қоғозга айтаман гуноҳларимни.
Гарчи дўконларда ютганча чангни,
Қаро қисматидан додлар қоғозлар.
Аммо мен ростини ёзаман энди,
Ёлғон сўйлайверсин мадҳиябозлар.
Шеърим, поклигимнинг митти боласи,
Ҳали сени кўшиқ қилиб айтарлар.
Ҳалол туйғуларнинг ошён-қалъаси,
Бағрингга адашган кўплар қайтарлар!

1987 й.

ИҚРОР

Неки менга эзгулик изҳор
Этганлардан, очиғи, куйдим.
Садоқатин кўрмайин бир бор,
Дўстларимни ёнимдан қувдим.
Оппоқ нурга айланди таним,
Сохталиклар ҳалқасин ёриб.
Тиш қайраган қаттол душманам
Қиличига сиғиндим бориб!

1989 й.

Учиб кетгинг келар фалакка,
Йўлингни дераза тўсади.
Бир хўрсиниқ бўлиб тувакда,
Хонангдаги гуллар ўсади.
Ва шунда кўксингда бир нарса
Қаноти қайрилиб йиғлайди.
Тўрт океан сикқан курраи арзга
Бир томчи кўз ёшинг сиғмайди.
Чўкасан, хаёллар янада
Кўксингга қолади бойланиб.
Бир зум тек қотасан хонада
Совуқ панжарага айланиб.

1989 й.

ХАЛҚИМГА

Она халқим, мен учун бахтсан,
Яшнагайман яшнаган чоғинг.
Сен чинорсан, азим дарахтсан,
Мен-чи, сенинг битта япроғинг.
Дил яйрайди баҳоримдан маст,
Минг хил оҳанг – бахтни куйлашга.
Бу фаслнинг ўзи иқбол, бас,
Фурсат борми кузни ўйлашга?!
Хазон фасли... Шафқатсиз гардун...
Аччиқ хукм... Сўнг бор эзилиб
О, қайга ҳам, қайга борардим,
Сендан айро, сендан узилиб.
Бир гард бўлиб пойингда ул он
Ўй-ғамингга бўлгайман шерик.
Яна баҳор... Япроқлар шодон
Куйлаётир, демак... мен тирик!
Ҳў, шўх, яшил япроқ кўксидан
Эшитилар нафасим менинг.
Ўзим бор-ку хусну нуқсида,
Энтикар ел – ҳавасим менинг.
Онагинам, хазон сипоҳин
Дағдағаси, бўронлар забти,
Қалдироклар ваҳшати бир зум

Бўлса ҳамки кўрқитолмапти.
Эҳтиёт бўл, болта кўтариб
Юрганлар кўп қасдингга сиртдан.
Ваҳшийрокдир улар минг карра
Илдизингга ёпишган куртдан.
Она халқим, азим дарахтсан,
Мен-чи, сенинг битта япроғинг...

1990 й.

ВАТАН МАДҲИ

1

Дедилар: «Энг гўзал маъво қайсидур?»
Дедим: «Она юртим – бахт фирдавсидур!».
Дедилар: «Нечун у муқаддас, улуғ?»
Дедим: «Боболарим бермиш унга руҳ!»
Дедилар: «Кечарсан ондин ё жондин?»
Дедим: «Аюрмасин Ўзбекистондин!»

2

Эй, Ватан, сен ила ҳаётим, борим.
Сен менинг ийманим, номусим, орим.
Неча азизларим ётган мазорим
Ва эрка дилбандлар эркин кезган боғ.
Таърифнинг беқиёс – ожиздир калом,
Сен менга қўшиқсан, қалбимга илҳом.
То абад бор экан ўзбек деган ном
Мен учун сен доим муқаддас тупроқ.
Асрларким келур Фурқат фиғони,
Ҳинддан шоҳ Бобурнинг соғинч, армони.
Оҳ, қийин узмоқлик ҳижратда жонни,
Лолалар кўксида қайғулардан доғ.
Дедилар: «Кечарсан ондин ё жондин?»
Дедим: «Аюрмасин Ўзбекистондин!»

Заҳар ичиш қандайин яхши!
Фақат бир зум азобланасан,
Ва ажалдан бир зум тонасан –
Кўзларингда ҳаётнинг нақши.
Сўнг тинчийсан, сукунат кўпар
Ҳали совумаган танингни.
Чиқиб улгурмаган жонингни
Ширин тилли фароғат ўпар.
Заҳар ичиш қандайин яхши –
Хоинлик-ла яшашдан безсанг...

1990 й

**Абдулла Қаҳҳорнинг
“Ўғри” хикоясини ўқиб**

Қобил бобо ҳамон излар хўкизин,
Ўтмиш-ку айрилган экан иймондан –
Нега ўғирланган ўша мол изин
Тополмади ҳатто бизнинг замондан?!
У ҳануз тентийди маҳкамаларни,
Бор-йўғи эғнида эски чопони.
Энди тўраларга ундан наф борми?
Масаласи оғир Қобил бобонинг!
Чолга қийин ахир, қабулларда у
Каловланиб турар айни замонда.
Ўтмишда арзини ўз тилида-ку
Сўрашарди, энди ғайри забонда.
Мозийдан келганди излаб бир чора,
Во дариғ, ҳалиям шу экан аҳвол.
Энди бошин урсин қайси деворга,
Дардин кимга айтсин?
Нима қилсин чол?
Дўстлар, гапларимга қилмангиз гумон,
«Лофингни кўй!» – дея чайқайверманг бош.
Қобил бобо тирик, шундоқ ёнма-ён
Яшаб келаётир, бизга замондош.
Тунов куни кўрдим чиқиб кетганин
Номдор маҳкамадан бошлари эгик.
Уқдим шундоққина кўздаги ғамин,

Ортидан тарақлаб ёпилди эшик.
Сизу биз бенишон кетаётирмиз,
Нечукким парвомиз бўлсин бу ҳолга?!
Жавоб бера олмай ўтаётирмиз,
«Ўғри ким?!» –
Деган ул аччиқ саволга!
Топмаса-да бизнинг замондан маъни,
Ўтмишга ҳам энди қайта олмайди.
Келажак пеш қилар экан нимани,
Буни-да ҳеч кимса айта олмайди.
Ҳар кун сиёхдоним тўлади хунга,
Муштипар вужудни кўравериб хор.
Токай шу аҳволда яшаркин, унга
Озгина шижоат берсанг-чи, Қаҳҳор!

1987 й.

Ботиб бораяпман ҳар лаҳза сайин,
Лойга белаяпти замон кадримни.
Изсиз йўқолганим кунларда тайин,
Ботқоқликдан изланг менинг қабримни.

Тож қилиб ўтган иш саловатини,
Оддий бир қамишга айланар сабрим.
Тинглагай бақалар тиловатини,
Тоғларда ўлишни истаган қалбим!

1988 й.

Ҳавас қилсанг арзийди, доимо хотиржам у,
Мой босган кўзларида на ҳайрат бор, на илинж.
Рухига сололмайди севги афсуни кутку,
Савдоли бу дунёга боқар эҳтироссиз, тинч.
Кўксидаги қафасда юксаклик шавқи унут,
Қанотсиз, семиз бир қуш бемуддао мудрайди.
Юмшоқ товонларидан чакнамайди зинҳор ўт,
Ғўладай оёқлари бир қоп гўштни судрайди.
Суяксиз тил журъати бошга балодир, ахир,

Давраларда авайлар оғзидаги талқонни.
Бошинг неча тошларга урилганида, Амир,
Бу зотга гоҳо ҳавас қилганлигинг ёлғонми?!
Йўқ, йўқ, эзгу ҳислардан чекинганинг нимаси,
Телбаларча сев, севил, томирингда куйсин қон!
Ўлдирса ҳам ўлдирсин муҳаббатнинг нафаси,
Ўлдирса ҳам ўлдирсин ичкиш ва хаяжон!

1989 й.

Йўл олис, манзилга етмоғим гумон,
Тик турибман тўплаб сўнгги бардошни.
Аммо элтмоғим шарт манзилга омон,
Елкамга ортилган залворли тошни.

Гарчанд бенафлиги аён: зорим йўқ,
Ярамас бировнинг кори-хайрига.
Лекин ташлашга ҳам ихтиёрим йўқ,
Қаранг, замонанинг зайлига!

Йўл олис, майсадек чайқалади қад,
Юрак қонаб тўплар сўнгги бардошни.
Ўксийман: йиқилиб ўлмоқлик даҳшат,
Ки остида қолиб кераксиз тошнинг!

1989 й.

Сибирга бадарға қиламан сени,
Шундайин жазога лойиқсан, юрак.
Боболаринг унда бош кесган—
Ёғий бошини,
Сен эса дарахтлар кесишинг керак.
Совуқдан музларга айланиб нафас,
Томирда ивирсиб қонинг карахтдай.
Суянасан зўрға,
Боболар руҳига эмас—
Ўзинг кесишинг шарт бўлган дарахтга.

Қулоғингни маҳкам бекит, агарда
Эшитсанг «Будуним...» деган садони.
Энди йўқдир йиллаб тушмай эгардан,
Дунёни титратган алпларнинг шони!
Ўтовлар бузилди, қиличлар қинда
Занглади – неча бор эврилди фалак.
Боболаринг эркин кезган заминда
Энди сен жазонгни ўташинг керак!

1987 й.

АЁЛ

Юзингда бамисли шудгордек ажин,
Мунгли кўзларингда унсиз бир савол.
Бугун байрам ахир, яйрагин, кулгин,
Нега бунча ғамга ботгансан, аёл?

Кетмон қабартирган қўлларинг ила
Қавиган тўнинг бир четда паришон.
Кўнглинг ҳасратлару андуҳга тўла,
Сени юпатолмас на мадҳ, на шон.

Афғонда бир ўғлинг бўлганди шаҳид,
Бири Фарғонада ботди қонига.
Не офат, барига Оллоҳдир шохид,
Пичоқ етди элнинг устухонига.

Сариққа чалиниб набиранг у кун
Хазон бўлди ахир гўдак чоғида.
Қизгинанг кўзидан оқди лахта хун
Боласин доғида, ўлим доғида.

Далаларга тутқун бўлдинг бир умр,
Сочларинг оқарди пахта ғамида.
Ҳар толага инди қароғингдан нур,
Ҳар бир чигит унди киприк намидан.

Тириклик ташвиши доим бошингда
Гўё гулчеҳрасин бекитгандек барг.
Уйқусиз тунлари гоҳо қошингда
Чодрасин ёпиниб сажда қилар Шарқ.

Биламан, шаънингга шеърлар керакмас,
Жонингга теккандир сийқа эртақлар.
Эй, она, борлиққа қарагин бир пас,
Новдалар узра кўз очмиш куртақлар.

Умид у, баҳорнинг илиқ нафаси
Эртанги иқболдан балки нишона.
То лабда жам экан ҳаётнинг саси,
Умидлар ўлмасин, ўлмасин, она!

1987 й.

УХЛАЙДИ

«Ал-қасос ул-минал ҳақ» ояти қонимда ухлайди,
Ҳали қасд қилмаган шамшир тиғи жонимда ухлайди.

Орзулар бойчечак янглиғ ётурлар замҳарир хобда,
Ўн тўрт кунлик келинчакдек ой осмонимда ухлайди.

Ичолмам ишқ шаробин заҳри қотилдин кўнгил огоҳ,
Жом ичраким оғу солган илон ёнимда ухлайди.

Фалак берган кишанни бўйним эрмас, кўксима такдим,
Сиғинмоқ шавқи эркнинг унвону шонимда ухлайди.

Исёнсиз дилда шукрона, имоним, ўзлимим, қадрим
Ки қорнимни тўйғизган бир парча нонимда ухлайди.

Барханлар кўчкиси бирла кўмилди не қадим йўллар,
Темурнинг илгидан тушган тиғ Туронимда ухлайди.

Амирман, гарчи тилсимлар ақлимни боғлади – кўндим,
Ғофил элни уйғотгувчи сўз забонимда ухлайди.

1989 й.

МУРАББАЪ

Дарё бўйида яшаб сувга зор бўлиб ўтдим,
Ташналик азобига гирифтор бўлиб ўтдим.
Гул эдим-ку, қовжираб ерда хор бўлиб ўтдим,
Умримни кузга бериб бебаҳор бўлиб ўтдим.

Сув йўллари бекилиб, қумга тўлди ариқлар,
Қумларга сингиб кетди бор умид, водариғлар.
Тилим гунг, рангим заҳил, чор теграмда сариқлар,
Дардга тўла дунёда бемор бўлиб ўтдим.

Ёлғонлар бозоридан ҳақ излайди мурдалар,
Сохталиқ шамшир тутиб юракларни бурдалар.
Оҳ, қиёмат ортидан жон – имоним судралар,
Мен ҳам шул бозорда бир харидор бўлиб ўтдим.

«Уйғон» дейман, дунёни боққан эл уйғонмайди,
Бўйнига турфа тамға таққан эл уйғонмайди,
“Беравериб Худога ёққан” эл уйғонмайди,
«Нега уйғонмайди?» деб нолакор бўлиб ўтдим.

Ёғийга тикка боқдим – ўзлигимни изладим,
Ғурурин унутмаган ўзбегимни изладим,
Сиртмоқлар бўғганда ҳам фақат ҳақни сўзладим,
Бошимни дорга тикиб, сарбадор бўлиб ўтдим.

Фарёдимни жойласам сиғмайди-я найларга,
Орол сўнгги нафасин ростлар видо айларга.
Боболарим мозорин ташлаб кетай қайларга?
Безабон диёримда бедиёр бўлиб ўтдим.

Тушларимда Муқанна оқ кийимда йиғлайди,
Сўзлашгиси келмайин Алпомиш аччиғлайди,
Гўрўғлибек уйғонмас, нега бунча ухлайди?
Ё ўзим ғафлатдаман, ё беор бўлиб ўтдим.

Гарчи исмим Амирдур, билмам: қулманми ё бек,
Нега нажот манзили кўринмайди, йўлим берк.
Юрагимда кишанин шалдиратар тутқун эрк,
Абад бошим эгилиб, шармисор бўлиб ўтдим.

1990 й.

У туғилган «инга»ламасдан,
Бешиқда ҳам ётади тошдай.
Кўкрак тутса, онаси, шошмай
Эмар, кўзин юмганча аста.

Қорни тўйгач, бешикка уни
Ухласин, деб солсалар-да – жим,
Ё қўлларга олсалар-да – жим,
На йиғлар, на билар уйқуни.
Уззукун шу: паст шифтга қараб,
Салқи бир из қўнар юзига.
Қаранг, қаранг! Чоллар кўзига
Ўхшар унинг кўзлари, ё раб!
Ким кўргандир бундай гўдакни?!
Вужудидан зерикиш, чарчок
Иси келар ҳар лаҳза, ҳар чок
Ки қилгудай парчин юракни!
Олдда ахир умри, олами,
Олдда ахир, қайғуми, ё бахт.
Наҳот уни қонда юрган вақт
Қаритгандир боболар ғами?!
Наҳотки у туғилмай туриб
Англаб етган кори дунёни?!
Тош қотганча шу митти жони,
Лоқайдликка кетган юз буриб?!
Қиёматдан даракми, ёки
Белгисими янги асрнинг?
Ким ечади, айтинг, бу сирни?!
Қалқингиз, ҳей, боболар хоки!
Ҳайқираман, фойдасиз аммо,
Бўялади борлиқ хунимга,
Маним оғриқ тўла унимга
Дунё сира қилмайди парво...

1989 й.

Бу даврон печу тобида
Кими маҳзун, кими мамнун.
То абад ишқ азобида,
Оҳ чекиб йиғлагай Мажнун.
То ҳануз Қоработирнинг
Қиличи бус-бутун, янги.
Қисмати шулки Тохирнинг –

Сандиқ ичра оқар мангу.
Ёсуман қахқаҳа урар
Фарҳодлар лоши устинда.
Жоҳиллар айшини сураб
Оқиллар боши устинда.
Эзгулик қонини ичар
Кўзи оч кимсалар – қузғун.
Адолат ҳоли не кечар,
Разолат қасрида тутқун!
Бу янглиғ савдони кўриб,
Нечун жонни юрай асраб.
Болам, деб қабридан туриб
Чақирмоқда мени МАШРАБ!

1989 й.

Ўғилкуш-ку, ўрислар Грознийни севишар,
Бадқаҳр Пётрни «улуғ эди», дейишар.
Нега шунча маломат?
Борми ўзи адолат?
Бобурга осилганлар қачон тилин тийишар?!
Гуржилар ердан ҳатто тақа топса ногаҳон,
Тарихимиз, деб уни қўярмишлар музейга.
Минорларимиз қаддин кўриб лол қолган жаҳон,
Нега улар кун сайин чўкиб бораяпти, нега?
Бор эдими кўзида бирор суяк илинжи,
Даҳмаларни титкилаб тумшуқ сукқан оч итлар.
Боболар руҳи бўлиб бузар бугуннинг тинчин,
Эскилик сарқити, деб, бузилган не масжидлар.
Оқсарой вайронасин илоҳий нурга кўмиб,
Ёнаётган тилимдан чиқиб келади қуёш.
Темурбек мақбараси турар хаёлга чўмиб,
Елкасидан босганча сукунату оғир тош.
Кўтаролмай саволлар юкин кўқарар тилим,
Қалб қалъасин қулатган қай ёвнинг тўпи экан?
Туз кўмган замин мисол ачишиб борар дилим,
Наҳот рост бўлса шу гап: «Ўзбекнинг чўпи...» деган?!

1990 й.

ТУҒИЛИБДУР

Қисматни қаранг, ҳақ бўйнида дор туғилибдур,
Дор чўпин яшашга нажжор туғилибдур.
Севги саҳросида сарсон ошиқ кўпки,
Минг ишва ила вафоси йўқ ёр туғилибдур.
Ақли соғлар ҳеч замон шундоқ юрарму,
Ошиқ аҳлин бари бемор туғилибдур.
Ким ёвуз – қўли баланд ҳар жойда ҳар кез,
Ким яхши – мададга зор туғилибдур.
Аммо куз пайҳон қилолмас боғи решнинг,
Қиш захрин олай деб баҳор туғилибдур.
Олам хароблигиниму яширайин деб,
Вайроналик устида гулзор туғилибдур.
Шеър ёзиш бирла шоир бўлмагай ҳар ким,
Чин шоир ҳақ сўзга иқрор туғилибдур.
Эй, Амир, нажжорда айб йўқдур осилсанг,
Ҳақ киши қачонки бедор туғилибдур.

1988 й.

(Шифокор Ҳалима опага)

Мен ўлимдан кўркмайман асло,
Илон захри суркалган тиғдан.
Қисмат бордир бўйнимда, аммо
Кўрқадурман силдан, сарикдан.
Кўрқадурман улуғ бир кунда
Ярамасам элим корига.
Кандоқ шоир бўламан унда,
Тоқат қилсам мазлум зорига.
Куйлаяпман эркни ҳад билмай,
Исёнларга чакириб руҳни.
Қандай ўлай – минорга илмай
Боболарим қолдирган туғни?!
Кўрқадурман сувдан, ҳаводан,
Қўлимни-да ювмам ариққа.
Барида бор захар, мабодо,
Чалинмай деб силга, сарикқа.
Куз ёқмайди менга, хазонлар

Оёғимга йиқилар тўлиб.
Туюлади ҳатто мезонлар
Ғанимларнинг найранги бўлиб.
Қиндан шамшир чиққандай ногоҳ
Бошим узра «ялт» этар чақин.
Шунда кўкка тикканча нигоҳ
Шивирлайман: «У кунлар яқин!»
У дамгача йиқилмасам, бас,
Ким туғилар яна онадан.
Қўрқадурман жанггоҳда эмас –
Ўлмоқликдан беморхонада.

1988 й.

Бунчалар чидамли бу аёл?
Қўймайин бир лаҳза тинчига,
Ўрмалаб юрибди ичида,
Бир гала чаёнлар бемалол.

Сап-сарик махлуҳлар нишларин
Санчса-да, сақлайди сабрини...
...Ажабо, негадир ғиштлари
Кўчибди момоннинг қабрини...

1988 й.

ҒУРБАТНИ ДИЛДАН ҚУВ

Амир, ғурбатни дилдан қув,
Ва «Дунёдан тўйдим», дема.
Анинг бағри – манинг бағрим
Каби ўйдим-ўйдим, дема.
Савдоси кўп бозор – дунё.
Кимга кенг, кимга тор дунё.
Куйганлардан безор дунё,
Куйсанг ҳамки куйдим, дема.
На даркор лаззат ҳоллари,
Заҳар қотиғлик боллари.
Керакмас ишқ хаёллари,
Совудим моҳрўйдин, дема.
Бевафодир ер қизлари,

Беҳиштдин айро излари.
Барига кўл силтаб, пари –
Малакларни суйдим дема.
Дил қонини сиёҳ қилиб,
Тўқдинг қоғозга доғ қилиб.
Дунёни бир бўёқ қилиб
Тирноғимга қўйдим, дема.
Бошингда ғурбат мушлари,
Бўғзингда кулфат тишлари.
Оламнинг жаъми ишларин
Залолатга йўйдим, дема
Шайтон кирганми дилига,
Тушунмайсан дўст тилига.
Қурбонликқа ҳақ йўлига
Умидимни суйдим, дема.
Сўз тополмай баёнига
Боқиб ғалат замонига.
Етсанг ҳамки поёнига
Кўрдим, билдим, тўйдим, дема.
Амир, ғурбатни дилдан қув,
Дунё – шодлик, дунё – қайғу.
Ханжар бўлиб ботса ҳам у,
Тиғ захрини туйдим, дема.

1988 й.

БУЛБУЛЖОН

Фиғон чекиб саҳаргача тинмадинг,
Сен-да мендек суйганмисан, булбулжон?
Кўнгил найин бўғзига беркинмадинг,
Сен-да мендек куйганмисан, булбулжон?

Боғлар хароб, излайдурсан – чаман йўқ,
Атиргул йўқ, сулув сарву суман йўқ.
Мен-да ғариб, гулбаргидан кафан йўқ,
Сен-да жондин тўйганмисан, булбулжон?

Мен – Инсонман, сен – митти қуш, икковлон
Дардлашайлик, келгин, ёлғизлик ёмон.
Бу чарх сени, мени-да қўймас омон,
Сен-да буни туйганмисан, булбулжон?

Менга ҳамдард бўлармисан шу тобда,
Мен қалбимни ёздим Қизил китобга.
Аза тутдим – руҳимдаги рубобга,
Сен-да қора кийганмисан, булбулжон?

1989 й.

Нина санчилади...
Шоҳ томиримдан
Қон чикмайди сира.
– Қандоқ инсонсиз!
Ҳайрон боқар юзимга ҳамшира:
– Қандоқ яшаб келяпсиз қонсиз?!
Ғамгин куламан мен...
Ҳамшира уринар,
Сезилар нинанинг тортгани.
Ниҳоят қон... икки-уч томчи кўринар,
Дейман: – Зулуклардан шу ортгани...

1988 й.

Юрмагил, алдамчи экан у йўллар,
Номард кимсаларга бўлибсан йўлдош.
Аро йўлда қолсанг, айтгил, ким қўллар?
Энди сен узлатга олиб кетгин бош!

Узлат қандай яхши, номардлар туркин
Кўрмайсан, ғамларинг бўлади унут.
Ҳаммасидан кечиб хаёллар сургин,
Ниш отсин кўнглингга кўмилган умид.

Ишонма, йилтираб кўринган сароб,
Кўнма, чорласа-да алдамчи тоғлар.
Боққин, ҳали жисминг бўлмасдан хароб
Тепангдан қағиллаб учмоқда зоғлар!..

1990 й.

Менга юз йил умр тилама, эй дўст,
Бир куннинг ўтмоғи қанчалар қийин.
Узоқ умрдан ҳеч оча кўрма сўз,
Истамам қолмоқни дўстлардан кейин.

Қарагин, дуркундир минг йиллик чинор,
Ҳали сарвиқордир қартайган тоғлар.
Яшаса-да уч юз йил, воҳ, ичим ёнар,
Қандай чидар, зерикмас эканми зоғлар?!

Тошбақа судралиб имиллар юз йил,
Юз йил елкасидан тушмас тош пўстин.
Бундай имиллашдан ёриларди дил,
Мен тошбақа бўлолмам, дўстим!

Мен булбул умрини яшасам бўлди,
Ярашади узоқ умр зоғларга.
Бор умримни бергум тоғда чулдур-чулдур
Оқаётган шўх булоқларга!

Мен-ку оқолмайин қуридим ғамдан,
Нодонлар давраси яккалаб доим.
Беминнат мурувват бирор одамдан
Кўрмадим, кўп ёқдан қисди Худойим.

Зерикаман – куннинг ўтмоғи қийин,
Маъносиз кўринар дунё кўзимга.
Дейман: «Токайгача эгамиз бўйин?!»
Авом эл тушунмас сўзимга.

«Сафсата...» Бурнини жийирар қорни
Пиёзқопдек таранг ҳажвчи танишим.
Ҳар бир беномуснинг, ҳар бир ғаддорнинг
Ғашига тегади ёнишим!

«Биз сен билан!» дея хатарли дамда,
Сичқоннинг инини излаган бисёр.

Кимсалардан куйдим, билдим оламда
Камёб эканини содиқ дўсту ёр.

Кўрдим нечаларни, ғаним бир қисса,
Ҳовучлаб олганин ширин жонини.
Халқим, ғалатфеълли, чекмайди ғусса
Туя қилсалар-да нонини.

«Инқилобчи» дея бармоғи-ла нуқиб,
Бebисмилло зотлар қилишар мазах.
Тушунтира олмай аламдан униқиб,
Дейман: «Бу ер – Жаннат эмас, Дўзах!»

«Нахот Жаннат эмас?..»
Кўзлар ола-кула,
Ҳайрат-ла боқишар ишонмай.
Хира туюлади ой сочган шуъла,
Кетаман – серчашма қалбимга қонмай.

Кетаман – қирларда ёлғиз тентираб,
Бадбин хаёлларни қуваман дилдан.
Иягимга секин қўлимни тираб,
Ўйлайман: «Ажралиш оғирдир элдан».

Яна қайтадурман... Шовқинли шаҳар
Бағрига олади, яна ғалаён.
Қаранг, унутмабди бизни ҳам баҳор,
Гўзал туйғулардан кўкармиш ҳар ён.

Ҳув, ана боғчада ўйнар капалак,
Гулдан-гулга кўнар бунчалар енгил.
Бас, етар бўлганинг дунё деб халак,
Сен ҳам дардларингдан енгиллаш, кўнгил.

Барча ғамларимдан кечиб, сарнигун,
Беғам учишига қилурман хавас.
Шу оддий капалак қошида бугун
Менинг ўттиз йиллик умримдир абас!

1989 й.

ИНСОН

Худо бўлмоқликка шайланди Инсон,
Куфр ила ақли бойланди Инсон.
Бир замон унга кўк сажда қилганда
Ерда ноибликка сайланди Инсон.
Фаришталар ичра Ҳазрат эди у,
Оллоҳ раҳмати-ла сийланди Инсон.
Аммо ғанимликка тушди-ю Иблис,
Унинг макридан кўп қийналди Инсон.
«Худо йўк!» деб бир кун кутқу солди у,
«Наҳот шу рост бўлса?..» ўйланди Инсон.
«Дунё – маним» деди, бирдан дилига
Шайтоний бир ҳаво жойланди, Инсон.
«Само изми маним кўлимда», – дея,
Ерни кўйиб, кўкка бўйланди Инсон.
Мудҳиш инкори-ла инкорга етди,
Қисмат тоши ила ийланди Инсон.
Худо бўлолмади уриниб, фақат
Иблисининг қулига айланди Инсон.

1989 й.

Қайда фитна уя курса, ўша ердан қоч, болам,
Қулоғинг тинч бўлсин, қорнинг бўлса ҳамки оч, болам.
Ул гадолар жой талашиб бир-бировин бошини
Еса есин, узлатда сен бошингга кий тож, болам.
Кимки сенга меҳрин берса, аямагин борингни,
Марҳаматли дўстга доим кучоғингни оч, болам.
Эзгуликнинг хушбўй ҳиди анқисин ҳар сўзингдан,
Чехранг мисли хуршид бўлиб беминнат нур соч, болам.
Маккор ғаним юрагингга ҳокимликни ўйлайди,
Муте бўлиб, бир умрга тўлаб юрма бож, болам.
Ғурурингни баланд тутсанг, Оллоҳ зикрин ёд айлаб,
Бўлмагайсан, илло, ҳеч бир муртадга муҳтож, болам.

1990 й.

ХАНЖАРГА

Ханжар – қон ичар, қонимни ичгил,
Ичгил кўзларимдан ёшимни.
Бағишладим сенга, истасанг кесгил,
Гуноҳдан эгилган бошимни.
Ханжар, қадалгин кўксимга беаёв.
Гуноҳим ювилсин қон ила!
Энди бу тириклик менга ёв,
Товон тўлаш даркор жон ила!
Ханжар – адолатнинг ўнг қўли,
Қуй, майли, оғудан яна май!
Тугаркан яшашнинг сўнг йўли
Қолсак курашларга ярамай.
Ханжар!

Айрилиқ йўқ,

Бор висол

Ишқ қурбонларининг бахтига
Жисмим нимталанган ой мисол
Ўтирсин шаҳидлик тахтига!

1988 й.

Очма қалбинг дарвозасин,
очсанг очик қолдирма!
Ғафлат ичра очган бўлсанг,
ҳаялламай тез бекит.
Кўрмайсанми, чор атрофга
боқиб мен ҳам лолдирман,
Дайдиб юрар гала-гала
тўнғиз, гала-гала ит.
Фалокатдур, ногоҳ кириб
топтамасин қалбингда
Энг покиза туйғулардан
тикланган хур Туронни.
Раво кўрмай десанг қуллиқ
қисматини халқингга,
Дарвозасин маҳкам сақла,
дўстим, қалбинг кўрғонин!

Қандайин гуноҳим бор эди, Худо,
Рози эдим банди бўлсам зиндонга.
Рози эдим жондин бўлсам-да жудо,
Муҳтож қилиб қўйдинг мени нодонга!

Қандайин гуноҳим бор эди, Оллоҳ,
Лозиммиди ёвга ё бош эгишим?!
Кураш майдонида панд берди, эвоҳ,
Хоин бўлиб чиқди ишонган кишим.

Қандайин гуноҳим бор эди, нени
Бўйнимга тош каби илиб қўйибсан.
Илминг қадри йўқ замонда мени
Мактабда муаллим қилиб қўйибсан.

1987 й.

УСМОН НОСИР НИДОСИ

Чорласанг-да роз айта, жонона, келолмасман.
Ҳурликка етгач, қайта зиндона келолмасман.
Кетмагимни иташди, кетсин деб йўл излашди.
Кетдим ахир тўлмайн паймона, келолмасман.
Қуёш каби ботдим мен, энди кутиб ётгум мен,
Бўлмагунча обод то замона, келолмасман.
Қайтмоқ йўлин изламам, энди ахир истамам
Эрмак бўлмоқни ҳар бир нодона, келолмасман.
Орзулардан этдим тарх Буюк Қаср, вале чарх
Бир ғишт қўймайн этди вайрона, келолмасман.
Бунда дард йўқ, оғриқ йўқ, юрак-бағри доғлиқ йўқ,
Барчаси хос ул фоний жаҳона, келолмасман.
Сайёралар теграмда, қуёш маним чехрамда,
Ўлим бунда абадий бегона, келолмасман.
Шеър айтдим унда ёниб, элни мендан қизғониб,
Олиб кетдилар Совуқ томона, келолмасман.
Исму жисмим заминда қолди, менинг ғамимда
Йиғламоқдин не фойда, жон, она, келолмасман!

Дунё–Азал ўтриги, ўлим – Дийдор кўприги,
Эришдим Ҳаққа, энди Ёлғона келолмасман.
Усмон Носир сўзим бир, Амир билан ўзим бир,
У қалбин шарҳ этди, мен баҳона, келолмасман...

1989 й.

УФУНАТ

Чиримокда каллаларда
моғорлаган фаҳм,
Қалбларда нафосат
гулларин хазони,
Димоқлар ачишар – еллар бераҳм,
Уфунат қоплаган дунёни.
Чириётир онгу идрок,
олий ҳис – имон,
Тириклар ўз лошин ортмоқлаб борар,
Лошларки – чириган тўнкалардан ёмон,
Залвори руҳларни эзиб юборар.
Чириб бораётир тириклайин юрак,
Ҳатто бир фарёд ҳам малолдир.
Бу чиркин дунё энди кимга керак,
Фақат чиримаган бир нарса қолди!
Чиримаган фақат кишанлар, ҳатто
Бирорта ҳалқаси зангламаган.
Узилмаса керак қиёматгача то
Буни бирор кимса англамаган.
Тобора оёқ ва қўлларни,
Дилларни, тилларни қисиб борар маҳкам.
Кўзларимиз кўрмас йўлларни.
Уфқ бамисоли сўнаётган шам.
Ҳали мустабидлар қамчиси
Бақувватдир, чўбчурғаси зулмдан.
Умиднинг бўйнида Иблис арғамчиси,
Кўксида тағмаси – пўлат симдан!
Танлар титрар юпун ва беҳол,
Фалак ҳам аямай эзғилар, қийнар.

Кўз ёшидан бунёд ботқоқликда, не хол,
Тўнғиз болалари ағанаб ўйнар.
Даҳшат... Жуда даҳшат...
Ўлсак-да қутулмас,
Ҳатто суягимиз бу балодан.
Уюм-уюм суяклар устида, гул эмас,
Кишанлар ярқираб ётгай тиллодай!
О, наҳот?!
Йўқ, қалбим ишонмас! Бонг чалар,
Дунё уйғонарми бонгидан?!
Эй, ғурур! Сен бизга кераксан қанчалар.
Уйғонгин миллатнинг онгида.
Агар сен бўлмасанг кўп қийин, кўп мушкул.
Қулларнинг қалбига кир бу дам!
Сен халқни оёққа қўйган кун –
Эрк йўлига чиқмоқ бир қадам!..

1990 й.

АЛП ТЕГИН НАБИРАСИНИНГ НОЛАСИ

Не янглиғ булбули зорман, чамансизман, баҳорим йўқ,
Ватанда бир Ватан қайда, диёримда диёрим йўқ.
Элимда на элим бордир, кўриб кўрмасга олгайлар,
Мазаммат айлагай ёғий, ёнимда дўсту ёрим йўқ.
Ана майдон, савашларга кирай десамки ёлғизман,
Ночорман – ёв олиб қўйган, белимда зулфиқорим йўқ.
Қани мардлар, виқорсиздир барслари бўлмаса тоғ ҳам,
Тиёншон тоғидек чўксам, ажабланманг, виқорим йўқ.
Элимни беклари сотди беш кунлик айшу мансабга,
Дилимда қайнаган ўчни сотай дерман, бозорим йўқ.
Юрай десам юролмаيمان, оёғим тузга ботгайдир,
Тузига туз тикай десам қиморда хеч барорим йўқ.
Ўлар бўлсам шамоллар тупроғимни қайга элтгайдур,
Аму, Сир ўртасини ахтариб кўрдим, мозорим йўқ.
Худонинг қарғиши урган заминда бир чечак унса,
Ўшал менман, Амирдурман, сочилмасман, ифорим йўқ.

1989 й.

Бу кўнгил зорини замон эшитмас,
Этдим неча шарҳу баён, эшитмас.
Ғам ила фарёддин сел тошди юракда,
Дил каъбасин бузди тўфон, эшитмас.
Эрк оҳусимидир магар сув ичар кўнгилдан,
Сувнинг ҳар қатраси нолон, эшитмас.
Сайёд дом қурмак ила машғул ёбонда,
Минг йиллик «қоч-қув»ни ёбон эшитмас.
Ўқ йиғлаб учиб борар нишонга томон,
Тийр илтижосин камон эшитмас.
Хавфдин огоҳ қилайин деб ҳалак таҳайюл.
Ғофилдур, «қоч-қоч»ни нишон эшитмас.
Занглади кишанлар дема, хурриятдин
Унган гиёҳ оҳин найсон эшитмас.
Зиндон хиди келар оламдин, истиқлол
Бефарқлик домида аён, эшитмас.
Ер куйди осийлар зулмидан, ё фалак,
Бир мўмин дуосин осмон эшитмас.
Гумон айри қилганди дилни иймондин,
Эмди иймон сўзин гумон эшитмас.
Карвон кетаётир машрикдан мағрибга,
Бўта бўзлаб борар – сарбон эшитмас.
Онам қўйган эрдилар исмимни Амир деб,
Қул жисмим исмимни ҳамон эшитмас.

1990 й.

ЕР ОСТИДА АРМОНДУР

Келдим, кўрдим дунёни, ҳасратлари мўл экан,
Бир томони боғ экан, бир томони чўл экан.
Бир марта босгай ҳар ким – борса келмас йўл экан,
Бу йўлдаги илк изни Одам Ато солғондур.

Бу йўлдан юриб қанча шоҳлар, гадолар ўтди,
Нияти неklar ўтди, кўнгли қаролар ўтди.
Унга маҳкам ёпишиб кимдан хатолар ўтди,
Дунё этагин қўйвор, ул барчадан қолғондур.

Чин дунё, ёлғон дунё, фоний аталғон дунё,
Қошида не даҳолар сукутга толғон дунё.
Хаёлларни минг жилва кўргузиб олғон дунё,
Аслини билмас ҳеч ким ранг ила бўялғондур.

Қавмим бўлди шундайин бир эл – насли айниган,
Иймон нури кўнглин тарк этган – асли айниган.
Қозилари муттахам, зиёлиси айниган,
Фозиллари – фосиқдур, олимлари – нодондур.

Забун халқимга боқиб, халқим, дея урсам оҳ,
Эшитилгандай бўлди фалакдин бир сас ногоҳ:
«Халқни қандай танийсан ҳақдан бўлмайн огоҳ,
Кечгин даъволарингдан, даъволаринг ёлғондур!»

Бирин кўйиб бирини таққай, дунё ниқоби
Хилма-хилдир, ақл лол, билиб бўлмас ҳисобин.
Дунёни англай десанг охиратнинг азобин
Бўйнингга сол, Исрофил сурнайини чалғондур.

На дуойи хайрда баракаю қут қолди,
Юзлардан нур кетди-ю юракларда дуд қолди.
Беш вақт намозни кўйиб, сиғинмоққа бут қолди,
Иқтидо айлар авом имоматда шайтондур!

Сас келди яна: «Дилни ишққа ёр этмак керак!
Бўлса-да гуноҳинг бир чимдим, ор этмак керак.
Тавба-тазарру бирла истиғфор этмак керак,
Қочай десанг ботилдан нажот йўли – Қуръондур!»

Йўлим тугар манзилда кўзим тўла ёш бўлгай,
Дунёдан дил узган кун юрак парча тош бўлгай,
“Амир ким?” деб сўрарлар, ўшанда у фош бўлгай,
Ер устида орзудур, ер остида армондур.

1990 й.

ГЕЛДИ БЕРДИ ИЗТИРОБИ

Қуйгил тилло шаробдан, тўйгунимча ичайин,
Эс-ҳушимни йўқотиб қўйгунимча ичайин.
Майли, расво бўлайин, бўлай элнинг ёмони,
Борлиғим ила майга ғарқ бўлайин тамоми.

Тўкилмасин култум май, майли, обрў тўкилсин,
Иродаминг занжири чок-чокидан сўкилсин.
Йилтировчи курт мисол бу шонларни нетарман.
Сиполикни хуш кўргич нодонларни нетарман.
Тўлиб кетдим най мисол, бўзламоққа на имкон,
Ким ҳам тинглар, дардимни сўзламоққа на имкон,
Унутайин бир лаҳза бу мунофиқ замонни,
Алишайин бир култум майга тавфиқ, имонни.
Қуйгил! Жомдаги шароб мисол бу дам кўпирдим,
Дунёсин кўйиб кўйдим, таквосига тупурдим.
Кошки эди кар бўлсам, кўр бўлсам, соқов бўлсам,
Ҳеч нарсанинг фаҳмига етмаган меров бўлсам.
Олифта давралардан зада бўлди юрагим,
Ўзимга ҳам ўзимнинг бугун йўқдир керагим.
Азалий бир савдодир: замон доим зўрники!
«Не учун бундай?» – деган савол биздай шўрники.
Қуйгил! Парво қилмайман бўлса-да аччиқ, тахир.
Биламан, бу май эмас, алам ва кўз ёш ахир...

1989 й.

ТУШЛАРИМДА

Оппоқ кўйлак кийган баҳодир,
Кўзларида чуқур бир таъна,
Қўллари мушт, асабий яна,
Менга оғир-оғир боқадир.

Чор теграмда қон ҳалқоб-ҳалқоб,
Кечиб юрар у қўлда найза.
Қани эди бир оз жилмайса,
Нигоҳига беролмайман тоб.

«Кимсан?», дейман тугаб бардошим,
«Мақсадинг не? Айлагин жавоб!»
Аммо у жим. Мислсиз азоб
Залворидан эгилар бошим.

Ердан олиб бир сиқим тупроқ
Ўпади У. Ўпар телба, маст.
Ёниб-қуйиб. Сўнг шиддат-ла даст
Кўзларимга сочар уни! Оҳ...

Юрагимда ғалати туйғу,
Оғриқ бўлиб уйғонар тонгда:
Либослари нега оқ рангда?
Нега бунча безовтадир У?

1987 й.

ОНА ХАЛҚҚА ТОПИНИШ

Дедилар: «Не учун, болажон, айт-чи,
Ўзбегим, деб шеърлар этурсан иншо?
Рухингни забт этди қай бир миллатчи,
Бир кун оқибатсиз кетурсан, илло!»
Дедим: – Миллатчилик саналса агар
Миллатни севмоқлик, ўшал дам мани
Майлига, розиман, ўйинг беханжар
Кўксимга миллатчи деган тамғани!
Ифтихор туйғуси гўдак онимдан
Қалбдаги имонга айлангани рост.
Боболар шиддати ҳали қонимдан
Сўниб улгурмаган, ул – олий мерос.
Тилим чиққанидан онам сабоғи –
Ўзбек лаҳжаси-ла банддир шуурим.
У неча асрлар эса-да ёғий
Унутилмай келган шоним, ғурурим.
Бугун шоир бўлдим, тинглаб дўстларим
Навой тилида битган шеъримни.
Халқим кечмишини ёниб сўзладим,
Ўзгартиролмади йиллар феълимни.
Ижод майдонида мағлуб, гоҳ ғолиб,
Гоҳида қадрини топмаган сўздек.
Олқиш ёғдирган ҳам мухлисим бўлиб,
Оёғимдан чалиб юрган ҳам ўзбек.
Камситаркан бошқа халқларни деган
Андишага борманг англамай дилим.
Қошғарий бобомнинг закосин эмган,
Ўзга тиллардан-да улуғ ўз тилим.
Темурга ким тошлар отмоқда, хайҳот,
Чиркиратган кимлар жаҳонгир руҳин?!
Элим деб ёнмаса бу муҳташам зот

Сўниб битмасмиди халқим шукуҳи?
Ўз тилин, урфини унутган нодон
Кимсаларга нафрат ёғар дилимдан.
Элидан айрилиб қолмоқлик ёмон,
Ёлғизланиб қолмоқ ёмон ўлимдан!
Севаман ўзбекча «она» демоқни,
Лаънатдир эркимни ким бўлса чеклар.
Кўзим юмганда ҳам сўнгги йўл томон,
Тобутим кўтарсин элим – ўзбеклар!

1986 й.

Илоҳий ишқ орзуси ила умр ўтди,
Бўлмади равшан дил чарх чароғидан.
От суриб бобонг фотиҳ Темур ўтди,
Ёғийлар зир титради яроғидан.
Эгаллади дунёни, вале дунё уни
Силқитди бир томчи ёшдек қароғидан.
Сен кимсан? Фалакнинг турфа хил ўюни
Бенишон топгайми сўроғидан?
Сен кимсан, на шоҳ, на расул, бир девона,
Фалак қураб олмиш қуроғидан.
Бир сўз ўқий олмай, эй Амир, дилинг вайрона
Олам китобининг бир вароғидан.

1989 й.

Ҳайқирдим, ўрнидан кўзғалиб тоғлар
Қаршимда саф тортди бамисли рўё.
Ҳайқирдим, уйғонди кўкда чакмоқлар,
Аммо уйғонмади ғафлатли Дунё.

Ҳайқирдим, ўликлар қабридан чиқиб,
«Не гап?» деб исённи кутгандай гўё,
Кафанларин байроқ қилдилар тикиб,
Аммо уйғонмади ғафлатли Дунё.

Ҳайқирдим, бўғзимдан қонлар сачратиб,
Қуёшдай отилиб чикди юрагим.
Аммо Дунё хануз турибди қотиб,
Уни уйғотмасам борми керагим?!

1986 й.

ТАЪБИРСИЗ ТУШ

Бу кеч кўрган тушим ўйлатиб қўйди,
Бир серка дарахтга боғлиқ турганмиш.
Балчиқзорда эса бир сурув қўйни
Маллатоб бир чўчка бошлаб юрганмиш.

Қўйлар маърар эмиш барра ўт истаб,
Изма-из эргашар эмиш оч, ҳалак.
Чўчка-чи яйрармиш балчиқни искаб,
«Хур-хур» қилар эмиш парвойи палак!

1986 й.

ҚУЁШПАРАСТ УҒИЛ

Қуёшпараст ўғил,
Юрагимда туғил!
Етар уйимизни
Ёндиргани мўғул!
Етар ёғийларнинг
Асрий яғмоси!
Туғил, қонимдаги
Юртнинг қасоси!
Қайсар санчган найза,
Чингиз урган тиг.
Қўш бургут тамғали
Ёв отган милтиқ –
Заҳми зирқиратар
Танимизни ҳамон.
Лойга айлантирди
Қонимизни Замон.
Кўзинда ўт ёнган

Эранларим қани?!
Эл деб эр умрини
Беранларим қани?!
Қуёшни сотганлар
Қасамлари увол –
Қуриди Аму, Сир,
Қуриди-ку Орол!
Манглайи шўр юртнинг
Тупроғи шўр, ўғил!
Қонимдан захарни
Парчала-да, туғил!
Туғил, сариқларга
Чалинмай ўсгил.
Имони йўқларга
Ялинмай ўсгил.
Ўсгин, ўсиб бўйинг
Қуёшга етсин!
Интилишинг, ўйинг
Қуёшга етсин!
Унутилмай келган
Асл ўзлигимсан,
Асл ўзбегимсан,
Қаро кўзлигимсан.
Ўзим сенга чечан
Забонимни берай.
Ғуруримдан эшган
Камонимни берай.
Ғанимлар чекинса,
Қўзғолар эсанг.
Хоинлар кўксига
Қўрқув солар эсанг.
Манглайингдан ўпсин
Ота Қуёш, ўғил!
Эътимодим ўзинг,
Туғил, жоним, туғил!!!

1987 й.

СОДИҚ ДЎСТ

Дўстларим дардимни тинглашдан
Зерикди, фақат сен мен билан
То ҳануз, оқкўнгил қоғозжон,
Дардимга шериксан, шериксан!
Ҳасратимни энди на дўстга,
На онам, на отам, на ёрга
Айтмайман, баридан қочаман.
Юрагимни сенга очаман.
Фақат сен зерикмай тинглайсан,
Йиғласам кўшилиб йиғлайсан.
Сенингдек оқкўнгил одамни
Топмоқни истадим, изладим.
Тентираб чиқдим оламни
Саратон чоғида музладим.
Фақат сени топдим, қоғозжон,
Шукр, бор экансан, енгилман.
Мендан юз ўгирма ҳеч қачон,
Дардга тўлиб кетган кўнгилман!

1986 й.

Нега бунча эрта келди куз?
Нега бевақт сарғайди боғлар?
Тўнғиб яланг кифтида кундуз,
Дийдирайди озғин тупроқлар.
Халқ дардидай салмоқлидир чош,
Қанийди у кирсайди тилга!
Кўкда сўниқ милтирар куёш,
Чалингандек гўёки силга.
Оҳ ... Рутубат қоплар кўнглимни,
Юпанч учун топай қандай сўз?
Даласига тутқун синглимнинг
Чехрасидай заъфарондир Куз!

1987 й.

ЮРАКДАГИ СЎЗ

Ипин узмоқ бўлур не учун варрак?
Қафасда куш нега сайрайди нолон?
Қаёққа интилар солиб гулдирак,
Лаваларни сочиб отилган вулқон?
Барака илинжи – қадалган чигит
Ер остида қолмас ниш олган пайти.
Бир кулоқ ғўзада, айтинг, не умид?
Нечун уни қучиб куёш олқайди?
Тоғлар бошидаги асрий музларнинг
Эришида қандай ҳикмат яширин?
Ортида қолдириб яшил изларни
Қайга шошар ирмоқ тошиб, жўш уриб?
Булоқнинг кўзини бекитган билан
Нега бошқа жойдан топиб чиқар йўл?
Чулдираб айтади не ҳақда ўлан?
Гиёҳлар силкитиб қолаверар кўл!
Шамол қанотида учган ифорлар
Ғунчанинг хунидек тонгга олуда.
Нега куёш нури ўзгача порлар
Даштда яйдоқ юрган отнинг ёлида?
Жигар қони билан боқсалар ҳамки,
Нимага инсонга эл бўлмас бўри?
Нега сўндиролмас циркдаги қамчин
Кўзида чакнаган ўтни, ғурурни?
Спитамен нега кўнмаган юнон
Фотиҳин шоҳона илтифотига?
Муқанна қиличин баланд тутган он
Нега раҳм этмаган душман зотига?
Кайхисрав бошини қонли саночга
Солган бир аёлнинг қудрати недан?
Жалолиддин нега тупурди тожга
Сакраб ўтаётган чоқда Амудан?
Не эди Намознинг дилдаги дарди?
Кўксин қўшбургутга қилганда қалқон –
Не эди отидан йиқилган марднинг
Лабидан тирқираб оқаётган қон?
Нима у асрлар интилиб толган,
Хатарнок йўлларда уйғотиб онгни?

Ваҳму касратларни мағлуб этолган,
Ва туннинг бўғзидан суғурган тонгни?
Нега юрак уни истар, талпинар,
Нега дийдорига ошиқади кўз?
Нега у доимо инсон қалбида
Тангридай улуғдир? У қандайин сўз?..

1986 й.

ХАТОЛАР

Хатолар, хатолар, хатолар...
Кўнгилда ғашлик бор сиз сабаб.
Куйиб бўлаёздим адолар.
Воҳ, ажаб?
Қайданам сизларга йўлиқдим,
Сабаб бебошликми, ёшликми?
Сизни кўтаролмай зўриқдим,
Дилдан қандай қувай ғашликни?!
Аччиқ саволлардан гангийман,
Қийнайсиз, ёқамдан оласиз.
Ҳатто тушларимда панд ейман,
Ҳаммасини юзга соласиз.
Кечиринг!..
Рухимда кезган дод
Мозийдан келган бир садодир:
«Барибир ўларкан одамзод,
Туғилишнинг ўзи хатодир!»
Асли бу оламнинг ишлари
Бари чигал, хато тузилган.
Ким ноҳақ – бутундир тишлари,
Ким ҳақдир – тиллари узилган!
Одамзод мукамал ҳаётни,
Қўмсайди, юраги тўлади.
Курашга тикади саботни
Озод замон қачон келади?!
Аммо ўтаверар асрлар,
Вақт асов тулпордек елади.
Қулар не тикланган қасрлар
Замон қачон обод бўлади?

Яхшиям юпанч бор оламда,
Йўқса не кечарди ҳолимиз?
То илинж ва умид одамда
Бор экан, кулар-да толемиз!
Хатолар, хатолар, хатолар...
Биламан, фаришта инсон йўқ!
Аммо юракка тиғ қадалар –
Сизни тузатмоққа имкон йўқ!
Умр ўтиб борар бўрондай,
Йиллар йўргакларми ўғлимни?!
Ҳали мен кўрмаган оқ тонгдай
Нимадир ёритар кўнглимни.

1986 б.

ЎТИНЧ

Булутлардан чодра ёпинди осмон,
Зулмат-ла бекинди шуълаи афлок.
Сояга айланиб ёлворар бир жон
Намозшомгул каби озурда, бебок:
«Ой юзингни кўрсат, бир бор кўрайин...»

Тераклар шовуллар, ваҳм кўлкаси
Шамоллар кўйнида лип-лип учади.
О, нени яширди зулмат ўлкаси,
У жон яна ялинишга тушади:
«Ой юзингни кўрсат, бир бор кўрайин...»

Қалдироқлар тилиб ўтар кўксини,
Қирқ қабат пардасин айлаёлмай тарк.
Эмранади осмон, оғир ўксиниб,
Чўкка тушиб, йиғлаб ёлворади Шарк:
«Ой юзингни кўрсат, бир бор кўрайин...»

1987 й.

Бевафо олам, айтгил
Ким сендин вафо топди.
Кимлар вафосиз эрса
Айш бирла сафо топди.

Аҳли вафо фирокда
Сарғарди кузги баргдек,
Оёқларнинг остида
Эзилиб жафо топди.
Алдамчи олам, деган
Таскинлар дилга малҳам,
Шу ўй бирла юпаниб
Не зотлар қазо топди.
«Наҳот азоблар учун
Яралгандир одамзод?!»
Бу саволга жавобни
На шох, на гадо топди.
Ўтди қанча донолар
Ҳайронликда ақли лол,
Дайри фано ишидан
Барчаси хато топди.
Дунё мулкани йиққан
Каслар не бўлди охир,
Дунё излаб дунёдан
Икки газ мато топди.
Қалбини чолғу айлаб
Севги сеҳридан Амир
Шодлик истади, лекин
Ғамгин бир наво топди.

1987 й.

СЎЗЛАРГА

Кўкрак қафасим – совут,
Дубулға – бош чаноғим.
Юпқа қоғоз – қалқоним,
Қаламгинам – яроғим.
Сафланинг аскарларим –
Сўзлар сатрма-сатр.
Зўр жанг бўлажак, бунда
Мардлар ўзин кўрсатур.
Пок ниятлар қалъасин
Разолатнинг қўшини
Қамал қилмиш, от қўйинг

Душман сари жўшиниб.
Мен – саркарда,
Сиз учун
Вожиб эрур фармоним.
Яшаш, бу – ечмоқ тугун,
Ҳаққа етмоқ – армоним.
Мабодо шаҳид бўлсам
Ушбу жангда, қабримга –
Бир тоза гул келтиринг,
У ўхшасин қалбимга.

1988 й.

Чўчқада рашк йўқ эмишким, барча жонзотлар аро.
Жуфтини қизғонмас эрмиш, вожаб, ётлар аро.
Неки нишхўрд бўлса бас, тонмас, емишни танламас,
Қоп-қора лойга ботиб ётгай не иснодлар аро.
Парвосиз олам ишига, кун-бакун этлар кўюб,
Семираркан ёғлари тикилиб чотлар аро.
«Чўчқанинг гўшти ҳаром», деган боболар ҳақ экан,
Чархи дун кўрсатди-ку, нелар қилай мотлар аро.
Шарқда шарму орият олий фазилат эрди-ку,
Алҳазар, юзи қаролар қайдин авлодлар аро?!
Эй, Амир, оч қол ва лекин ботмагил иснодга сен,
Бор ҳаромдан юз ўгир, боқ ҳаққа имдодлар аро.

1989 й.

Бир фикр бор дилимда,
Чиқаролмам тилимга.
(Деворлардан кўрқаман!)
Гўё барча деворлар,
Қулоғи динг турарлар.
О, кўрқаман...
Бу фикрнинг даҳшати
Ўлим каби ягона.
Ичимдаги ғалаён

Қилар мени девона.
Уйқусираб айтмай деб,
Ҳушёрдирман хобда ҳам.
Бу фикр ёзилмаган
Ҳеч қайси китобда ҳам.
Шамолдан ҳам чўчийман,
Теграмда эсиб атай,
Ялайверар изимни
Айғоқчининг тилидай.
Қўрқаман яна наҳот
Фано ҳукми ҳақ эса?!
У дилимга кўмилиб
Ўзим билан чириса?!
Ахир унда кўз очгай
Қисматимнинг булоғи.
Аммо... Бунча узундир
Деворларнинг қулоғи!

1987 й.

Гоҳ муҳаббат шаробини ичмоқ истайман,
Сархушликда ёлғизлигим унутмоқ учун.
Гоҳ хаёлот отин кўкка томон қистайман,
Тизгинини тутмоққа гоҳ етмайди кучим.

Ўлдирса ҳам мени шу бир азоб ўлдирар,
Кунба-кун руҳ шу ўт ичра борар ўртаниб.
Ўлдирса ҳам охири шу шароб ўлдирар,
Ололмассиз охиратда сиз мени таниб.

Дўст истайман, истайдирман ўзимга ҳамдам,
Ҳалқасимон қисиб келар вале ағёрлар.
Чорасизман, гўё йўқдек дардимга малҳам,
Шундан кўнгил ойинасин босар ғуборлар.

Атроф бўм-бўш, умидимнинг косаси бўм-бўш,
Елкани йўқ кемадирман кўз ёш баҳрида.
Билмам, менинг олов қалбим кўмилиб қолмиш
Кимнинг ўтли нафасида, кимнинг меҳрида.

Сукунатда ўз-ўзимга курадирман дор,
Ва кўксимга ботираман рихлат ханжарин.
Чекин менинг этагимдан, эй дунё, ғаддор!
Жонга тегди чўпчакларнинг барчаси, бари.

Соя янглиғ эргашади изимдан ўлим,
Қочмасам-да қуваверар, етиб етолмас.
Гўё сичқон ўйнаётган мушукдай йўлим
Пойлайверар, тутаман дер, тутиб тутолмас.

Энди-чи мен муҳаббатдан завқ-шавқ тотолмам,
Гўзалларнинг лабларидан ичаман оғу.
Таскин истаб юрагимни эркалатолмам,
У аросат даштида зор, қувғинди оҳу...

Тамом. Энди замин ичра менга зарра жой
Қолмагандек, таним гўё бўм-бўш бир сарой.
Тобутимни бешик каби тебратади ой,
Руҳим гирён, залолатдан кечмоқ истайди.

Омонатинг олгин, дейди, кўз очсин фано,
Дилингнинг ҳар хужайраси ўқийди сано.
Ундай зотни икки дунё туғмади ано,
Руҳим гирён, само отин, «уч», деб қистайди.

Заҳри олуд ичганлари, кийгани кафан.
Унинг сўзин тушунгайдир на илм, на фан.
Гўё Бобил зиндонидир ул чоҳи зақан,
Руҳим гирён, билмам, яна нима истайди.

Ҳар тўқисда битта айб бор, ҳар ишда чигал!
Ноқис қилиб яратилган одамзод азал.
Бадбинликнинг исин сочиб эранар ажал,
Руҳим гирён, мени «кетдик» дея қистайди.

Улуғларнинг кечмишидан олиб иқтибос,
Бу оламга боққаним бор гўдакларга хос.
Ер юзида бирор гўша борми менга мос?!
Руҳим гирён, ғурбатлардан кечмоқ истайди.

Муҳаббатда макр бордир, садокатда қон.
Тилларда бол, илтифотлар барчаси ёлғон.
Қачон, айтинг, инсон бўлиб яшайди инсон,
Руҳим гирён, юрагимни «юр» деб қистайди.

Парвонадек куя-куя, бўлдим-ку адо,
Йўлларига бор умримни айладим фидо.
Ер қаъридан садо келди, ундан йўқ садо,
Руҳим гирён, қисмат майин «ич» деб қистайди.

Билажакман, насибамдир бир куни ханжар,
Кўрмайсизми, кўкрагимнинг қоқ ўртаси жар.
Орзуимни ямлаб ютди бу дунё аждар,
Руҳим гирён, либосини ечмоқ истайди.

Ана, куёш туйнугидин очилди эшик,
Ана, у арш – илҳомимни улғайтган бешик.
Зарра-зарра нурга дўнди бу жисмим ошиқ,
Руҳим гирён, самоватдан маснад излайди.

1990 й.

МАШРАБ

Абадий чора йўқ дил азобимга,
Шайтон Дунё бўлиб кирар хобимга.
Кулгим қистатади ихлосингиз сизнинг,
Арзимади маним бир пешобимга.

ИСО

Сиз учун таним – нон, коним – шаробдур,
Татиб ани аҳволингиз харобдур.
Роҳат истаб сиз келган бу дунёда
Маним олий мукофотим – азобдур.

ҒОФИЛ

Воҳ, бунчалар ширин, дейсан, билмайсан,
Ичганинг бол эмас, оғулигини.
Қамчилайсан билмай, зилдай аравага
Қўшганинг от эмас, оҳулигини!..

ЭПИГРАММА

Тўралар илгари минар эди от,
Энди-чи машина, самолёт.
Биз-чи, бизлар ўша-ўша ғарибмиз
Ҳалиям чориқни судраб юрибмиз.

СЕВГИ САЛТАНАТИ

2-фасл



*Сеникидир дафтаримда битилган байтлар,
Сеникидир ҳақ йўлида топганим саноб.
Сен ҳақимда ўйлаганда гамбода пайтлар
Самовий бир нурдан бўлар руҳим файзиб.*

ТАБИАТ

Табиат, энг буюк даҳосан ўзинг,
Барча мавжудотнинг мушфиқ онаси.
Мен ҳам фарзандингман, тинглагил сўзим,
Дилни очмоқликнинг келди хонаси.
Бугун ҳаловатим қочган қайгадир,
Йўқолган шахдимни излар иродам.
Тентийман узилган баргдек беқадр,
Дардларига тутқун мендек хур одам.
Бошимга тушган бу савдодан хуррам,
Аллакимлар ичдан яйраб юрибди.
Қаноат қилмайин шу ҳолимга ҳам,
Кимдир пичоғини қайраб турибди.
Табиат, қалбимга оташ бердингу
Аммо оддий бахтни раво кўрмадинг.
Томоғимдан ўтмай қолганида сув
Қошимда онамдай йиғлаб турмадинг.
Мен-ку қаламимни найзадек йўндим,
Темур сарбозидек ўктам, жангари.
Фақат юрагимга кўндим, бўйсундим,
Оллоҳ амрига шай мўмин сингари.
Рухим хаёл етмас манзилга асир,
Тунлар қароғимни юлдузлар ёқди.
Юртимнинг тақдири – Аму билан Сир
Ярадор кўксимдан даштларга оқди.
Бутоқдаги митти булбулга ўхшаб,
Ўз куйимдан ўзим юрардим шод, маст.
«Шоир ўғлинг бор», деб дуо-ла алқаб,
Одамлар отамга қиларди ҳавас.
Одамлар... одамлар... Ҳар бири олам,
Қалбу сийратлари пинҳон кўзимдан.
Бири лоқайд боқар, бири дер «болам»,
Бири ёмонликни соғинар зимдан.
Баъзилар ёғ босган гўштдор бўйнини
Эринади сенга буриб қарашга.
Зар билан тўлдирган кўнжу қўйнини,
Улар назарида мендайлар пашша.
Улар Алишерни танимас зинҳор,
Чўпондир, деб билар улар Чўлпонни.

Ўйларинг адоқсиз, ўйлайсан ғаддор
Кимсалар илкида ўксик жаҳонни.
Табиат, онажон, боққин ва титра,
Била туриб сўрма, кимларда, деб айб.
Ўзи каби озғин эгатлар ичра
Халқнинг келажаги ётибди майиб.
«Ўшалар...» дейману сиқилар муштим,
Ўшалар бошлади бизни саробга.
Ҳануз ҳам сут таъма қилишар қушдан,
Ҳануз зўр беришар ваъда-ю лофга.
Кўзимга шарпалар кўринар ҳар кеч,
Арвоҳлар хонамда изғир ғазабнок.
Найзалар қарсиллар, ялтираб қилич
Бошим узра ўйнар... Инграйди идрок.
Табиат, шундайин дилгир замонда
Ишқ найзасин урди – юракда ғулу.
Хаёлимни чорлаб хилват томонга,
Инон-ихтиёрим олди бир сулув.
Не қилай? Мен уни севаман, усиз
Менинг бу дунёга келганим ёлғон.
Тонглари кутайин, майли, уйқусиз,
Тунларимнинг бари унга аталган.
Аммо... Пул, мартаба севгимизга ғов,
Наҳот давом этар ҳамон тенгсизлик?
Аламлар тўлқини кўтариб ялов,
Қалбим долғаланар нотинч денгиздек,
Гоҳо тушқунликда барчасин ташлаб,
Кетгум келур ўзга сайёраларга.
Ва ўзимга дейман; бугундан бошлаб
Ўрин қолдирмайман оввораларга.
Лекин юрагимнинг қатида титроқ
Садодек бир туйғу нурга ўранар.
Қуёшнинг кўзида манглайи оппоқ,
Туғилажак ўғлим Умид кўринар.
Мунчоқ кўзларида эртам, иқболим,
Силкитади жажжи қўлчаларини.
Унга талпинади бирдан хаёлим
Ўпгим келиб ширин тилчаларини.
Мен ҳали яшайман, умрим узоқдир,

Табиат, меҳрингни аяма энди.
Худкушлик кечириб бўлмас гуноҳдир,
Фикрим булоғида лойқалар тинди.
Онажон, туғилар ҳали бир даҳо,
Барча саволларга берай, деб, жавоб.
Энди ёнган юрак совимас асло,
Ер юзида бўлмай Буюк Инқилоб!

1987 й.

ҲАЖР ШОМИДА

Тўкилди бу кеча
Қаро сиёҳдай,
Дафтар ўлди олам,
Давот ўлди дил.
Қуюлмади бошдин
Ёрнинг сочлари,
Ўлди дил. Ўлди дил.
Ношод ўлди дил.
Ҳажр шомӣ, ё раб,
Бунчалар узун?
Интиққан бир қалбнинг
Ҳасрати қадар.
У энди келолмас,
Мен-да боролмам.
Йўллар ваҳимали,
Йўллар серхатар.
Юлдузлар жодуси
Ақлим қўлини
Боғлайди. Оғир юк –
Нафас олишим.
Ётибман беҳол чарх
Остонасида,
Кўрпамдир – осмон,
Замин – болишим.
Ҳажр шомӣ. Азоб
Заҳар тиллари-ла
Юрагимдан бўса
Олар. Ихрар ишқ.

Нажот!!! Нажот қайда?
Туннинг копида
Хириллар бўғизлаб
Ташланган қўшиқ:
“Сочининг савдоси...”
Ёрнинг жунунлар
Кўзғаб юрган маккор
Толимлари, оҳ.
Паришон тунлардай
Телба кўнглимни
Аврайди қирқ чоғлик
Золимлари, воҳ!
У энди келмайди.
Мен ҳам боролмам,
Руҳим бир қатра май
Вужуд жоида.
Кутдим. Узо-о-оқ кутдим.
Сипқормади чарх,
Тўкилиб бўлдим мен
Ҳажр шомида...

Мени таъқиб этар куну тун
Сирли шивир-шивир.
Ортимга
Қайрилиб қарайман, йўқ ҳеч ким,
Кетаман суяниб дардимга.
Яна зум ўтмайин нақ кулоғимга
Урилар илиқ ва хушбўй бир нафас.
Фақат бўшлиқ бор-ку сўлу соғимда,
Билмам, қайдан келар шивир-шивир сас?
Чап ёққа қарасам ўнг ёқдан келар,
Ўнг томон ўгрилсам бошланар чапдан.
Асабим мурдасин қонларга белар,
Руҳим дарахтини силкитар обдон.
Титрайман... арвоҳми?!
Наҳот ёш сезгим
Сўқирдир – англашга ожиз бу сирни?
Билсам-да, не чора, унут илк Севгим
Маҳшаргача қўймас шивир-шивирни!

Ўн йил ўтди, кутдим,
Юз йил ўтди, кутдинг.
Минг йил ўтди, кутдик.
Такдир қўшганлари қариди қўша,
Сен ҳамон ўшасан, мен ҳамон ўша.
Гулдираб асрлар келиб-кетдилар,
Алмашиб фасллар келиб-кетдилар.
Умрлар шамолдай елиб ўтдилар.
Сен ҳамон ўшасан, мен ҳамон ўша.
Қулади қасрлар, азим чинорлар,
Ерпарчин бўлди не баланд минорлар.
Дунёга неча ўт қўйди ағёрлар,
Сен ҳамон ўшасан, мен ҳамон ўша.
Тоғлар чўкди, боғлар барпо бўлдилар,
Уммонлар – чўл, қумлар – дарё бўлдилар.
Тошлар йиғладилар, тошлар кулдилар,
Сен ҳамон ўшасан, мен ҳамон ўша.
Неча бор тузумлар ўзгарди, қанча
Шоҳлар келиб кетди даврон сурганча.
Ўзгармадик бизлар дунё тургунча,
Сен ҳамон ўшасан, мен ҳамон ўша.
Бошимиздан кечди Нухнинг тўфони,
Кўрдик қанча ғамни, қанча жафони.
Асли биз тўқидик Тоҳир-Зухрони,
Сен ҳамон ўшасан, мен ҳамон ўша.
Турибмиз баҳордай навқирон ёшда,
Ўн саккиз минг олам ошуби бошда.
Кўраман меҳрингни ҳар тонг қуёшда,
Сен ҳамон ўшасан, мен ҳамон ўша...

МЕН ҲАМ ШИВИРЛАЙИН

Тишлаб узиб ташлай шоҳ томиримни,
Қоп-қора қонимга ботайин, майли.
Нечун авайлайин сенсиз умримни,
Энди яшамоғим душвордир, Лайлим.
Кетаман сукунат аравасида.
Кетаман кунботар ёқларни кўзлаб.

Келмайман ҳар баҳор арафасида
Чорласанг-да мени соғиниб, бўзлаб.
Кетаман, ёлғонлар тўйдирди мени,
Юрагим эзилди зилдай малолдан.
Оҳ, Лайлим, қайдасан, қўлларинг қани?
Мажнунингни қутқаз телба хаёлдан!
Сочларимни сила, умрлар тила,
Юпат, кечиринг, де, ҳазиллашдим, де.
Урғинли қалбимни афсунлар ила
Тинчлат-да, билмабман, сал адашдим, де.
Интиқ кўзларимга термулиб узок,
Лабларинг маст бўлсин ичмаса-да май.
Мен ҳам шивирлайин: «Сендан бесўроқ
Кетиб қолишимга сал қолди билмай...»

СОҒИНЧ АФСУНИ

Соғинчларинг чалган най
Аврай бошлар руҳимни,
Руҳим гўё илондай
Тўлғона бошлар танда.
Оҳанглар афсунига
Топшириб бор-йўғимни,
Жисмим ботиб хунига,
Яширинар кафанга.
Руҳим эса исмини
Унутар беҳуд, нолон,
Куйга бериб измини
Талпинар сен бор ёққа.
Аммо қисмат хоҳиши –
Қанот чиқармас илон,
Осмонлардан боқишинг
Имкон бермас етмоққа.
Соғинчларинг чалган най
Тина бошлайди аста.
Руҳимни аврай-аврай
Афсунлар ҳам тинади.
Сокинликка ҳамма ёқ

Кўмилади бир пасда,
Куй бўлиб ботган пичок
Дасталари синади.
Ҳиндунинг тўрвасига
Кирган илондай юввош
Рухим ўз кулбасида
Чирогин ёқар шу он.
Кафанин йиртиб шартта
Жисмим кўтаради бош:
«Шукр, яна бир марта
Сени деб қолдим омон!»

Юлдузларга қўл етса бўлар,
Узиб олса бўлади Ойни.
Аммо Сизга етиш қаёқда,
Гадоси кўп сизнинг чиройни.
Сиз барига бепарво, бу он
Хаёл қурган кошоналарда
Тентирайсиз: гўзал бир ўғлон
Чиқиб келар афсоналардан.
Сиз қошига чопасиз дарҳол,
Сочиб мушкни, анбарий исни.
У-чи лоқайд боқар, эҳтимол,
Эртақларда кўрмаган Сизни.
Видо айтиб сўнг бор умидга,
Тонг пайтлари йиғлайсиз тўлиб.
Кунлар ўтиб оддий йигитга
Тегажаксиз оддий қиз бўлиб.

НИЛУФАР

Дунёдаги энг гўзал гул нилуфар,
Дунёдаги энг сулув қиз Нилуфар.
Табассумга шайланган гул ғунчасин
Еллар ўпар, кўзлар ўпар, дил ўпар,
Дунёдаги энг гўзал гул нилуфар.

Ошиқ кўнгил бир дам мени қўймайди.
Ҳисларимга боғлаюрман болу пар.
Рухсорига термулиб кўз тўймайди,
Дўпписининг зарларин рўмол ўпар,
Дунёдаги энг сулув қиз Нилуфар.

Йиғлай-йиғлай кўз ёшларим кўл бўлди,
Кўл ичида ўсармикан нилуфар.
Суянганим асо бўлди, йўл бўлди,
Оҳ, шунчалар гўзалмикан Нилуфар?
Гулбоғимни безармикан нилуфар?!

СЕВАМАН

Мен сени севаман, ғунча лабида
Ўпичдай титраган шабнам мисоли.
Мен сени севаман, ҳижрон шабида
Эриб адо бўлган бир шам мисоли.
Мен сени севаман, чўққини кучиб
Жарликка осилиб турган қоядай.
Мен сени севаман, ўзидан қочиб
Ўзига эргашиб юрган соядай.
Мен сени севаман...
О, бундан ортиқ
Севишимни талаб қилмагин, гулим.
Бундан ортиғини этолмам тортиқ,
Бундан ортиқ севги бўлади ўлим!

Мени қувма зинҳор хаёлларингдан,
Ҳеч бўлмаса яшаб қолай ўйингда.
Баҳорнинг анвойи чечакларидан
Кўйлақлар кийдирай мослаб бўйингга.

Гоҳо шамол бўлиб кузги боғингда
Хазонга тўлдирай кўчаларингни.
Оғир хаёлларга толган чоғингда
Ой бўлиб ёритай кечаларингни!..

МЕНИ БИР ҚИЗ СЕВСА ЭДИ

Мени бир қиз севса эди Барчиндек маъсум,
Келар йўлим супурсайди сочлари билан.
Гар Алпомиш бўлолмасам, қалбимни ўзим
Мажақлардим ҳасратнинг зил тошлари билан.

Мени бир қиз севса эди Зухро мисоли,
Ўшанда мен Амир эмас, Тоҳир бўлардим.
Сандиқларда оқар эдим қўмсаб висолин,
Ишқ ўтида ёниб буюк шоир бўлардим.

Мени бир қиз севса эди Дездемонадек,
Қора мавр қисматини қорга ёзардим.
Қўйиб барча шубҳаларга, гумонларга чек,
Яғоларни тилларидан дорга осардим.

Мени бир қиз севса эди, шафақли хунга
Бўялганча куёш бўлиб ботарди Армон.
Болишимга астагина эгилган тунга
Шивирлардим: «Мен бахтлиман! Мен бахтиёрман!»

1979 й.

* * *

Қўл силта барига, юр, энди кетдик,
Само очмоқдадир дарвозасини.
Сен тонгги зиёсан, ковакда қуртдек
Ўрмалаб юрганлар тушунмас сени.
Кетдик, тарк этайлик бу кори дунни,
Биз ахир баландмиз бари-баридан.
Кўксимизга жойлаб келажак кунни,
Бугунга боқайлик минг йил наридан.
Қумурсқа измини тутган кимсалар
Оёғинг остида ётар ғубордай.
Улар шул алфозда кўзин юмсалар
Биз эса яшнаимиз сўлим баҳордай!
Қўл силта барига, юр, энди кетдик...

Қор остида бойчечак
Баҳорини туш кўрар.
Фирокдаги келинчак
Ғамхорини туш кўрар.
Севилмаган бир қизнинг
Тушига кирар боғлар.
Аламлардан хўрсиниб
Ёстиғини қучоқлар.
Унут йўллар соғинар
Қадамларнинг ҳидини.
Армонлар тушимизга
Осилади бетиним.
Кўрлар инграб тушида
Кўзларини излайди.
Гунглар бўғзида қотган
Сўзларини излайди.
Обид чўлоқ тушида
Ликонгламас, югурар.
Жанггоҳда қолиб кетган
Бир пой этигин кўрар.
Сен-чи, бахтнинг тўшагин
Қучганинда, Нодира,
Тушларингни оғритиб
Қийнамасми хотира?!
Мен-чи, ҳар кеч кўраман
Азобларим рангини.
Такдирга бўйсунмаган
Юрагимнинг жангини.

УНУТИЛГАН ГУЛ

М.га

Боғнинг хилват чеккасида
Малаклардай хур, тоза
Ўсган гулнинг чехрасидан
Кўзлар олмаган бўса.
Маъюслигин яширолмай,
Бошин эгмиш паришон.

Дўстларим ёнимдан жилмас, кўнглимни
Овлашдан эринмай. Душманларим эса
Пайт пойлашар хусумат хандақларидан.
Аммо мен ёлғизман, жонгинам!
Онам ташвишланар «бетобми?» деб ўйлаб,
Отам куйинади «элга кўшил!» деб.
Кўшиламан унинг гапини қилиб,
Аммо зерикаман, қисилар юрак.
Ва додлаб юборгим келар, бу истак
Алмашинар узун хўрсиниқ билан.
Шунда
Ёлғизликдан безиб,
ёлғизлигимни
Эски чопонимдай кифтимга ташлаб,
Чиқиб кетгим келар бўм-бўш далага...

КАДИМИЙ ҚЎШИҚ

Ўртаמידа катта тоғ бор,
Сен томонга ўтолмайман.
Менга интиқ-интиқ боққан
Кўзларингдан ўполмайман.
Тоғ бошида илон бордир,
Қора илон – захри ёмон.
Тили ўйнаб ташланади,
Сенга томон, менга томон.
Қора илон, мақсадинг не,
Иккимизни айирмоқми?
Йўлимизни олис хижрон
Саҳросига қайирмоқми?!
Бундан сенга нима наф бор?
Йўлимизни тўсмасанг-чи,
Икки гулнинг ўртасида
Тикан бўлиб ўсмасанг-чи!
Қора илон, даф бўлгин-а,
Ёр қошига ўтайин-ей.
Менга интиқ-интиқ боққан
Кўзларидан ўпайин-ей.
Қўркма, кўриб ётганинг ул
Хазинангнинг зори бўлак.
Менинг эса ёр қалбининг

Ганжи, дея жоним халак.
Менинг учун бир боқиши
Сенинг босиб ётган ўшал –
Бағрингдаги сандиқ-сандиқ
Олтинлардан қиммат, гўзал!
Яроғим йўқ, сўроғим бор,
Ялинишим бекормикан?
Қора илон инсоф қилиб
Тоғ бошидан кетармикан?
Ёр, илоннинг захри ёмон,
Сен томонга ошолмайман.
Балки менсиз яшарсан сен,
Сенингсиз мен яшолмайман.
Сабринг етса кутавергин,
Фол очмайин ёмонидан.
Ўтаман йўл топиб тоғнинг
Илони йўқ томонидан.

УНУТАЖАКМАН

Энди Сени унутажакман,
Юлдузларни дўст тутажакман.
Масканлари олий самоват,
Юксакликда йўқдир хиёнат.
Кўксим тўлиб шом анварига,
Қўшиламан давраларига.
Сирларимдан сўйлаб бераман,
Ишқ ғамидан куйлаб бераман.
Дейман: «Вафо қилмади ул ёр,
Аҳволимдан кулмоқда ағёр.
Рухим ичра ҳасрат қурган ин,
Овутинглар, беринглар таскин».
Аммо тонгда ярқ этиб Чўлпон,
Кўзларингни эслатар шу он.
Сўнг дилимни ғашлаб кетарлар,
Бир-бир мени ташлаб кетарлар.
Аламимдан титрайман бехос,
Юлдузлардан воз кечаман, воз!
Энди Сени унутажакман,

Илҳомимни дўст тутажакман.
Бедорликни касб айлаб ҳар шом,
Унутамаман оламни тамом.
Қатра-қатра эриб бораман,
Шеър боғига кириб бораман.
Чор теграмни қуршайди Сўзлар,
Кўпайгандан кўпаяр дўстлар.
Аммо бирдан ғамга толаман,
Битта Сўзни таниб қоламан.
У исмингни эслатар бот-бот,
Қочар хаёл, қочади ижод.
Узилар руҳ дарахтидан барг,
Илҳомимни ва айлайман тарк!

Энди Сени унутажакман,
Юрагимни дўст тутажакман.
Еру кўкка бегонадурман,
Фақат унга инонадурман.
Кўксим аро урар экан у,
Алдамайди, содиқдир мангу.
Аммо у ҳам қийнаб жонимни,
Тоширади ҳаяжонимни.
Ихтиёрим тамом олади,
Хаёлимга Сени солади.
Ўзи мени алдаб ҳар замон,
Сен томонга талпинар пинҳон.
Эҳ, барини бекорга суйдим,
Юракдан ҳам совудим, куйдим.
Дўст эмасга ҳануз интиқдир,
Демак унинг дўстлиги йўқдир!

Энди Сени унутажакман,
Мен ўлимни дўст тутажакман.
Бўлса ҳамки олам қиёмат,
У ҳеч кимга қилмас хиёнат.
Дейман: «Ўлим, тиғингни ботир,
Юрагимдан қонимни оқир.
Тириклардан кўриб жафони,
Излаяпман сендан вафони.

Мангу ухлай, бағрингга олгил,
Кўнғироғинг тезгина чалгил».
Аммо ўлим эснайди лоқайд:
– Сўрамайман сендан, келса пайт, –
Дейди: – Йўқдур дўстликка майлим,
Сукунату совуқлик хайлим.
Хўп, барига дейлик кўнасан,
Чин ошиқсан – гулга дўнасан.
Баҳор чоғи очилганинг кез,
Сени келиб узгай ўша қиз.
Ўх, ярадор барсдек ўқирдим,
Ва ўлимдан юзим ўгирдим,
Даҳри дундан ҳафсалам пирдир,
Ҳаммасининг, ҳа, тили бирдир.
Ёлғизликда эгилса-да қад,
Ўлим билан дўст бўлмама минбаъд.

Энди Сени унутажакман,
Аммо кимни дўст тутажакман?!

Сенинг учун ўстирганим ул –
Дилимдаги умид чечагин.
Юлиб отдим аямай, токи,
Беҳудага гулламасин деб.
Ва бу гуллар кўзимни тўсиб,
Кундан-кунга баттароқ ўсиб,
Ногоҳ халал бермасин, дея,
Кўришимга сендан бошқани.
Сенинг ҳиссиз товонинг бу он,
Парво қилмай сўнги титроққа,
Илинжимнинг мурдасин босиб,
Кетиб борар номаълум ёққа.
Энди, эвоҳ, кўксим бўшлиғи
Ҳувиллайди мисли биёбон.
Шамол сочиб ўйнаган қумдек
Тиқилади кўзимга армон.

ҚАРАМАЙМАН

Қарамаса менга, мен ҳам қарамайман,
Шунчаки кўз ташлашгайм «ярамайман».
Қовоғидан қорлар ёғса ёғаверсин,
Ёришарми чехраси, деб сўрамайман.

Тундан қора, қуюқ бўлсин кокиллари,
Сунбулдан-да суюк бўлсин кокиллари.
Хуркакликда кийик бўлсин кокиллари,
Сийпалаш на, нигоҳим-ла тарамайман.

Ўзгаларга қилаверсин нозларини,
Сўйлайверсин елларга дил розларини.
Қўймаса-да кўнгул найи бўзларини,
Сув сепаман ўтга, ўтин қаламайман.

Парвойим йўқ, ялинмайман қизгинага,
Йўл қўйди бир оғиз совуқ сўз – гинага.
Киприк адл, намланади кўз нимага?!
Садақаси керакмас, лутф тиламайман.

Ўлсам ўлай, майли, куйиб фироғида,
Кўрмадим бир умидбахш чўғ қароғида.
Қолсам қолай абад армонлар роҳида,
Хаёлининг кўчасига йўламайман!

Қарамаса менга, мен ҳам қарамайман...

КЎЗЛАРИНГ ЧИРОЙЛИДИР

Кўзларинг чиройлидир,
 Сиғинади юлдузлар.
Кўзларингни ҳар кеча
 Соғинади юлдузлар.
Кўзларинг чиройлидир,
 Тубидан сой оқади.
Соҳилидан оламга
 Хуркак оҳу боқади.
Кўзларинг чиройлидир,
 Қаросига тун банда.

Ёғдусидан кундузнинг
Этаклари парканда.
Кўзларинг чиройлидир.
Ой фалакка чиққан чок,
Кипригингга осилиб
Учмоқ истар арғимчоқ.
Кўзларинг чиройлидир,
Оҳ, унутдим ўзимни.
Излаганлар топгайдир
Кўзларингдан кўзимни!

ХЎЖА ҚИЗГА

Бу не савдо, хаёлларим тиним билмайди,
Чарх уради еллар сочган барги хазондек,
Нима бўлди? Тонг гуллари нега кулмайди?
Уфқ ранги қалб заҳмидан тўкилган қондек,
Кўкка боқиб болишимни ачомлаб тунлар
Юлдузларга дейман: ”Севиб қолдим бир қизни!”
Юрагимда оҳлар чекиб йиғлар Мажнунлар,
Кўз олдимга келганида Лайливаш хусни.
Очиқ қалбин китоб каби ўқиганим он
Борлигимни асир айлар дилкаш суҳбати:
«О, шеър тўла қалбим, умрим сеники, инон!
Майли, қолсин оёғингда хоким, турбатим.
Сеникидир дафтаримда битилган байтлар,
Сеникидир ҳақ йўлида топганим савоб.
Сен ҳақингда ўйлаганда ғамбода пайтлар
Самовий бир нурдан бўлар руҳим файзиёб».
У дер маънос: «Иккимизни қўшмагай фалак,
Бу савдони ўйлаб топган, билмадим, кимлар?
Сиз қорача, мен хўжаман, қавмимиз бўлак,
Йўлимизни боғлагандир қадим удумлар.
Отам жуда баджаҳлдир, қаттиққўл тағин,
Эл ичида эгилмасин, дейди, бошимиз,
Вужудимиз бедахлдир, Худога яқин,
Бизлар ахир пайғамбарнинг қариндошимиз.
Бир хешимиз қорачага берганди қизин
(Ишққа завол бўлмоқликни кўрмайинми эп).
Барча қавм, отамиз ҳам ўгирди юзин,
Бузди улуғ аслзода қонимизни, деб».

О, ёлғизлик азобидан ҳувиллаб бағир,
Дейман, узиб фикримдаги занжирларни, ҳур:
«Мен ҳам оддий одаммасман, шоирман ахир,
Ҳар бир шеърим Оллоҳданким тушган парча нур.
Гарчанд даъво қилмайдурман пайғамбарликни,
На расулман, на авлиё, лекин илоҳий
Туйғулар-ла азиз билдим бутун борликни,
Иймонимдир – малойиклар келтирган ваҳий.
Саодат шу асли – ишқдан обод кўнгилнинг
Меҳробида минг бир Макка кўрингай шоён.
Фаришталар аямагай жаннатдан гулни,
Аршда олий рутбадир – ишқ, ошиқлик – унвон.
Ошиқларнинг қавми бирдир, мақоми ҳам бир,
Дийни бирдир, мазҳаби бир, бирдир забони.
О, хўжа қиз, тугаётир дилимда сабр,
Келгин, бир зум унутайлик мискин дунёни.
Келгин, бизни ёрлақасин Оллоҳ, кўҳна чарх,
Келгин, бир зум сиғинайлик Улуғ Хатога.
Момо Ҳаво кечмишидан тунлар айла шарҳ,
Мен-чи, уни тинглай ўхшаб Одам Атога!»

ЎТТИЗИНЧИ БАҲОРИМ

Теварак-атрофга боққин, деди у,
Мен боқмадим, юмиб олдим кўзимни.
Нечунким, санамдек солланган сулув
Баҳордан уятли сездим ўзимни.
Ҳар йил гул тутарди менга, мен аммо
Ҳадясини қабул қилмасдим атай.
Ёшлик ҳам ўтибди басма-басга, о,
Унга энди қандай узримни айтай?!
У шунчалар дилбар, шунчалар дилкаш,
Рафторида минг бир ишва, минг бир ноз.
«Мен яна келдим-ку, нечун кўнглинг ғаш?»
Шивирлар – илоҳдан келгандек овоз.
Боққин ахир, дейди қистаб қўймайди,
Ерга киргудайман мен-чи уятдан.
Еллар қитиғимга тегиб ўйнайди:
«Насибанг олсанг-чи, дея, ҳаётдан!»

Кўзларим очаман, баҳор беқайғу
Ва бепарво яшнаб жилмаяр боғдан.
Шунчалар хотиржам – беҳабардай у,
Кун кеча сочимга тушган илк оқдан!

Олма шохи баланд экан,
Интилдим – бўйим етмади.
«Ололмасам на бўлгай» деб
Ўйладим, ўйим битмади.
Мўралайди баланд шохдан
Қизил юзи қизорганча
Баланд дорга осилмоққа
Балки обрўйим етмади.
Атрофидан ўргулади
Еллар рашкимни кўзғатиб,
Қуёш ўпар ёноғини
Интиқ лабимни бўзлатиб.
Нақшин юзига термулиб
Фақат ғамин кўрдим татиб,
Фироқида зор йиғлабон
Куйладим – куйим етмади.
Дер хаёлим: Ул санамнинг
Борми бир армониким?
Ярашибдур боққа ул,
Обод қилиб, боғбони ким?!
Бир кун шамоллар силкитиб
Ерга туширгай ониким,
Токи хок бўлмай туриб
Тупроққа рўйим етмади.
Эй, Амир, ул олмага
Сендан кўра қуртлар яқин,
Боғ деворига сени
Йўлатмагай итлар яқин,
Мен учун энди хазон
Кўмган сариқ юртлар яқин,
Ғамларим саноғига
Бир тола мўйим етмади.

Узоқлашсам қайтгим келади.
Яқинлашсам кетгим келади.
Юрагимни гоҳи-гоҳида
Тилка-тилка этгим келади.
Узоқлашсам суйиб қоламан,
Яқинлашсам куйиб ёнаман.
Ҳайронамен, мени ўйлатган
Сир тубига етгим келади.
Бораману дарров кетаман.
Кетаману яна қайтаман.
Гоҳ роҳатга ноил, гоҳ азоб
Ичра оғу ютгим келади.
Дардларимни тингламайди тун,
Мендан ўзин олиб қочар кун.
Тун – сиёҳ, кун – дафтардир, унга
Мен ўзимни битгим келади.
Узоқлашсам изғирар совуқ,
Кул бўламан гар борсам ёвуқ.
Қайга борай?! Не қилай?! Ҳайҳот!
Аро йўлда йитгим келади.
Мен унга, у менга керакми?!
У менингми? Мендан бўлакми?
Бул ҳикматни англай деб Дунё
Китобини титгим келади.
Вале, Амир, умрдир чекли,
Борадур ким юксиз, ким юкли.
Қўлни силтаб барчасига гоҳ,
Ўзимни унутгим келади!..

Ишқ мени куйдирди – ўлдиарар бир кун,
Ажал жомимга май тўлдиарар бир кун.
Ичмай ўзга чора йўқдир – ичармен,
Фано то аршгача йўл қурар бир кун.
Ошиқман – тонмадим, тона олмадим.
Куйгандан куйдиму ёна олмадим.
Қонмоқни истадим қона олмадим –
Ул чашма боламдай чулдиарар бир кун.

«Ку-ку»лаб турган Һай, жоним мусича!
Менга тасалли бер, овулгин пича.
Менинг ўзим каби ғариб бу кеча
Тонгга зор-зор боқиб мўлтирар бир кун.
Кимларга қилибди кимлар вафони.
Устида кўкармиш чимлар вафони.
Оҳуга айланиб имлар вафони –
Баҳор чечакларин кулдирар бир кун.
Масрур дамларимда менсимай, бебош.
Тепкилаб ўтганим ҳар гал манов тош,
Ҳеч ким куймаса-да тўкканча кўз ёш,
Қабрим тепасида ўлтирар бир кун.
Ишқ мени найлади, зулмига не ҳад.
Илоҳдандир магар бу ёзуғ, бу хат.
Телбалик Амирга бўлдими қисмат,
Бўлмаган бўлса-да бўлдиарар бир кун...

Қароғимнинг тубига сингиб-сингиб ёр кетди,
Ортига қарай-қарай, кўзларида зор, кетди.
Кипригининг намида дил тўла асрор кетди,
Қуршаб олиб атрофин бир тўда ғаддор кетди.
Чилдирма нола айлар, сурнай торлар узун оҳ,
Ғижжак йиғлар, муғанний гўё ҳолимдан огоҳ.
Лабларим шивирлайди: «Ўзинг мадад бер, Оллоҳ!»
Келин сарпони ортиб, лўк-лўк қилиб нор кетди.
Қалбимда ишқ дарахти тўкар бўлди ҳазонлар,
Бошимга ғам селини сочар бўлди тўзонлар.
Чирқирайди бир митти кушдек аҳду паймонлар,
Карвон ортидан маҳзун судралиб баҳор кетди.
Қўйинг, танҳо қолайин, юпатмангиз, жўралар,
Гумон энди битмоғи бағримдаги яралар.
Кўкда ой ҳам ҳолимга ачингандек мўралар,
Ечай энди белбоғни, номус ила ор кетди.
Кокиллари йиғилиб тим-тим йиғлар белида,
Сийм камари сиқилиб сим-сим йиғлар белида.
Фирок чекиб бир ғариб жим-жим йиғлар, белида
Зар пўпаги шавдираб барига иқрор кетди.
«Ари минг битта гулга кўниб йиққан болини

Тарк айлагай бир тотса лабинда зилолини.
Ваҳ-вах, жонларга пайванд қилгудек ниҳолини!»
Таърифини тўлдириб эл аро ашъор кетди.
Нетай, тақдир дегани менга яккаш ғанимми?
Тош дегани жонимми? Тоғ дегани танимми?
Бошимда бунча жафо, гуноҳим – севганимми?
Гулламай туриб умрим, тупроқ аро хор кетди.
Кетса кетаверсин ёр, бунда гирён қолай мен,
Ёниб турган қалбимни муз ичига солай мен.
Оллоҳ не берса берсин, йўқ демасдан олай мен,
Десинлар: «Амир такрор келмаган – такрор кетди!»

Бу кеч яна меҳмон бўлдинг кулбамда,
Кундай кулдинг, ойдаи тўлдинг кулбамда.
Бир боғ гулдай кучоғимни тўлдирдинг,
Ёнгинамда сахаргача ўлтирдинг.
Фалак сенга қарашибдур чиройдан,
Қараб дейман, зуволанг эмас лойдан.
Эса нега ерда йўқ сендек сулув?!
Томоғингдан кўрингайдир ичсанг сув.
Сабзи есанг биқинингдан кўринар,
Беҳишт боғи яқинингдан кўринар.
Сен малак ё ҳурсан бу андом ила,
Сени яратмиш Ўзи илҳом ила.
Бу кошу кўз ҳақида не дейин-а?!
Жамолингдан хира тортар ойна.
Сени излаб кездим қанча чаманни,
Бошдан-оёқ қадим Турон – ватанни.
Қадамим етмаган бир жой қолмади,
Гадо кулбаси-ю сарой қолмади.
Ахтардим мен кулгунгни шўх сойлардан,
Нишонингни кун тегмаган жойлардан.
Охир сени дил қонидан топдим мен,
Шерозийнинг девонидан топдим мен.
Ўқидим: «Агар он турки Шерозий...»
Кўз олдимда тирилди кўҳна мозий.
Нозни қўйиб кулиб чикдинг қошимга,
Ва Ҳофизнинг куни тушди бошимга.
Дединг: «Мендин сулув турк қизи йўқдур,

Не қизи, ер юзинда изи йўқдур».
Дедим: «Ҳофиз сенинг қаро холинга
Банда бўлмиш, мен лабдаги болинга.
На Самарқанд, на Бухоро садқадур,
Дудоғингга икки дунё садқадур»
Дединг: «Қўйгил лофни...» Дедим: «Нозми бу?!»
Дединг: «Сендек шоирларнинг назми – бу!»
Сен сўйладинг, мен эса жим тингладим,
Сен куйладинг, мен-чи юм-юм йиғладим.
Шундан бери девонаман кўйингда,
Гўё ишқий афсонаман кўйингда.
Лаззат топмам на-да май, на аёлдан,
Лаззат олгум фақат сендан – хаёлдан.
Бу кеч яна меҳмон бўлдинг кулбамда,
Кундай кулдинг, ойдаи тўлдинг кулбамда...

Ой булутдан тикилган
Либосларин ечади.
Сутдек оппоқ бадани
Ёритади кечани.
Чор тарафдан ҳаёсиз
Кўзлар боқар, илғамай,
Тунги қайғудек ёлғиз
Чўмилади жилғага.
Жимирлаган кумуш сув
Қучиб яланғоч танни,
Энтикар, сочиб инжу,
Бузгудайин ўзанни.
Бирдан қаттиқ уятдан
Ой қалтирар: шарманда!
Юлдузлар самоватдан
Қараб турган экан-да!
Кияй дея шошилиб
Либосини излайди.
(Еллар уни яшириб
Қўйишганин билмайди).
Ой изиллар, ўзини
Ололмайин панага.
«Ўғрилар»нинг изини
Гуллар кўмар далада...

ҚАСАМЛАРИМИЗ

«Фақат Сени дейман» –
Ичган қасамларим...
«Фақат Сизни дейман» –
Ичган қасамларинг...
«Ўлай-а, дер эдим, ўзгани десам».
«Ўлай-а, дер эдинг, ўзгани севсам».
Қизғанардинг мени ҳатто ўзингдан,
Юрардим мен соя янглиғ изингдан.
Аммо, билмай қолдим, не сабаб бугун
Ўз йўлидан тойди қадамларимиз?
Иккимизни уриш ўрнига нечун
Мўлтираб турибди қасамларимиз?!

Сулув қизнинг сочларин боғлаган сим
Узилсанг-чи, сумбуллари сочилсин.
Зулфининг ҳар толасида минг тилсим
Банддур, ҳеч бўлмаса бири очилсин.
Очқичини излайман, ҳар тилсимнинг
Сирларига, майли, умрим беройин.
Наҳот унутдим бир сўзни: «Сим-сим»ни,
Айтайинми, қулоғингни бер, ойим!
Жаннат исин уфургувчи гулқадга
Зуннор бўлсин қайғу ичган хаёлим.
Вожабо, бундай нозик хилқатга
Чекилган ҳар тилсимдами заволим?
Узилгин сим, майли, борлиқ зулматнинг
Оғушида қолсин бир зум гирёна.
Эзилсин бу жоним қирқта кулфатнинг
Чангалида, жисмим қолсин бир ёна!
Қирқта ҳасрат, қирқ уқубат, қирқ қайғу
Солсин ёлғиз бошимга бор савдосин.
Елкалари оша дарёдай туйғу,
Тошсин майли, очсин борлиқ дунёсин!
Тун ичида кундай юзи кунларга
Меҳр бўлиб кўзларимда балқсин-ей!
Гулбоғидан кўкси тўлиб хунларга

Райҳонлари кўнглимизга боқсин-ей!
Киприклари гулбаргини тилсинми
Ул ғунчанинг, мен умримни беройин.
Очқичини топдим битта тилсимнинг,
Яқинроқ кел, қулоғингни бер, ойим!

Неча боғни кезиб, ахтариб
Кўл етмас бир шохда топганим.
Нақш олма... Олма! Воҳ, бахт ариб
Дилимни дарёга отганим.
Дарёки асов, ишқ лиммо-лим,
Шоҳижон, сен ўзинг яхшисан!

Чаманлар, кашмири чаманлар
Гулларин ҳуснини мақтади –
Хаёлимга солиб кишанлар,
Кўнглимни ўғирлаш мақсади.
Алданма, алданма хаёлим,
Шоҳижон, сен ўзинг яхшисан!

Бизни суйсанг-чи, деб боғларда
Гулшанлар таманно этдилар.
Вале куз қийнаган чоғларда
Мени бир-бир ташлаб кетдилар.
Кетдилар. Кетдилар. Кетдилар.
Шоҳижон, сен ўзинг яхшисан!

На тоғ, на дашту чўл, на хилват
Ўртанган кўнглимни тўлдирди.
Сенингсиз ҳар гўша, ҳар ҳилқат
О, мени ўлдирди, ўлдирди.
Этагим силкидим баридан,
Шоҳижон, сен ўзинг яхшисан!

Муҳаббатми – тонглар бир илик,
Нур билан руҳимни чаюрлар.
Бақога ўхшайди... Юв илик,
Дейди, доғда қолсин ғаюрлар.
Фанода фониймиз – фақирлик,
Шоҳижон, сен ўзинг яхшисан!

Шукрким, тўтиё этолдим
Изингни азоблар роҳида.
Шукрким, исмингга етолдим,
Аммо кетгим келур гоҳида.
Қайтаман. Сенингсиз дил ғариб,
Шоҳижон, сен ўзинг яхшисан!

БЕГОЙИМ

Бегойим, сиз чиндан-да сулувлардан сулуvsиз,
Баланд шохда олусиз, ҳали ҳеч ким олусиз.
Белингизга етай, деб тасмалар зор йиғлайди,
Қошингизга етай, деб ўсмалар зор йиғлайди.
Бўйингизга зор, етай деб шойи-атлас йиғлайди,
Бахмал камзулдан ўпкалаб қип-қизил лас йиғлайди.
Қадингизни кўрган замон очилади бўхчалар.
Саховатин кўрсатмоққа шошилади бўхчалар.
Бегойим, сиз чиндан-да сулувлардан сулуvsиз,
Сизсиз бизни қилмасин бу оламда туруvsиз.
Ўрма сочингиз – илон, белингизда ўрмалар,
Кўзингизни тавоф қилай деб зор қақшар сурмалар.
Тилла балдоқ – ой ярқирар, етишсам деб қулоғига.
Субҳ насими элтсам, дейди гул исини думоғига.
«Лабларидан улги олсам...» Очиб кўнгил тугунчасин,
Ҳайратдан оғзи очилар гул ғунчасин, гул ғунчасин.
Бегойим, сиз чиндан-да гўзаллардан гўзалсиз,
Қайдин сизга етишайлик биз тақдири азалсиз.
Юзингизни бир кўришда сойнинг суви синдилар,
Кўзингизда совқотган юлдузлар исиндилар.
Сиз санамсиз, биз эса бутпарастга айландик,
Бир қучоқ оловни деб, ўтпарастга айландик.
Айлангандан айландик, хору хокка айландик,
Қўйингизда сақлармисиз бир жуфт нокка айландик.
Айлансак-да қанча биз тегрангизда айландик,
Бўйингиздан айландик, чеҳрангиздан айландик,
Аммо бизга боқмадингиз лоақал бир, бегойим,
Қайга борсин, нима қилсин биздай фақир, бегойим?!
Ўйлайвериб сиз ҳақдаким, ширин ўйга дўндик биз,
Дуойингиз қилавериб дуоғўйга дўндик биз.
Бегойим, сиз гўзалсиз, малаклардан малаксиз,
Биз доимо тупроқмиз, сиз доимо фалаксиз...

Аҳдим каби туюлган эди.
Наҳот шунча бадбинлик, қайғу?
Ишонмайди одам одамга!
Кечагина севиб туриб у
Бугун ташлар севгисин ғамга!
Наҳот замин ҳаёти шундок,
Одамларда ғалат фалсафа?
Юрагимда тугундай сўрок
Тиқилар бўғзимга илк даъфа.
Шубҳа-гумон барчаси бекор,
Мен севгимни олиб кетаман.
Дунё мен-чун қафас, тангу тор,
Энди бунда қолиб нетаман...

Менга керак эмас аёл бадани,
Керак эмас сиймин, латофатли қад.
Нурли туйғуларнинг сирли ватани
Аёл қалби бўлса бас менга фақат.
 Ва унда ягона менга аталган
 Севги бўлса – чаман гулларидай пок.
 Ҳисларим қадрига ҳар он етолган
 Кўнгил ёғдусидан ёришса афлок.
Ишқсиз аёл бағри – қиш каби совуқ,
Ҳарорат-оташ йўқ ўпичларида.
Қўллари бўғғувчи бир жуфт чирмовуқ,
Мудҳиш сукут – ипак боғичларида.
 Муҳаббатсиз умр – умрми, азоб
 Зардобдай силқиюр жон-жаҳонингдан.
 Қалбингни соядай изғиган сароб
 Махв этур – рутубат оқар қонингда.
Соҳир кечалардан фараҳли тонгга
Элтган не? Аёлнинг муҳаббати-ку!
Дилни дилга, жонни боғловчи жонга
Илоҳ чашмасидан оққан шу туйғу...

Сен билан ҳаётим, сендан заволим,
Меҳрингдан дилимда куртак очган ишқ –
Бу сирли очунга айтар саволим,
Жавобига не тонг гулласа Қўшиқ.

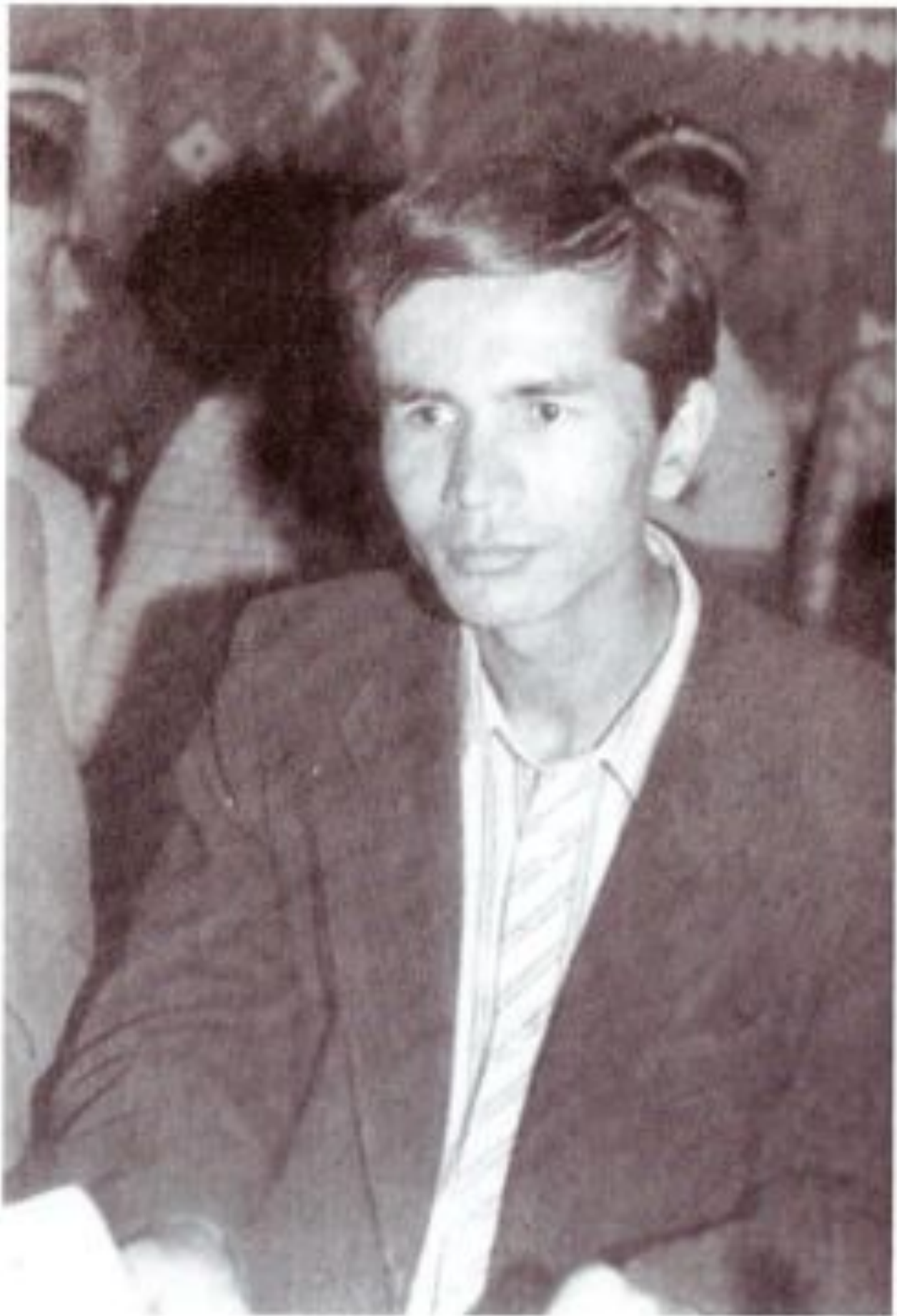
Мен сени қалбимдан айладим ижод,
Муҳаббатим ила бердим сайқал-зеб.
Бугун руҳим сендан сўрайди нажот
Вужуд ботқоғидан қутқар мени, деб.

Ўзи иншо этган сувратга ўзи
Маҳлиё мусаввир ҳолати, ё раб,
Бошимдадир, наҳот толе юлдузи
Аршдан қулаб тушса бир бор ярқираб.
Сукунат ялдоси басир кўзларга
Нур ато этган тун қанчалар ҳақдир.
Ҳар босган изимни кўмиб музларга
Қадамимни пойлаб юрибди тақдир...

Сендан телеграмма, шошиб қарарман,
Ўқиб бирдан ияк тиралар қўлга.
Икки қатор жумла: «Кутгил, борарман,
Тошбақани миниб чиққанман йўлга!»

Чуғурлайди чумчук:
– Вафо йўқ...
Ғужурлайди майна:
– Бахт қайда?..

Молингни мақтайверма, бозоринг ўтар бир кун,
Ғунчаман деб қувонма, баҳоринг ўтар бир кун.
Дунёда не бор касод бўлмаган, аламларга
Чидарман, менга берган озоринг ўтар бир кун.



Хаџи огунида.



Бир сурууҥ қашқадар̄лик ижодкорлар даьрасида. 1982 йил .



Таниқли шоир Иқром Отамурод билан.



Адабиётшунос олим Бойназар Йўлдошев (чапда) ҳамда ёзувчи Самар Нуровлар билан.



Адабиёт ўқитувачиси Ўктам Рузиев билан.



*Қарши Давлат университетининг доцентлари Нўлдос
Темиров (чапда) ҳамда Рузи Қиёмов билан.*



Ёзувчи Мирзапўлати Тошпўлатов билан.



Қизлари Гулмурухсор ҳамда Нилуфар.



Устоз Чори Ҳамро хонадонида бир гуруҳ адиблар: Азим Суён (чапдан), Норкул Тилоев ҳамда Маъруф Жалил билан.



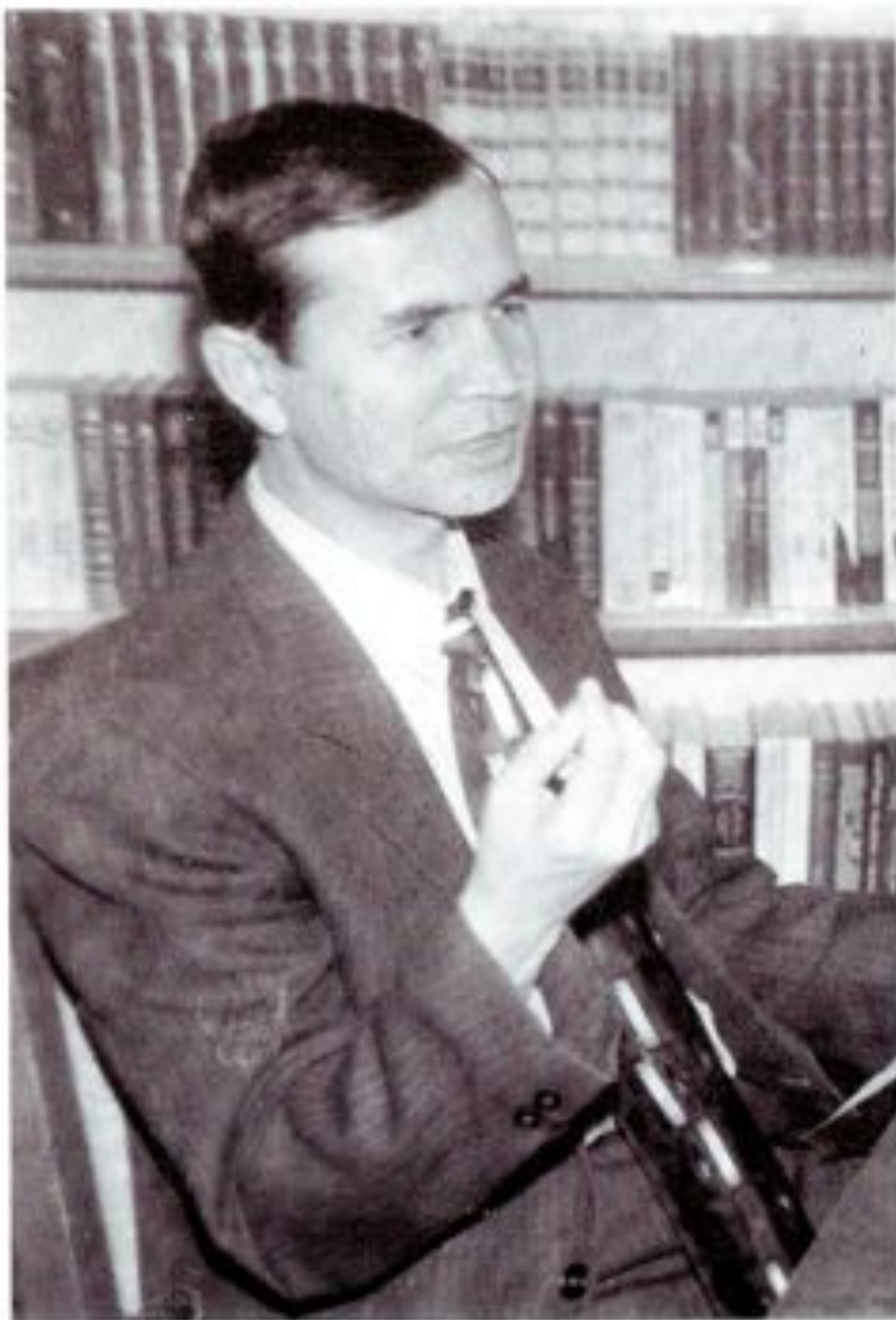
Қариин шаҳридаги F.Фуллом номли 21- ўрта мактаб ўқувчилари билан.



Шогирдлар даврасида.



Мулоқот.



Шоир ўз ижодхонасида.

АВЖЛАНИБ ЁНМИШ ЗУҲАЛ

3-фаёл



*Ёлеон сўзлама шопр, сўзнинг уволи урғай.
Сенга хайригоҳ боқдан кўзнинг уволи урғай.
Гар баҳорнинг элчиси бойчечакни ўпмасанг,
Хазонларга кўмилган кузнинг уволи урғай.*

Ҳақ йўлидир адлу нусрат, ким анга солик эрур –
Етмиш икки минг машаққат мулкига молик эрур.

Айрилиб бор мулкидан, топгай маломат молини,
Толейи – мискинлигу, хадди – ялангполик эрур.

Бехону девоналикнинг кўчасида, тош отиб
Турса-да турфа халойиқ, бори – подшолик эрур.

Ҳақпарастнинг хорлиғидан янги ой тукқай жаҳон,
Матлаби олий заколарсиз замон торик эрур.

Ким агар зулму залолат кўйига от солдиким,
Оқибат тортган азоби икки дунёлик эрур.

Охираат кимёси парчин айлагай ул борини,
Касби кимёлик эрур чарх, қарши ким ёлик эрур?!

Эй, фалак, оппоқ қоғозга дардини тўкса қалам,
Бир қараб қўйгил, Амирнинг қалби-да доғлик эрур.

Бевафо оламда, эй дил, бир вафодор ёр керак,
Ким вафодор, анга биздек маҳрами асрор керак.

Бу хароб оламда зоғлар ишратига ҳад уриб,
Булбули зоримни куйлатмоққа бир гулзор керак.

Истама оламини, дил, банд бўлмагин ёлғонига,
Ҳақ тиларсен, ёр оёқ остида биздек хор керак.

Ёр истаб бўлди ғарқ ақлим жунун дарёсига,
Ким фаҳм этмоққа ҳолим қайси мажнунвор керак.

Дил эшигин очқаю ишқ, айлагайдир гуфтигў:
“Ким керакдур сенга?” “Чин маҳбуб керак, дилдор керак!”

Дил нафосат оламидин бир илоҳий нур ила
Бокди оламга лабо-лаб, чун гўзал дийдор керак.

Сувратига банди бўлдим, сийратига дил ҳабиб,
Не ажабким, тийнатида бир латиф изҳор керак.

Мен Амирмен, тахти ишқда ошиқ аҳлин ҳолини
Сўрмоқ истармен, фалакдин шуълайи даввор керак.

Сувратинг солди сабонинг созига савдосини,
Телбаланди тол тили, тун ташлади тақвосини.

Очди, ох, ошуб омонат оғзини, ол оразинг,
Кошкийди кўргузмаса ишқ аҳлига дунёсини.

Рашкидан раъно риё рамзин рақобат роҳига
Ростлади, раҳматга сол сен рухсоринг раъносини.

Ҳарф жилоси етмади васфингга, топмасдан сени,
Ўзгартирди неча бора ўзбек ўз имлосини.

Кўзларинг Иблис йўлига бошлаюр, не айбимиз,
Аҳли муслим сен сабабдин унутса Олмосини.

Дайр – дор, дилдор дилимни доғлама девона, деб
Дор далил, девона дебдурми дайр даъвосини.

Адашди ақли Амирнинг айлади адлинг адо,
Унутди узлатда умри узоринг уқбосини.

Ёнима, дилдора, бу оқшом сенингдек хур келур,
Хур десам хурдан зиёд қиз, борлиғи биллур келур.

Қочқа-ю зулмат, чекингай, шуъла сочқай ой юзунг,
Тун бўйи балқиб билонинг тонгга-да манзур келур.

Шоҳи-ю атлас либосинг мисли гулзор узра гул,
Ким садаф бағрида пинҳон тоза, оппоқ дур келур.

Ойина шаффофлигин кўрсам даҳонинг остида,
Куйдириб тонгги шафақни сийму лим-лим нур келур.

Сочларингни дор қилиб ёр боғласанг-да, майлига,
Соғиниб сиртмоқни бу кеч мен ила Мансур келур.

Ўпгали энгашсаму узсам дудоғинг лоласин,
Титрабон қучсам чаманни май тутиб махмур келур.

Ҳеч ажаб қилма, Амир кўз ёши тўкса, сев ани,
Келса гар фасли баҳор осмон тўла ёмғур келур.

Бирма-бир очди фалак ўз талъатин,
Тиклагач шом маснадида шавкатин.

Зарофат буржида Зухро порлади,
Берди Чўлпонга фатонат навбатин.

Авжланиб ёнди Зухал – зебо ҳусн,
Бўлди танҳо зийнати шамъ ҳайъатин.

Гўё тилло бошимиздан сочқали,
Очди сандикдан фалак бор сарватин.

Ўйнашур нурлар илоҳий сас ила,
Кўргузур оламга партав санъатин.

Самовий рақс хайлида минг-минг малак
Қувлади кўкдан зулумот калхатин.

Зарнигор гумбаз тагида бир ғариб
Сиғдиrolмас кўксига кўк ҳайбатин.

Тортилур дил беҳудуд нур базмига,
Чарх урар руҳ тарк этиб тан турбатин.

Мижжа қоқмасдан Амир зор бўйлади,
Кўк соғинди, тун тушунди ҳайратин.

Самовий тиниқлик қалбимнинг улфати,
Ўчди кўз ўнгимда сафолат суврати.

Хаёлот кўшида бир малак май сунди,
Тутмоққа дилимни қолмади қурбати.

Деди: «Ич, дўстларнинг илкидан, шеър тингла,
Замину замоннинг, осмоннинг ҳурмати?»

Сафога ғарқ этди, элитди ақлимни
Бода-ю шеър базми, дўстларнинг суҳбати.

Уч карра маст бўлдим, тарқалди бошимдан
Ғамбода дунёнинг ғавғоси, ғурбати.

Дедим: «Чарх бошимдан айлансин, айланай
Мен-да чарх мисоли, келди чун фурсати».

Ўлурман худ шодлиқ комида, тирилгай
Маҳшарда маст бўлиб Амирнинг турбати.

Худонинг даргоҳи кенгдир кетар бўлсам замонидан,
Ювиб қўлни қўлтиққа гар урар бўлсам жаҳонидан.

Кўриб тўйдим – бу оламнинг мунофиқлик экан бори,
Дилида бадният, гарчандки бол томгай забонидан.

Оёғингдан чалур дўст, фатво бергайдир ғаним четдан,
Очолмассан кўзингни аҳли ғурбатнинг суронидан.

Қизормас юз сотиб номусни, не фоҳиш замондир бу,
Кўзингга чўп суқиб даврон мазах қилгай ниҳонидан.

Юрак пажмурда, зил-замбил эрур жисминг, алам – хасминг,
Омон қолғаймисан, мискин, бу чархнинг имтиҳонидан.

Ечай ёлгон либосини, тилай Ҳақ иқтибосини,
Кезайин ишқ саҳросин ошиб дунё довонидан.

Эса ошиқ – кўнгил маҳбублиғи ризвонга менгзалса,
Издан эргашиб тўбо, тамуғ куйса товонидан.

Оёғингга илондай чирмашиб дунё, жавоҳир деб
Кўлингга тошни берса, дил адашмасму гумонидан.

Худонинг даргоҳи кенгдур, Амир, боргил уриб бошинг,
Кечай дерсан, кечолмассан, кечар бўлсанг жаҳонидан.

Қиш келди, шеър ўқигил, дейдилар, қор ҳақинда,
Мен-чи хаёл сурурман яккаш баҳор ҳақинда.

Ташқарининг ҳавоси – совуқ кунлар ялдоси,
Қалбимнинг йўқ парвоси, ўйловим ёр ҳақинда.

Изғириннинг захридан, қаҳратоннинг қаҳридан
Улги олур ривоят ёвуз ағёр ҳақинда.

Фурсатим йўқ, вақтим йўқ, ғаним бирла аҳдим йўқ,
Маҳкум ошиқ ҳеч ваҳм қилурми дор ҳақинда.

Эриб оқса юрагим, чириб битса сўнгагим,
Эсга олурми ёрон, мендайин хор ҳақинда.

Ёруғ хаёл ёр ёди, гулларга тўла води (й),
Ўксук кўнгул муроди, фақат дийдор ҳақинда.

Бор интилиш-ҳавасим, ҳатто сўнгги нафасим,
Ғамим, илинжли сасим яна изҳор ҳақинда.

Ботинимда бир дунё, зоҳиримда бир дунё,
Умрим зикри фаромуш чархи даввор ҳақинда.

Амир, боққин борлиққа, дағи беғуборлиққа,
Не дейсан бу оқлиққа тимсол ашъор ҳақинда?

1998 й.

Йўлчи, тепиб ўтгил, кўрсанг мозоримни,
Гарчандки чекмаган кўнглинг ситам-озоримни.

Бақо сайри-ла маст эрди хаёлим шаккоки,
Фано хайлида ато этди гузоримни.

Йўқдир харидор, сотмоқчи эрдим зиё молин,
Риё молига даврон тўлдирди бозоримни.

Ки умримни манфур итоблари бузди,
Мадфун жисмим узра тузди қароримни.

На мунис дилқаш бор, на ҳабиб ёнимда,
Қурт-кумурсқа ҳукмига қўйди ихтиёримни.

Зимистон мулкида бир шуъладан асар йўқ,
На ётмоғимни билурман ва на туроримни.

Осдим дилимни неча ситам сиртмоғига,
Топмади бу дайр истаб ҳаргиз осоримни.

Топмассиз – руҳим азалдан сарриштайи малак,
Чарх шамоли сочди эрса ўйнаб ғуборимни.

Ажаб кўнглимни сайлаб арш гуллари ҳуснидан
Иблисга топтатди, оҳ, чекайму зоримни.

Ўлди Амир, қалби ки ўлмасдин бурун,
Йўлчи, тепиб ўтгил эмди мозоримни.

1989 й.

Бўзлама, эй, дил, магардур бўзлаган тўрғай сенинг?
Бўзлашингдан кўҳна дунё дашти ё бўлғай сенинг?

Очмади ёр бағрини, кўрдинг-ку ағёр қаҳрини,
Ноилождурсан – муродинг бенасиб ўлғай сенинг.

Неча фолбин фол китобин титкилаб топмиш ахир,
Қисматинг шарҳин азал кўзгусида кўрғай сенинг.

Бахт капалаги бошингдан ўргулар чоғи, дариг,
Гунчайи умринг очилмасдан бурун сўлғай сенинг!

Эй, Амир, чеккан азобингдан бировга сўз дема,
Ичкуяринг бўлмаса ҳолингни ким сўргай сенинг?!

ЁЛҒОН СЎЗЛАМА, ШОИР

Ёлғон сўзлама, шоир, сўзнинг уволи ургай,
Сенга хайрихоҳ боққан кўзнинг уволи ургай.

Гар баҳорнинг элчиси бойчечакни ўпмасанг,
Хазонларга кўмилган кузнинг уволи ургай.

Ки оламда кўпларнинг яхшилигин татидинг,
Сен ҳам яхши бўлмасанг тузнинг уволи ургай.

Қуёш ботган бўлса-да эртадан умид айла,
Йўқса, уфқда қолган изнинг уволи ургай.

Муҳаббатнинг риштаси юрагингни банд этган,
Шу банд узилса шабу рўзнинг уволи ургай.

Эй, Амир, бир қиз бордир, сенга ишонар жуда,
Ишончсиз қолсанг ўшал қизнинг уволи ургай.

ПИЁЛА

Ажаб толейинг кулди, жонон мисол пиёла,
Лабингга лаб қўймоқда бир навнихол қиз бола.

Ичингдаги чоймиди, шарбатмиди, маймиди,
Нега рухсори бирдан қизорди мисли лола?

Рашкимдан ўртанурман, ўрнингда бўлсам агар,
Балки эришармидим осонгина висола.

Орзуйим танҳо, сенга ишқин этиб лиммо-лим,
Қанийди ул гул менга узатсайди ибо-ла.

Шарт қўлидан тутардим «меникисан», деб ахир,
Қай йигит мақсудига эришибди уёла.

Гар илкин тортиб олса қаҳр-ла, ерга ногоҳ
Тушиб синсанг жаранглаб, гўёки аччиқ нола.

Эй чинни, синиғингни Амир сақлаб ўтарди,
Ёр лаби теккан, дея бир эзгу муддао-ла!

Юзларинг дарёсида юзганда ҳайроним маним,
Кўзларинг гирдобида гир айланар жоним маним.

Хасга ёпишган киши ҳолидамен, борму ахир
Кипригингга тирмашишдан ўзга имконим маним.

Тўнкарилган қўш қайикдек икки қошинг эманур,
Соҳила чиқмоқ илинжи эмди армоним маним.

Кўкда ҳам йўқдир нажот, на бир умид юлдузиким,
Сочларингнинг соясида тийра осмоним маним.

Майли, тақдир ҳукми шу: чўksam чўкарман, не мурод,
Қип-қизилдур лабларинг, билсин улус, қоним маним.

МАГАР ЙЎҚДИР

Не бўлди, эй кўнгил, сенда ҳаловатдан асар йўқдир,
Чекурсан ранж кутилган ул саодатдан хабар йўқдир.

Муҳаббат боғига кирдинг вафо истаб, вале ҳар бир
Оғоч шоҳида минглаб зоғ, сен ахтарган шажар йўқдир.

Фалак бошига солди тим қаро шол жумла оламнинг,
Юлдузлар ичра зулматни ёритмоққа камар йўқдир.

Қани ваъда қилинган ул саодат?! Мунглаюрсан, ох,
Ўзингни хоҳи ўлдир, хоҳ омон қолгин, самар йўқдир.

Висол тадбирига ожиз эрур аҳли кароматлар,
Минг қатла аҳд ила бел боғлаган соҳиб камар йўқдир.

Мисоли бир гадо, пойгакда лутф кутган фақирсан, дил.
Назарга кимса илмабди – илоҳдан бир назар йўқдир.

Амир истар мухаббат тахтини, чеккай маломатлар,
Ул бахтни топса топгай, ё тополмасми, магар йўқдир?

Не қилай, жон бермайинми, дилни жонон тортадур?!
Жон ичида жонни ҳосил қилғали жон тортадур.

Ул муроднинг сеҳри бирла интилурман, ул мени
Эл кўзидин холи ёққа – боққа пинҳон тортадур.

Бўлди банди бу кўнгил етмай боғ айвонига,
Ичкарига лутф ила меҳмонни мезбон тортадур.

Туйғали олма исин, гулғунча холин сўргали
Кирдим – ўзига мени бир лаби хандон тортадур.

Тараҳхум-ла, айладим жон бахш борича жонни,
Қанча қонмай меҳрига меҳримни чандон тортадур.

Гул узойин деб эдим, воҳ, кўлима кирди тикан,
Эмди ул ниш захрини мен бирла боғбон тортадур.

Ёр сочиндай дил паришон қадди гулзорин кўриб,
Пойига «бош кўй», дебон сунбулни райҳон тортадур.

Эмди ўзга чора йўқдир Қайсгаким эргашмайин
Не қилай кўзғалса минг йиллик жунун, қон тортадур.

Ерга боқдим, ерда кўрдим ул малакнинг сийратин,
Ер нигоҳни тортадур, кўнгилни осмон тортадур.

Дом ипини эй, Амир, кўрмас кўзинг, ё алҳазар,
Эс-ҳушингни, куш каби ғафлатдасан, дон тортадур.

Жонга олам уйида танни иморат этди ул,
Жон ичига жойлабон жавҳар, на ҳолат этди ул?

Сотғали жавҳарни бозор айлади ишқ оламин,
Минг балони бошга сол, ишқни саодат этди ул.

Саодатга етмагинг на, боғ барпо айламиш,
Теграсин шаффоф нур, гулдан иборат этди ул.

Ол шафақдан парда тутмиш ҳар гулнинг ҳуснига,
Ҳар гулнинг ҳуснини олий имомат этди ул.

Минг туман сир пардасига то бекитмиш хилқатин,
Минг бор олам уйин бузди, ғорат этди ул.

Минг бор тузди жаҳонни янгидан, ўз-ўзини
Англагач ишқ бирла куйди ким, шафоат этди ул.

Эй, Амир, ишқсиз жаҳон на, сотгали ёр васлига
Жавҳаринг бор-ку бозора сол, ишорат этди ул.

Бало тоғи тепасинда излаганим ёрмиди?
Билолмадим, ёр деганим менга майли бормиди?

Билолмадим, тоғ бошини оқартирган не эди?
Менинг оппоқ сочиммиди ва ё асрий қормиди?

Ҳазин бир куй аллалайди руҳимни, мен сармастмен,
Асли дунё деганлари рубобмиди, тормиди?

Ёрни излаб келгандим-ку, кўринди хушрўй лола,
Бунчалар доғ бағри, ул ҳам неча мендек зормиди?

Қолар бўлди тоғда лошим, тушолмадим пастга мен.
Ошиқ жисми бу дайрда шунчалар ҳам хормиди?

Ҳилол жаллод ханжаридек бош устимда ялтирар.
Тун – бўйнимга қора сиртмоқ солинган бир дормиди?

Кўзимдаги томчи-томчи ёшни ичар юлдузлар,
Ё юлдузлар тун кўзида ёшдек шашқатормиди?

Жон борича чорласам-да ёр кўринмас, ё унинг
Кўп замондин кўз тутгани биз эмас, ағёрмиди?

Кўринмаса кўринмасин, дейман, яна кўнглимни
Тортар меҳри, ваҳ, дунёда кўрганим озормиди?

Лола маним этагимга ёпишади «кетма» деб,
Мен-чи аста хўрсинаман ва, ё бу иқрормиди?

Хаёлимда излаганим сароб бўлиб чиқдими?
Кун шовваси ичра кўринган сароб – дийдормиди?

Амир, тепангдан турналар нола чекиб ўтдилар,
Улар сенинг оҳларингдан тизилган ашъормиди?

Хуснинг оламини яратмиш, асли сендин ибтидо,
Чехрангта жо айламишдир шамси анварни Худо.

Бир қиё боқсанг баҳорлар бошланар, яшнар замин,
Чаманда гуллар этур хусну қадингга иқтидо.

Сен томонга талпинур дил масту беҳуд, телбавор,
Хусну мулкинг бир дурига айлай боримни фидо.

Нидо келди: «Кеч юзига термулмоқнинг зоридан,
Қуёшга кўп қарайверган бўлгайдир кўздин жудо!»

Гар хазон бўлсам чечакдек қовжираб офтобидан,
Лутфинг-ла бошдин яна ерда кўкармоқ муддао.

Бу гўзаллик, бу малоҳат, бу латофат, бу чирой
Сизни тахт узра кўтармиш, айламиш бизни гадо.

Сен томонга бошлагайдир Шайх Шиблий ҳар кеча,
«Тур ўрнингдан, кетдик!» дейди хочга михланган Исо.

Вале йўлсиз ноиложмен, баланд кўрғон ичра сен,
«Келди!» деб бир очмадинг-а лутф эшигин, маҳлиқо.

Бу оламнинг қисматидан кўрқар Амир, алҳазар,
Наҳот ҳажринг дарди бирла топса олам интиҳо?!

ИЗЛАМАНГ

Гар кетар бўлсам мени дашти фанодан изламанг,
Топмагайсиз барибир, еру самодан изламанг.

Белги қўймангиз мозорим устига тошдин, ажаб,
Ул нишон бўлгайму мендин, ҳар балодан изламанг.

Тупроғимдин бир сариқ гул унса, булбул йиғласа,
Бўзласа фарёд чекиб най, ул наводан изламанг.

Ўзим бирла этмагайман асло ғамни ҳамроҳ,
Шул сабабдин ҳар бир мотамсародан изламанг.

Изламанг нури муаллақ офтобнинг хуснидан,
Тийра тундан – мардуд, юзи қародан изламанг.

Изламакдин фойда йўқдир, келдиму кетдим, бу – сир,
Яхшиси даркор унутмоқлик, бақодан изламанг.

Ўтди умрим ўзлигимни англайин деб, кимлигим
Ёлғончи олам берган ёлғон баҳодан изламанг.

Бир либос эрди Амир исмим азалдан, оқибат
Ечганимда мен уни, мендек адодан изламанг.

Эмишким руҳ жон ипи-ла танга боғланмиш азал,
Эришгаймиш ҳурриятга танни тарк этган маҳал.

Ҳаприқар кенгликни кўмсаб, тор зиндон ичраким
Бўғилиб кетган каби руҳ, демакки, ҳақ – бу масал!

Тушовли тулпорни кўрдим – кўзларида жикқа ёш,
Юпанмасди силаса-да ёлини мингта гўзал!

Қанотли Ғиркўк мисоли руҳ фалакни кўзлагай,
Фақатким банду кишандан халос айлагай ажал!

Самовот очгай кучоғин, юлдузлар хурсанд кулиб
Фалакда бўлгуси байрам Аторуддан то Зухал.

Вале бу дардманд заминда гуноҳкор бир танниким
Судрамоққа маҳкумдур рух тўлгунча муддат тугал.

Эй, Амир, жисмингни ерга, кўкка руҳингни бериб
Не билан сен қоладурсан ва қилгайсан не амал?!

Бу садо, тингланг, кулоқларга қаёқлардан келур?
Билмагайсизму, заминдан, балки тоғлардан келур?

Бу наво бунча сеҳрли, айлагай дилни селоб,
Бу наво найданми ё Чўли Ироқлардан келур?

Бу нафас хушбўй эрур – оламни маст айлар чунон.
Эмизикли ёш гўдакдин ё гиёҳлардан келур.

Бу шивирлашдин баҳор сандуқдан олди сепини,
Бу шивирлаш кўп сирли, тунги боғлардан келур.

Энтикишми ё саодат, бир жимирлайдур кўнгил,
Ё илоҳий сасми бу – билгисиз ёқлардан келур?!

Қайдин эшитсинким ани ғофил кишилар, бу овоз
Сайёҳ шамоллар бағрида йироқ-йироқлардан келур.

Эй, Амир, ўтди нечалар сенгача англай дебон,
Сен умид айла, жавоб сенга огоҳлардан келур!

(Чори Ҳамрони хотирлаб)

Дер эрдингиз: «Одам умри бу дунёда омонатдур,
Курашмоқлик, ёниб-жўшмоқлик бизларга саодатдур.

Хиёнат айлагай кўплар нечукким бу омонатга,
Улар тош остида қолгай, бу тош – санги маломатдур.

Бу олам катта корсондур, қошиқ ташлаб ичармиз биз,
Корсонга мук тушиб ётмак нодонликдур, жаҳолатдур.

Унут ғамни, ол-ей шоир, тўкилсин бошдин ғурбатлар,
Надир ғам чекмагинг, дунё – азалдан бағри ғоратдур.

Фақат биз битта ғишт бўлсак деворига бас эрди, ул-
Фалак меъмори қурмакка абад машғул иморатдур!»

Азиз устоз, бугун йўқсиз, қаранг фасли баҳор келмиш,
Сулув қиз нозидек кўкда кўринган ой малоҳатдур.

Зулумот сизга сиғмас эрди, сиз қандай зулумотга
Сиғиб тор бир қабр ичра ётурсиз, бу на ҳолатдур?

Қаранг, борлиқ яшармишдир, уйингизга қадрдонлар
Йиғилмишдир, алар базми зарофатдур, фасоҳатдур.

Азиз устоз! Сизни ёдлаб юзимиз бўлди равшанлар,
Фалакда нур сочиб турган қуёш бундан далолатдур.

АСРАГИЛ

Эй, фалак, сендин тилак, туйғуларимни асрагил,
Асрагил, деб чеккан ул қайғуларимни асрагил.

Ғар ҳаёт эрса муғанний, қалбда торлар соз, жаранг,
Ҳар наво савтида жо, чолғуларимни асрагил.

Шодмонлиқ қанчалар тансиқ умр меҳробида,
Кўзларимда порлаган кулгуларимни асрагил.

Ой юзига термулиб, кўрдим кўнгил ёғдусини,
Не замонким синмаган кўзгуларимни асрагил.

Ногаҳон ғафлат босиб, уйғонмайин қолмай саҳар,
Кипригимда ўлтириб, уйқуларимни асрагил.

Дилда дарё оққанин ғаввосга айтдим, билмади,
Мен – садафни синдиру инжуларимни асрагил.

Сен Амир жисмини иста зарра-зарра қил, вале
Бўлмасин поймол десанг, орзуларимни асрагил.

Юзи олма, кўзи бир жуфт қаролу қиз,
Изн беринг, боғингизга бороли, қиз.

Олуланиб қонга тўлмиш ишқ захмидан,
Лабингизни олудан қутқароли, қиз.

Хуркак-хуркак нигоҳингиз олиб қочманг,
Кўксимдаги даштнинг эрка мароли, қиз.

Қарайверсак тортманг қошингиз ёсини,
Тўймадик-ку яна бир бор қароли, қиз.

Гар қўшилиб оқиб кетсам қўярмисиз,
Икки кифти тоғу қирқ шаршароли, қиз.

Нетай севги сийратида ситам кўрдим,
Суврати ҳам қалбимиздек яроли, қиз.

Ўз дилида юрт сўраган Амир эдим,
Энди бўлдик, айтинг, кимнинг қароли, қиз?..

ИККИ ДУГОНА

Кирди гулшан ичра икки дугона дарвозалаб,
Кўзларига сурма тортиб, юзларини ғозалаб.

Иккиси гуллар билан кетди қўшилиб, иккисин
Ҳуснига гуллар ўзин ё олдим андозалаб.

Ахтариб ел топмади гулшанни излаб бирма-бир,
Толди охир чорламоқдин: «Муҳаббат, Шаҳноза»лаб.

Гулшан ичра гул бўлиб, хўб икки қиз гашт этдилар,
Ғунчалар-да улги олди ва очилди роза лаб.

Муҳаббатнинг кўзларида йиғлади наргис тўлиб,
Кўймади Шаҳноза лаб, бурди нечун ул ноза лаб?

Ёшлигу ишқ гулшанида икки қизнинг бори гул,
Ўхшамасми ғунчага суврат ичида тоза лаб?

Эй Амир, шоҳбайт эса ул икки қиз назминг аро,
Қўймагай ишқинг ани дил дафтарига ёзалаб.

КУЙИБДУР

Атлас кўйлак танингга гулхан кўйибдур,
Гулхан ичра ловуллаб гултан куйибдур.

Ял-ял ёниб бораётган ул гулни кўриб
Ҳасад ўти ичида гулшан куйибдур.

Ул аланга туташиб бори жаҳонга
Ҳўлу курук, дўсту душман куйибдур.

Эй, Амир, ул ўт билан ўйнашма ҳаргиз,
Кўрдингки, гулхан ичида гулхан куйибдур.

Асли бу гулзор қирмиз қоним ила обод,
Жисму таним озурда жоним ила обод.

Келди баҳорим неча, шод бўлмади жоним,
Бўлмагай кошки хазоним ила обод.

Вайрона жаҳон ичра хароб юрмагай эрдим,
Кўрсам ани жону жаҳоним ила обод.

Мулки Турон сарҳадини кулба этибмен,
Кулбам на жаҳон, турку Туроним ила обод.

Келса жонон бу жоним ғамни унутгай,
Ҳаргиз бу ғариб жон жононим ила обод.

Кўнглимни бериб ёрга, бошим дорга етишди,
Дор оғочи тоза иймоним ила обод.

Кетгунча Амир чеккай надомат: «Эсиз дунё!
Шон изладим, бўлмади шоним ила обод!»

1989 й.

Кўзи ёшли бу гулларни нечун солдилар бозора?
Сўлибдур юзлари ғамдин чидолмай номусу ора.

Ажаб раҳм айламай кимлар узиб келтурди бўстондин,
Ажаб қандай қўли борди озор бермакка гулзора?

Нечун бунча зулм бўлди? Чамандин айрилиб гуллар
Туларлар бош эгиб мунгли, кўнгил – вайрон, бағир – пора.

Тушарму ёдга булбуллар сахарда айлаган розлар,
Не афсуски, азалдан шу: гўзаллик ёзмиши – қора.

«Бу не савдо?» дея кўнглим итоб айлар, итобимдин
Гулфурушга не ғам – ақча санамоқ бирла оввора.

«Нечун бундоқ гўзаллик қисмати?» дейман, саволимга
Жавоб йўқдур, қани, қай зот етолди ушбу асрора?

Бозор қилмайди парво бу синоатга, кечар савдо,
Ҳуши йўқдур ани асло, ажаб, мендек харидора.

«Биров бахтсизлигидан ким яралган бахтни қаллошдек
Раво кўргунча дилдора осилсанг-чи, эй, дил, дора!»

Дуюю оҳи зоримнинг малолидин замон аҳли
Дегай: «Эсдан оғибдур у!» Урайму бошни девора?!

Амир минг чора излаб, сен-да ночорсан, бу гулларга
Топдингму, айт, ачиниб шеър ёзмокдин ўзга бир чора.

1990 й.

ФУРҚАТНОМА

Кетар бўлдим сени ташлаб она юртдан йироқларга,
Чидарсанму, дилу жоним, аламли бу фироқларга.

Овутгайму хаёллар ё умид излаб юпанчлардин,
Қолурсан мен келар йўлларни жо айлаб қароқларга.

Кетурман – сиғмадим юртга сенинг васлиг хаёл ўлгач,
Уфқларга туташ йўллар, билмам, элтгай қаёқларга?

Бошим оққан томонларда жудолик даштини кезсам,
Майсалар бир тикан янглиғ қадалмасму оёқларга?

Сенигсиз ғайри боғларда тароватсиз чечакларни
Ўпиб бошим эгилмасму қолиб умрим гуноҳларга?

Ёдинг бирла азиз этгум неча сарҳад, довонларни,
Сиғингайман хаёлинг кўйида ёнган чироқларга.

Кўриб бастим демас дарвеш мени ҳеч ким либосимдан,
Ки, билмаслар, ичу бағрим тўлиб кетган қуроқларга.

Соғинчнинг зўридан жоним чиқар бўлса гумон қилки:
Она юрт бўйини еллар олиб келмиш димоқларга.

Ғариблиқда Амир охир жаҳонни дарбадар кезса,
Қадами етган ҳар манзил кўмилмасму сўроқларга?

1987 й.

Фалак, кимга зару зўрлик, менга ғамгин кўшиқ бердинг,
Фиғонсизлар фиғонин ҳам фиғонимга кўшиб бердинг.

Кўнгил чолғусидин маҳзун наволар тарқалур ҳар ён,
Ки торни жон ва ишқим риштасидинми эшиб бердинг.

Ҳусн – ёрга, висол – ағёрга, менга рашк ва мажнунлик,
Қайсдек бошима, найлай, минг савдо – минг ошуб бердинг.

Олимларга золимлар дарс берар ҳақдин, қиёматким,
Жоҳилларнинг китобин тўлдириб ёлғон-яшиқ бердинг.

Зулму зўрлик, дили кўрлик, оқилларга маломатлар,
Наҳот жаъми залолатни Иблис-ла кенгашуб бердинг.

Фиғон этсам фиғонимни эшитмас ёр, кулар ағёр,
Ажаб, тошдин йўнилган ҳайкала мендек ошиқ бердинг.

Кўшиқ бирла Амир доим юпанди, йиғлади, кулди,
Фалак унга абад ғурбат эшигинми очиб бердинг.

1988 й.

Умид осмонига боқсам ажиб юлдуз чарақлабди,
Анинг кўрки зиёсидин фалак сахни ярақлабди.

Чидай қандай, юрак тортар, ўшал юлдузга бир етсам,
Чўзурман кўл, вале етмас, ажаб, осмон йироқлабди.

Дилим вайронаси нурдан эрур обод, ғаним ношод,
Зулумот тулпорин қасдимга минмоққа яроқлабди.

Гўзаллик истарам, дунё чўтир кампир каби кулгай,
Бизнингдек бир ғариб дилни қачон дилбар сўроқлабди?

Фалак, дастим дароз этгил, узотсам етса юлдузга,
Нега бошимга шунча ғам, нега умрим фиरोқлабди?!

Ўшал юлдузни деб тунлар Амир бедор, тўкур абёт,
Анинг шеър дафтарин булбул сахар чоғи вароқлабди.

Эшигим қоқманг бу кеч, кулбамда жаннат хури бор,
Хур ила мастмиз тамом, жомда шаробнинг зўри бор.

Сингиюр ой нуридай юмшоқ малоҳат маҳзани?
Сут каби оппоқ кечага бахшида тан – дури бор.

Ўртада базм гулхани, рақс айлағайдир гул тани,
Янгратур савти наво гоҳ, илкида танбури бор.

Ақлима десам: «Аёғин ўп!» Ўжарлик қилмаса,
Жилвасига боқ, ахир етмиш самодан, нури бор.

Имлағай хур, болиға, боргин десам иқболиға,
Рад этар ул: «Боли бор жойига боқ, замбури бор!»

Хурланиб десам: «Ўюн-кулги ғанимат!» Панд этур:
«Охиратни ўйла, куйгайсан, томуғ-тандури бор».

Айлаюр нозик табассум хур, лабида баҳру байт:
«Писандмас дўзах ўти, ким кўнглида ишқ кўри бор!»

Кўнглима десам: «Муродим сиррини англамисан?!»
Ул дегай: «Ичкил шаробин, мен каби махмури бор».

Эшигин жаннат агар очмас, Амир, зоринг надир,
Сен билан жаннат, бу кеч кулбангда жаннат ҳури бор.

ГУЛБАРГИДАН НОЗИККИНА

Чашм ила балққан юлдузинг гулбаргидан нозиккина,
Дарёда оққан қундузинг гулбаргидан нозиккина.

Ўсмани тиндирай деюр, сурмани синдирай деюр,
Ўйноқи, шўх қошу кўзинг гулбаргидан нозиккина.

Бошда рўмолинг бир сулув, қадди ниҳолинг бир сулув,
Сулувлар ичра сен ўзинг гулбаргидан нозиккина.

Кўйгил атласу шойини, топсин бойларнинг бойини,
Эгнингдаги оддий бўзинг гулбаргидан нозиккина.

Лабинг қизғалдоқ баргидур, неча ошиқнинг маргидур,
Ғамзали ҳар гапу сўзинг гулбаргидан нозиккина.

Кашмир қизидай ноз неча, этдинг Амирга роз кеча,
Ўпмоқчи эрди, ох, юзинг гулбаргидан нозиккина.

Кўзунгга боқиб ер ила осмонни кўрибман,
Осмон ичида нур тўла ошённи кўрибман.

Нур ичида жилва қилур ишқи илоҳнинг,
Ишқ ичида бир сири пинҳонни кўрибман.

Ғунчамиди сир ичида сирни яширган,
Ғунча лабида тонгда қизил қонни кўрибман.

Қон ичра армон мўлтирар кўзлари ёшли,
Бир томчи кўз ёшида уммонни кўрибман.

Ғарқ бўлди жаҳон, дейдилар, уммонда – кўринмас:
Уммон ичида Нух каби тўфонни кўрибман.

Тўфон ичра битта данак қолмиш саломат,
Шул данакка боқиб бўстонни кўрибман.

Бўстон ичра вайрона, вайронада гулзор,
Гулзор ичида бир қади жононни кўрибман.

Жонона жон олгали қўпти, вах, қиёмат,
Жоним чиқиб жон ичида жонни кўрибман.

Жон ичида кўринди кўзунгни қароси,
Қаросида Амирдек қурбонни кўрибман.

Талпингай дил чироқларга, оламдин воз кечолмасман,
Кетолмасман йироқларга, онамдин воз кечолмасман.

Томошо айларам чексиз фалакни тор хонамдин, ком
Эса-да бепоён хилқат, хонамдин воз кечолмасман.

Чиркиллаб рух қуши учмоқ бўлур кўкка, кўнгил мағлуб,
Гуноҳ ботқоғига ботган танамдин воз кечолмасман.

Беҳиштдин ҳадя бир гулдир, неки қизғонганим улдир,
Фалак, иста кулдир-ўлдир, санамдин воз кечолмасман.

Кечай, майли, диёримдан, мзоримдан ва ёримдан,
Туғилмиш ишқ шароридан – боламдин воз кечолмасман.

Ўзим дон сочган деҳқонман, кузда ер очган кетмонман,
Ўзим ҳосил, ўзим донман, даламдин воз кечолмасман.

Дунё маъноси бир «оҳ»дир, азалдан у хароб боғдир,
Кўнгил – булбул, вужуд – зоғдир, галамдин воз кечолмасман.

Кечдим шодлик ва кулфатдан, ёруғликдан ва зулматдан,
Амир янглиғ бир улфатдан, қаламдин воз кечолмасман.

Улким мени ўзига чин ёр қилиб яратди,
Ёр дилида вафодан изҳор қилиб яратди.

Бенаво бу оламни навога тўлдир, деди.
Ошиқ дилимни ғамда чаппор қилиб яратди.

Ўрнингдан тур, юр, деди, ишқ боғига кир, деди.
Гуллар қонин ич, деди, хунхор қилиб яратди.

Ишқи ила интилдим ҳақ юзини кўрай деб,
Даҳрийларни йўлимга девор қилиб яратди.

Дардсизлар на билгай деб дардлиларнинг ҳолини,
Эл дардин бериб менга бемор қилиб яратди.

На ажабдир оламга сиғмас бўлса овозим,
Зиндонларни куйимга танг-тор қилиб яратди.

Бошимга қор ёғса-да қирчиллама аёзда,
Қулф ургайдир, кўнглимни баҳор қилиб яратди.

Ҳуснингга мағрур бўлма, эй қиз! Сени кўксимдан
Бир парча юлиб олиб дилдор қилиб яратди.

Деди: «Севгин, овунгин!» Билмадики аслида
Сени савдойи жонга озор қилиб яратди.

Овунмадим, чамансиз булбул каби ўксидим,
Гарчи мени қафасда шунқор қилиб яратди.

Умидворман, яратгай Амирни-да, инчунин
Мендай қулни инкорни инкор қилиб яратди.

УЛУҒ

Вужудим митти ва лекин руҳим оламдин улуғ,
Сиғмайин тошгай вужуддин, май пиёламдин улуғ.

Вужудим бир парча лойдир – омонат кулбам менинг.
Хор эди у бўлмагунча то зуволамдин улуғ.

Эврилиб кечгай замонлар, яралгай такрор жаҳон,
Бўлолмас ҳеч бир замон мен яралган дамдин улуғ.

Сифмадим мен ғамга, ғам тошди жаҳоннинг жомидан,
Ғам улуғ бўлди жаҳондин, мен эса ғамдин улуғ.

Оҳ чекарман то саҳар-шаб ўз-ўзимга сифмайин,
Кипригимда шашқатор ёш – тонгги шабнамдин улуғ.

Чарх ила мен айланармен, менга дўнгай гоҳо чарх,
Аслида бу чарх эмасдур Ҳазрат Одамдин улуғ.

Фақир ҳолимга боқиб алданди кўзлар, бу дилим
Бойликда Қорундану эҳсонда Ҳотамдин улуғ.

Эй, Амир, аҳли замон аслингни билмас, бу жаҳон
Аслида бўлганди сен илк қўйган қадамдин улуғ.

Кўзингни юмгину, жаҳонни унут,
Чексизликни, еру осмонни унут.

Ўзингни йўқ дея, фараз қил – ишон!
Магар борман деган гумонни унут.

Маконингни излаб тополмасин Вақт,
Ўзинг яшаб турган замонни унут.

Бошингни қаёққа қўйишни билмай –
Қиблангни унут, тўрт томонни унут.

Унут бўлсин ҳатто тандаги жонинг,
У ҳибсада ётган зиндонни унут.

Имкондан ташқари эмас бу имкон,
Ҳали олдиндаги имконни унут.

Сукутга айланиб йўқлик қаърида,
Тўлаш лозим бўлган товонни унут.

Нимани англадинг?! Англаган бўлсанг –
Кўз оч-да, беш кунлик ёлғонни унут.

Бош-кети йўқ бу маконда қандай изим қолади?
Балки мендан ёдгор бўлиб ўғил-қизим қолади.

Бир умрга интилдиму аммо қўлим етмади,
Армонларим ишкомида бир бош узум қолади.

Нигоҳимни тортди ҳар шом умидимдек милтираб.
Орзуларим осмонида, ҳув, юлдузим қолади.

Япроқларим тўкилса-да, новдаларим синса-да,
Кўкаргайман яна, албат, ўқ илдизим қолади.

Чечакларда исим қолғай, шамолларда нафасим,
Баҳорнинг ҳар ташрифида рангу тусим қолади.

Кузатаман маҳшаргача оламдаги ишларни,
Тупроқ ичра чириса-да вужуд, кўзим қолади.

Ўйламангиз сиз Амирни кетади деб бенишон,
Ҳеч бўлмаса эл ичида айтган сўзим қолади.

ИШҚ

Ноаён эрдим жаҳонда, мени пайдо қилди ишқ,
Шоҳ кўзгуда яна ўзин томошо қилди ишқ.

Сир эдим – билмас эди чархи азалдин ўзгалар,
Бир суврат ясаб ичига руҳимни жо қилди ишқ.

Қанча йўл босдим замон карвонида, ўз қонида
Асради аждодларим, бир-бир тавалло қилди ишқ.

О, аларни олди тупроқ бағрига, асли замин
Кечмишимдур, келмишимдур, илми кимё қилди ишқ.

Боқ, вужудим маънисига, қанча тифнинг ўрни бор,
Неча минг ёв найзасидин радди бало қилди ишқ.

Сувратим кўр: оддий инсон ўғлиман, йўқдир нишон,
Аҳли айвон суннатидан гарчи иншо қилди ишқ.

Улғайиб кўрдим жаҳонни: турфа хангома, ажаб,
Даҳр дўкони ичра кимошди савдо қилди ишқ.

Оҳ, фалак ошуби, ишқ деб мен ҳам бўлдим адо –
Ғунча янглиғ лаб очиб боғда таманно қилди ишқ.

Ким муродга етди ёрнинг кўйида, мен-да ошиқ,
Айлабон ёр ҳуснига қул, телба, расво қилди ишқ.

Эй, Амир, сен шуъласин кўрдинг илоҳнинг ёрда,
Асли Оллоҳ кўйига кўнгулни барпо қилди ишқ.

Дилдор кўзига жоду сурмасини сурмасин,
Жодуга банд қилмасин кўйлагининг бурмасин.

Хаёлларим илиниб ишвасининг домига,
Қаноти синган қушдек ўзин ҳар ён урмасин.

Бош эгсам дор олдида авф сўраган маҳкумдек,
Икки қоши қошимда жаллод бўлиб турмасин.

Юрагимни рашк деган аждаҳога ем қилиб,
Бизни кўйиб рақиблар билан суҳбат қурмасин.

Кўзларига сиғинсам унутиб арш қасамин,
Даҳрий, деб яна мендан Оллоҳ юз ўтурмасин.

Жоду рўмоли бирла кўзим боғласа ўйнаб,
Олам зулмати қаро сочларини чирмасин.

Товонига йиқилиб ўлар бўлсанг, эй, Амир,
Ул дилдор товонингга яна қолиб юрмасин.

Келар бўлса бошингга не, азал лавҳи фалакдандир,
Фалакнинг тоқида тахти равон қурган малакдандир.

Малакнинг қошими, кўкда кўринган янги ой ёхуд
Мажозу ҳуснининг акси бир тилик ҳандалакдандир.

Ҳандалак ташбеҳи қошдин кўра лабга яқинроқдир,
Вале лабга тегиб талх айласа тилни палакдандир.

Палак ичра кезиб деҳқон ажаб ҳолини билмайди,
Бу ялдо қисмати асли дилу дарди бўлакдандир.

Бўлак заҳми битарми, деб умр ҳасратда ўтгайми?
Умидсизлик русуми терсга айланган тилакдандир.

Тилак қилган эса амри фалақдин бир ижобатдир,
Не судким бори, бил, шоир, нозик тан, оқ билакдандир.

ЖАҲОН МЕНДА

Жаҳон менда бор эканки – мен жаҳонда бормен,
Менга ёр эрса жаҳон, мен ҳам жаҳонга ёрмен.

Бўлмасам мен бўлмагай эрди жаҳон, ул бўлмаса
Бўлмагай эрдимки, бунга то абад иқрормен.

Изҳори дил не демақдир – борини этмак баён.
Изҳоримдир жаҳону мен жаҳондин изҳормен.

Ким Улуғ Йўл заҳмати тортгали, дўст тутгали
Бўлди зор менга жаҳон, мен ҳам жаҳонга зормен.

Менда акс этди жаҳон, мен ойина эрдим азал,
Мен жаҳон ойинасида азалдан ошкормен.

Менда сайёрдир жаҳон, мен ҳам жаҳоннинг измида,
Заррадан то коинот дил сайрида сайёрмен.

Эй, Амир, ким бор эса йўқ бўлмагай, менда жаҳон
Доимо такрор эрур, мен ҳам абад такрормен.

ВАҲДАТ

*(Ҳазрат Сайид Имоиддин Насимий
руҳи покларига тиловат ила)*

Пайғамбарми, валими, беҳудоми?
Ё девона – эс-хушидан жудоми?
Ё фаришта, султонми ё гадоми?
Кимман? Билмадим, оҳ, умрим ўртанур.

Ё ўтдурман, тупроқманми, ё сувман.
Ё малакман, ё шайтон, ё ёсуман,
Балки чўлда хур шамолман – оҳуман,
Кимман? Билмадим, оҳ, мени ким танур?

Зоҳирим барс, ё бўри, ё шақолдур.
Ботинимда минг ҳикмат, минг мақолдур,
Тош данакман – чақмоқ мени маҳолдур,
Маънима кимлар етди? Ким ўрганур?

Одамманми, ё дев, ё жин, ё қодир?
Ё хазина, ё сийм, ё дурри нодир?
Юзимда пардами, чиммат, ё чодир?
Жисмимга сиғмайин руҳим тўлғонур.

Ё тоғу тош, ё биёбон, ё дарё?
Ё кумуш, садафда дур, сийму зар ё?
Зикрим ўн саккиз минг олам қадар ё?
Мен кимман? Бошимда бу чарх айланур!

Зарра ичра заррадан ҳам заррами?
Зарра ичра йитган милён каррами?
Ё аввал, ё охир – сўнгги маррами?
Недур асл мурод? Хаёл шайланур!

Тиконман, ё боғда гул, ё хасманми?
Ё дониш, ё қадрин билмас касманми?
Ё баланд, ё пастлардан ҳам пастманми?
Ақл кўзи бир ип билан бойланур!

Бу дунёнинг даъвоси ё маъноси,
Жоҳилу ғофили, нодон, доноси.
Раънолар ичра раънонинг раъноси
Кўнглимдами? Хўш, қай бири сайланур?!

Гарчи бу кун Амирдурман зоҳирда,
Ўзни кўрдим ҳар енгил, ҳар оғирда.
Аввали ким эдим? Кимман охирда?
Билмадим, билмам оҳ, умрим ўртанур!

ТАВАЛЛО

*(Бобораҳим Маширабнинг руҳи
покларига тиловат ила)*

Нечун етмиш минг парда ичра бекининг, эй, ёр?
Ҳар парданинг ортида минг сир бор – етмоқ душвор,
Ишқимга бўлиб иқрор, этурман йиғлаб изҳор,
Майли, ўлсам ўлойин, оч, юзингни кўройин,
Бир лаҳзали дийдор учун боримни топширойин.

Неча-неча ошиқлар бўзлаб ўтди кўйингда,
Умиду армонларин сўзлаб ўтди кўйингда.
Икки олам ҳикмати пинҳонмидир рўйингда,
Оч, юзингни кўройин, майли, ўлсам ўлойин,
Даргоҳингга етишсам бир умр кул бўлойин.

Жамолингнинг нуридан ерда унгай гиёҳлар,
Абрлар найсон тўкиб, гулга киргайдир боғлар.
Маним қалбимга ўхшар лола тубинда доғлар,
Оч, юзингни кўройин, майли, ўлсам ўлойин,
Пойингда бир хас бўлиб, қуллуқ қилиб туройин.

Юзингдаги ҳар хижоб попуклари зардандур,
Ҳар бир зарнинг толасиким шамси анвардандур.
Қуллуқ биздек қулдандур, лутф сендек ёрдандур,
Майли, ўлсам ўлойин, оч, юзингни кўройин.
Бир лаҳза меҳмон бўлиб қошингда ўлтиройин.

Ишқ йўлида унутдим ўзни, икки жаҳонни,
Қароғимда кўтардим қаро ерни, осмонни.

Бир лаҳзада ўтказдим бошимдан минг тўфонни,
Оч, юзингни кўройин, майли, ўлсам ўлойин,
Тўловига етмаса жонимни-да тўлойин.

Неча сулувлар истар кирмоқликни кўйнимга,
Солмоқ истарлар оппоқ билакларин бўйнимга.
Аммо нетай ҳеч бири сиғмас ахир кўнглимга,
Майли, ўлсам ўлойин, оч, юзингни кўройин,
Ҳеч бўлмаса бир лаҳза ширин суҳбат қуройин.

На бойлигим, мансабим бордир – дарвешнамоман,
Ишқ йўлига топширдим юрагимни тамоман.
Ерга юзимни босиб, илинж кутдим самодан,
Оч, юзингни кўройин, майли, ўлсам ўлойин,
Розидурман шундан сўнг жаҳаннамга қулойин.

Ана, Мансури Халлож, боши – дорда, тўлғонди,
Яссавийнинг ер ости уйи нурга чўлғонди.
Юрагимда минг битта Машраб бугун уйғонди,
Майли, ўлсам ўлойин, оч, юзингни кўройин,
Азал сирларин бир-бир лабларингдан сўройин.

Юзингдаги пардалар очилса чопул¹ бўлгай,
Олам куйиб кул бўлгай, яна бошдин гул бўлгай.
Қақнусдай кулдан чиқиб, Амир яна қул бўлгай.
Оч, юзингни кўройин, сўнгра ўлсам ўлойин,
Сочингнинг ҳар бандига абад банди бўлойин!

ЛИМ-ЛИМ

Қирқ жом узатди соқий, бирида шароб лим-лим,
Ичдим бирида – роҳат, бирида азоб лим-лим.
Пайдар-пай узатар у, бирида хуноб лим-лим,
Бирида кўз ёши-ю, бирида гулоб лим-лим.

Соқий кўзлари «биё-биё», «ич» деб қистайди,
Ичмагани кўймайди, билмам, нима истайди?!
Жом ҳам илгимга етмай лабларимни излайди,
Кетма-кет келур, ҳайҳот, қувонч-изтироб лим-лим.

¹ Чопул – қирғин, қиёмат.

Ҳар жомни сипқорганда ишқ ила ёндим шоён,
Кўз ўнгимда тенгсиз бир гавҳар бўлди намоён
Жомларга боқиб кўрдим икки оламни аён:
Бирида зулмат лим-лим, бирида офтоб лим-лим.

Бир жомни ичгач, кўрдим ўзни базмда бехос,
Қирқ томондан қирқ хил соз, қирқ хил куй айлар оғоз.
Қирқ раққоса айланар ишвасида қирқ минг ноз,
Тўлди юракдан оққан ҳислар-ла рубоб лим-лим.

Дедим: «Соқий, айт, мендин ниҳон тутма! Не асрор?!
Қирқ бор менга жом тутдинг, бунда қандай ҳикмат бор?!»
Деди: «Наҳот сезмадинг, этди-ку, жомлар изҳор:
Бирида савол лим-лим, бирида жавоб лим-лим!»

Бирин ичгач, олмадай оқиб кетди юрагим,
Бирдан йиғлаб юбордим: «Оҳ, қайдасан, малагим?!
Нозбўйдай нозликкинам, оқ илон, оқ билагим?»
Билсам ичмасдим, экан жом ичра сароб лим-лим.

Маю мастоналикнинг шавқи сиғмади жона,
Бир жомда ғам кўпирди олам бўлди ғамхона.
Дардимни ким тинглар деб боқдим жумла жаҳона,
Олам ётур ғафлатда – кўзларида хоб лим-лим.

Узатилган ҳар жомда умр шомини кўрдим.
Беҳишт деворин кўрдим, дўзах томини кўрдим.
Икки кўлимда икки жомни тутиб ўй сурдим:
Бирида гуноҳ лим-лим, бирида савоб лим-лим.

Эй, соқий! Яна бир бор узат, ичайин қона,
Қирқ биринчи жом ила тўлса тўлар паймона.
Бир лаҳза кўниб ўтдим жаҳон отли айвона –
Кўзларим косасинда кетурман туроб лим-лим....

МАШРАБ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Ноз ила юз черик чекиб кўнглимни истилосиға,
Ишваи найзасин уриб қон силқиган яросиға,
Асири нотавон ўлиб муродим муддаосиға,
Санам юзини кўрсатиб ошиқи мубталосиға,
Ғам била ўлғон ул адам Мажнуни бенавосиға.

На босғали шўрпахтайи, на дори-малҳами керак,
На Хизр қадами керак, на Масихнинг дами керак,
Олам гумондор сирриға, на нисфи, на ками керак.
Толиби содиқ на учун ҳиммати Адҳами керак,
Зарраи қачон сиғар васли санам аросиға?

Ёнида минг бор айланиб, зулфиға ўргулай десанг,
Дилдан ғуборлар тарқалиб бедард, беғам кулай десанг,
Жамшидни доғда қолдириб базму сафо қилай десанг,
Ёр юзини кўрай десанг, васли била бўлай десанг,
Ризо керак қазосиға, сабр керак балосиға.

Қайс бошига не жунун, савдойи офат солди ишқ?
Фарҳодга теша тутқазиб, Тоҳирга не хат солди ишқ?
Мансурни дордан қутқазиб, Юсуфни чоҳдан олди ишқ.
Ўтти жаҳондин авлиё, муршид-у орифу ошиқ,
Бўлмадилар фирефтае дунёни можаросиға.

Ёр ишқига етай десанг сабру қаноат ҳосил эт,
Амрига бош эгиб мудом, азми итоат ҳосил эт.
Оллоҳга минг шукур қилиб, нури Муҳаммад ҳосил эт.
Восили ҳақ бўлай десанг, ишқу муҳаббат ҳосил эт,
Ўрта ҳавоу кибр уйин шамъи юзин зиёсига.

Ай, бу ғариб дилни нечун фоний дунёга боғладим?
Бокқил, ой юзиндаги дилдан тўкилган доғларим.
Неча сўқмоқдин юриб ўтди йигитлик чоғларим.
Куйса муҳаббат ўтига фиску фужур гуноҳларим
Хилват этиб келур ўзи кўнгулни хонақосиға.

Изларам ҳарён тушиб толиби асрор қайдадур,
Ҳижрон тегирмонида янчилган умидим майдадур,
Меҳрим ондин қайтмаса, не ахир кимдин қайтадур,
Машраби бенаводуман, арзи дилини айтадур.
Тараҳхум айлар ул пари ўз ишқининг гадосиға.

САККОКИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Булбулидин айрилиб гул сўлди, бўстон йиғлади,
Ул қадамдин айри тушгач қутлуғ остон йиғлади.
Шамс юзин бадхў булут ёшурди – осмон йиғлади,
Фурқатингда эй, пари, тан куйди-ю жон йиғлади,
Дам-бадам икки кўзум худ қайғудин қон йиғлади.

Дилда дилдорнинг фироқи, доғи, армони – кўриб,
Армон ичра қолган дунё ичра дунёни кўриб,
Ишқ тиғи тешган жигарнинг силқиюр қони, кўриб
Ҳеч даво йўқ дардим жонимда бор они кўриб
Тўнни чок этти табибу, дори-дармон йиғлади.

Мисли Вомиқ кўксига ботгандек ханжар, йиғладим,
Улки ханжарни бағирга санча-санча йиғладим.
Йиғладим танҳо қолуб, воҳ, қанча-қанча йиғладим,
Дур тишингу, гул юзингни онгиб онча йиғладим.
Ким менга минг навҳа бирла абри найсон йиғлади.

Гулшан ичини айланиб боди саҳар сочти хуш ис,
Хуш исга боши айланиб ситоралар бўлди мариз.
Сарви озодинг сари боққай нигун, беҳуд, ҳарис
Тун кеча мажлисда юзинг васфидин кечти ҳадис.
Шамъ ғайрат ўтина ёнди-ю сўзон йиғлади.

Боғда унган гул эдим, куз келмаёқ қолдим сўлиб,
Заъфарон яфроқларим кетди фалакка соврулиб.
Ки бошимга ғам тошин ортди замонлар эврулиб,
Эшигингга ит бикин бостим неча йил қоврулиб,
Ушбу ҳолимни кўруб кофир, мусулмон йиғлади.

Не жароҳат, не яра, не бир озор етмиш танга,
Ул қулин бозор солиб дер эмиш «етмиш танга».
Бўялгандай ушбу кун олам кўшки сорик рангга
Йиғлади ҳатто рақибнинг раҳми келгандин манга,
Бори ул қаттиқ кўнгуллик чинму ёлғон йиғлади.

Игна ютган ит каби тўзиб борурман кун сайин,
Соқийи комрон сунар кимларгаким ваҳдат майин,
Ул Амиринг ўртанур бир даври даврон кўрмайин,
Билдилар юзин кўруб Саккокий ҳолин сўрмайин.
Хосу, ому, шаҳру дех, доною нодон йиғлади.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Рўйи фалак тоқинда мунаввар ахтар пайдо,
Булутларнинг кўксини чок қилиб қамар пайдо.
Гўё қаро қокилинг бандида бир зар пайдо,
Гулбарг уза қилмишсен то сабзаи тар пайдо,
Кун кўзгусида гўё занг этти асар пайдо.

Ҳар субҳ қароғимдан ҳижрон доғи келгандек,
Тўфонларга қўшилиб ёв яроғи келгандек.
Булоқ бўйига эниб ҳуркак оху келгандек
Лаълинг ғамидан суда гул япроғи келгандек,
Ашкимда келур ҳар дам парканд жигар пайдо.

Гулбарги аросинда тикони аён бўлди,
Бир яхши жилвасинда ёмони аён бўлди.
Усрук кўз қарошинда ҳайрони аён бўлди,
Жисмидан оқиб қони, пайкони аён бўлди,
Шох узра бўлур доим гул кетса самар пайдо.

Тун ташбеҳига тазмин чун қокилинг маръийи,
Фитна сувратидур ул қирқ «жоҳил»инг маръийи.
Тазарру бозорими мароҳилинг маръийи.
Жон риштасидек эрмас кўзга белинг маръийи,
Чобуклик учун қилдинг боғларга қамар пайдо.

Бўғзиндан пуфла ҳарчанд бермас садо кўрнай,
Ўйилса бағрим каби бўзлар андоқ ўр най,
Қўш қароғим жомида ашқдин тўлмиш, кўр, май,
Ул зулф саводида ўлдум юзини кўрмай,
Ваҳким, йўқ эди муҳлик шомимга саҳар пайдо.

Хаёл қаноти мажруҳ ва сушт эрур эй, соқий,
Бу бори фалақданми махсус эрур эй, соқий.
Анга бир кун шарҳ Лавҳул маҳфуз берур эй, соқий,
Даврон ғамидин кўнглим мақбуз эрур эй, соқий,
Басти учун этгайсен хум бода магар пайдо.

Кўйида кўнглим, нетай, оху каби мустардур,
Ҳажридин келган турфа балоларга бистардур.
Амир ишқидин оят ёзилса бир дафтардур,
Килкида Навоийнинг жон шираси музмардур,
Ҳар найда қачон бўлур бу нав шакар пайдо.

АНГЛАМОҚ АЗОБИ

4-фасл



*Кеч англадим: тавфиқ надир, суҷуд на,
Илоҳ надир, руҳ нилмадир, вуҷуд на?
Кўтаролмай гуноҳимнинг қопиғи
Қолганимда билдим — қўрқув, умид на.*

ИНСОНЛИКНИ АНГЛАШ

Оламга энг аввал, инсони кабир,
Бир зум чумолининг кўзи билан боқ.
Кўрқмагин, ўзингнинг оёғинг ахир,
Устингга осмондан қулаётган тоғ.
Эзилмаган эсанг, бир зум қарагин,
Бургут нигоҳи-ла заминга кўкдан,
Ана, қуён қочди сезиб дарагинг,
Нима, қайрилдими қанотинг ўқдан?!
У ўқни отган ҳам ўзинг эдинг-ку,
Ё унутганмидинг бургутлигингни?
Бир лаҳзада минг бор афсус единг-ку,
Қуён кўзи билан бир зум боқ энди.
О, камишзор ичи мададкор, паноҳ!
Чекинди бояги кўркув узокқа.
Ие, ўзинг тушиб қолдинг-ку ногоҳ,
Адашиб сен ўзинг қўйган тузокқа.
Хайр эрк! Энди сен зиндонбанд маҳбус
Назари-ла кўргил бир зум жаҳонни.
Бир лаҳза соқчига дўниб солгил кўз,
Найзанг учи билан тўсиб осмонни.
Бир зум дор остида турган маҳкумдек
Қарагин, нимани кўрасан шунда?!
Юзларинг оқариб кетди-я қумдек,
Қўйилганда бошинг остига кунда.
Ночорсан! О, унда жаллод кўзи-ла
Бу ҳолга разм сол, ё кўнглинг тошми?!
Нега титраяпсан шафқат ҳисси-ла,
Ҳозир шарт чопишинг керак-ку бошни.
Қўлинг бормадими? Айлан болага!
Гўдак нигоҳи-ла дунёни кўр оқ!
Ҳар неки кўз билан боқдинг оламга,
Энди сен ўзингнинг кўзинг билан боқ!
Хўш, нима ўзгарди қалбингда санинг?
Не ҳикмат булоғи очди чашмини?!
Шояд сабоқ бўлгай ҳозир кўрганинг
Кимки англолмаса агар аслини!

Ўйлайман:

«Қушларга қийин.
Дарахтларга қийин.
Ҳайвонларга қийин».

Ва бирдан шошиб
ўзимга қарайман,

Хўрсинаман аста:

«Одамларга ҳам қийин...»

ДОНОРИМГА

Палата. Осмадан чак-чак томиб қон,
Томиримга секин қуйилмоқдадир.
Бемор вужудимга инганча дармон,
Яшаш чандон тотли туюлмоқдадир.
Ҳамширанинг синчков назари менда,
Ҳар бир ҳолатимга солади разм.
О, унинг кўллари ажални енгди,
О, унинг сўзлари чинакам назм!
Оқ, шаффоф найчадан чак-чак томиб қон,
Томиримга сингиб қуйилмоқдадир.
Заиф вужудимга инганча дармон,
Ҳаёт бирам тотли туюлмоқдадир.
Томирларим ичра бобомнинг қони
Оқарди шалола мисол шиддаткор.
Нетай босилмаса юрак туғёни,
Ахир унда энди бегона қон бор!
Айбситманг, ўзгарган бўлсам, жўралар,
Инжиқ феълимга ҳам бўлмангиз монё.
Хаста юрагимни шубҳа яралар,
Қуйилмаган бўлсин нокаснинг қони.
О, менинг ўз қоним, ҳақсизлик кўрсам,
Ғазабдан қайнарди, кўпирар эди.
Бировлар юзини савобга бурса,
Ҳислар тиниқлашиб нур кирар эди.
Йўқ, Амир, ташвишинг асоссиз буткул,
Тубсиз ўйлар сени қилмасин адо.
Нокас донорга қон топшириш тугул,
Қишда ҳовлисидан қор бермас ҳатто.

У – менга ҳаётнинг чўзилган дасти,
У – орзу кўкида кўринган талъат.
Унинг кимлигини билмайман, рости,
Аммо камситишга ҳаққим йўқ минбаъд.
Донорим, сен балки талаба ёки
Оддий бир деҳқонсан, лекин буюк зот.
Қонинг ҳаёт берди беморлик чоғим,
Энди қариндошимиз миннатдан озод.
Тикларман ўзлигим, ёнишларимни,
Тикларман асливор қонимни қайта.
Ўшанда тинглагил хонишларимни,
Сенинг қалб тафтинг бор мен чалган найда.

Табиатнинг жазосидан кўрк,
Қўрққанингдай Тангри қахридан.
Билки, бир кун само қаъридан
Пешонангга отилажак ўқ!
Кетаётиб қулар қадаминг,
Дилингдаги чиркин ниётлар
Тўкилади қонаб, ер додлар
Куйдиргандек заҳар баданин.
Шунда сенинг худбин танингда
Шиллиқ қуртлар балчиқ лой чаплар.
Ижирғанар ҳатто алафлар,
Ўсганидан сенинг ёнингда.
Ҳозирча сен соғлом ва дуркун,
Яйрайдирсан шабпарак мисол.
Билмайсанки, пойингда увол
Ётган Дунё уйғонар бир кун.
Эй, осий зот! Ялин, қасам ич!
Тийилмагин «тавба»дан асло.
Қасос тўла милтиқ бу асно
Қозиғида турар экан тинч!

Полопони индан қулаган қушнинг
Нолалари зирқиратар танангни.
Ачинасан кўриб бир парча гўштни,
Аммо зинҳор ўйламайсан онангни.

Ахир у хам ўша кушдек нигорон,
Кўтарилса чанг, йўлларни пойлайди.
Сендек ўғил дили хун бўлиб бу он,
Полопоннинг ярасини боғлайди.

Онанг эса йўлчивиннинг фолини
Дийдорингнинг дарагига йўяди.
Сендек ўғил авайлаб пат-ёлини,
Полопонни уясига қўяди.

Эсламайсан, онанг бор-ку дунёда,
Ўйламайсан йўлингга зор боқшин.
Завқланасан кўриб эркин хавода
Она қушнинг яйраб қанот қоқшин.

ВАСИЯТ

Гар ўлсам бешигимнинг
Ёпинчиғин топинглар.
Йиртиқ, ямоқ бўлса-да,
Тобутимга ёпинглар.
Кўрсинлар йиғилганлар,
Умрим бари хатодир.
Бу оламда топганим
Шу бир парча матодир!

Дарё эдим, сингиб тупроққа охир
Бир тонг бўлдим дарахт шаклида зоҳир.

Яшнадим, сарғайдим неча баҳор-куз,
Ўсдим бўронлар-ла бўлиб юзма-юз.

Ўтда ёндим қуриб бўлганда ўтин,
Жисмимдан кул қолди, руҳимдан тутун.

САРКАШ

Отасин белига сиғмади,
Сиғмади онасин қорнига.

Туғилди,
яшади,
ниҳоят

Сиғмади уйига,
оламга.

Лаҳадга кўмдилар – сиғмади,
Майса бўлиб чиқди қабридан.
Қуёшга осилиб йиғлади.
Шамоллар уйғонди дардидан.
Ва ўзи ҳам дўнди шамолга,
Саркаш у, ҳеч ерга сиғмайди.
Жо бўлмас на бирор маконга,
У

нимани
гирён
излайди?!

Ногоҳ чумолини босиб олдим,
Тўхтадим.
Эшитдим, аниқ эшитдим
Унинг ўлаётиб қичқириғини.
Бу қичқириқ шундай даҳшатли эдики,
Қулоқ пардаларим тешилаёзди,
Қўрқувдан кўзларим катта очилиб
Атрофга аланглаб қарадим, биров
Билмадими, дея, қотиллигимни.
Ва бирдан енгил тин олдим,
Хайрият!
Ҳеч кимса сезмабди.
Сукунат. Жимлик.
Ҳамма ўзи билан ўзи овора.
Дунёнинг бепарво оёқларининг
Остида
чўзилиб
ётибди
бечора...

ВИЖДОН ЎЛИМИ

У қийналиб ўлди охири, лекин
Уйидан чиқмади йиғи овози.
Азага келмади ҳол, сўраб ҳеч ким,
Сезмадилар балким уй инқирозин.
Даҳшат ахир, дейман, дилхун хаёлдан
Асабларим таранг мисли камалак.
Нега куйинмаслар шундоқ заволдан?
Зўр ўлим юз берди, беҳабар фалак!
Энди уй яроқсиз кема тусида,
Оч тўлқинлар ютган буюк дарғани.
Сесканиб кетаман деразасига
Ин қурганин кўриб бир жуфт қарғани!

ШОҲ БАЙТИНГНИ ЁЗ!

Кетар эдим кунботар томон,
Бирдан санчди юрагим ёмон.
Гўё деди: «Ҳозир сен омон,
Фурсатинг оз – шоҳ байтингни ёз!»

Шомда боғни кезардим холи,
Ўтаётган умрим мисоли,
Эсиб қолди жануб шамоли,
Шивирлади: «Шоҳ байтингни ёз!»

Далаларни ғамгин кезган чоғ
Бир чечакни кўрдим – бағри доғ,
Хазонларнинг ичидан, эвоҳ,
Сас берди у: «Шоҳ байтингни ёз!»

Тонглар отар, қуюлади шом,
Гоҳо тутқич бермайди илҳом.
Қаро ернинг остидан бобом
Нидо қилар: «Шоҳ байтингни ёз!»

Билмам, қайда тугайди йўлим,
Билмам, бўм-бўш кетарми қўлим?
Нимагадир увишар дилим
Ёзарманми шоҳ байтимни, оҳ?!

ИККИ ГЎША

Шаҳримда ёнма-ён икки гўша бор,
Бирови бозору бирови мозор.
Бир ёнда тинчимас шовқину сурон,
Бир ёнда абадий жимжитлик ҳоким.
Ташвишлар устидан кулиб беомон
Шамол сочиб ўйнар қабрлар хокин.
Бир ёнда тириклар молини мақтар,
Марҳумлар кафанга ўранади жим.
Бир ёнда фалсафа: жой топ, жой ахтар,
Бир ёнда ўз жойин топгандир ҳар ким.
Тириклар гоҳ пулга сотарлар имон,
Ўликларга эса зар тупроққа тенг.
Тирикларга торлик қилади жаҳон,
Ўликларга эса бир қабр ҳам кенг.
Фойда, деб жикқамушт, эй аҳли бозор!
Қув анув гўшага солинг бир назар!
Улар сизу биздек яшаб ўтганлар,
Тупроқ босиб ошин ошаб ўтганлар.
Ва яна орзуси ёзмай туриб барг,
Эрта хазон бўлган қанча жувонмарг.
Ёнма-ён ётишар низоси унут,
Бир-бирин ғийбати иғвоси унут.
Ҳасад қилмас ғариб қабрдаги зот,
Мармартошга эга марҳумга, хайҳот!
Мен бир шоир, дунё бозорин кўриб,
Уфққа боқаман ғамгин ўй суриб.
Наҳотки тириклар аъмоли риё?
Дунё азал шундай яралганми ё?
«Биз ҳам сиздай эдик, сиз ҳам биздайин
Бўлишингиз тайин», дегандек майин,
Ухлайди ўликлар мўмин, беозор,
Сирли сукунатга чўмади мозор.

КАЛЛА СУЯГИ ОЛДИДАГИ ЎЙЛАР

Ишонгим келмайди, шу бош чаноғи
Бир замонлар тирик бўлганлигига.
Қуёшнинг нурлари ўпиб ёноғин,
Кўзларида юлдуз кулганлигига.
Ишонгим келмас, шу суяк ичинда
Орзулар жимирлаб оққандир наҳот?

Икки чуқурчада нур бўлиб чиндан,
Оламга хайрат-ла боққандир нахот?!
Бу кўхна фалакнинг савдосидан лол,
Нималар ҳақида ўйлаган экан?
Бир гўзал ишқида куйиб телбаҳол,
Гулларни қучоқлаб куйлаганмикан?
Ишонгим келмайди, бир кун менинг ҳам
Суягимни қўлга олишларига.
«Шуям севганмикан, чекканмикан ғам?»
Дея сукут ичра қолишларига!

ҲОЛАТ

Нигоҳида жавоби мушкул
Саволлардай оғир ғуборни,
Ҳасратли кўз ашк тўкқандек Ул
Ёмғир билан ювиб юборди.

Бирдан тиниқ тортди-ю осмон,
Ёноғида қуёш порлади.
Қисматимдан негадир шу он
Нолимоққа тилим бормади...

(Юлдуз Усмоновага)

Бу фоний умрингда чин дўст топмоғинг
Маҳолдур, катта бахт – топсанг башарти.
Аввало раводур айбин ёпмоғинг,
Аввало вафодур дўстликнинг шарти.
Дўстман, деб дўстликдан лоф урмоқ осон,
Осон давраларда алжиб май ичмоқ.
Аммо осон эмас, баҳаққи Осмон,
Дўстлик деб, дўст дея жондан кечмоқ.
Кимдир юз йил яшаб топмиш ярим дўст,
Кимдир тополмабди, кимдир топибди.
Дўст меҳрини кўрмай юмилганда кўз,
Оғир кабоқни чўнг армон ёпибди.
«Дўстга зор бўлган кун...» О, куй беомон
Қақшатар вужудни эзиб ва эзиб.
Мозийдан сас келар: «Битта меҳрибон

Топмадим, ох, шунча меҳр кўргузиб...»
Эй, дил, ғам қопқасин ёполмадингми,
Боқсанг-чи оламга пок тилак билан!
Одамлар ичидан тополмадингми,
Дўст тутин, масалан, капалак билан!
Гарчи унинг умри ўтгувчи ҳусн
Баҳордай қисқадир ва ғоят сўлим.
Гулдан-гулга қўниб овуғтар ўзин,
Парвосига келмас ҳаёту ўлим...

БУ МУШУК

Бу мушук хўп семиз, хўжаси
Берар гўшт, ёғ суркаб оқ нонга,
Бу мушук кўп юввош, хоҳласа
Эриниб чиқади айвонга.
Бу мушук беозор, ёнидан
Ўтса-да қарамас сичқонга!

Оқ илон ойдинда ётмайин қолди,
Ғарибликнинг тонги отмайин қолди.
Партўшаклар тошга айланди, ётсам,
Тошлар биқинимга ботмайин қолди.
Деразамдан секин кириб келар ой,
Мендан яхшиними топмайин қолди.
Боғимда, эҳ, бу кеч сўлди бир гул, ул –
Ширин дамларимдан тотмайин қолди...

ДУНЁ ВА МЕН

1

Пишмаган бир бошоқ эдим, ўрди чарх,
«Ниманг қолди унда?...» деб на сўрди чарх.
«Дилим қолди...» деёлмадим, инчунин,
Неча мендин улуғларни кўрди чарх.

2

Етишдим: кўкка кўз тикиб – тупроққа,
Елиб-югуриб, ранж чекиб, тупроққа.
Ўйлайдурман: хуррам пайтларим салом
Бердимми бир, бошим эгиб тупроққа?!

3

Васл истадим – фироқ бўлди насибам,
Нафас чиқиб бир «ох» бўлди насибам.
«Эй, ёронлар! Қандай одам эди у?..» –
Деган сўнгги сўроқ бўлди насибам.

4

Мусулмонлар ёмонламас марҳумни,
Кулол ясар айри-айри ҳар хумни.
Кўхна бозор, синиқ сопол бўлсам-да,
Бошқалардан кам кўймади нархимни.

5

Чарх айланар – армонимга не парво?
Ғамим, қувончу шонимга не парво?
Осмон ўша осмон, ер ҳам ўша ер –
Увол кетган ёш жонимга не парво?!

6

Ўйлайдурман: қолгай бу жаҳон менсиз,
Яшайдур эл, кечадур замон менсиз.
Унутишар яқинларим бирма-бир,
О, мен ғариб... Ўзимга ёмон менсиз.

7

Ўлим сўнгги девор эмас, юпанч – шу,
Заволсиздир Рух – хор эмас, юпанч – шу.
Янги либос кийганингда ҳайитда
Эскиси ҳеч даркор эмас, юпанч – шу!

8

Сен дунёдан, дунё сендан жудоми?
Лабингдаги қотган сўз не? Видоми?!
Дегайдирлар: гар имонинг бут бўлса,
Висолига эришгайсан Худонинг!

9

Имон нима – кеч англадим, ғўр эдим,
Ғофил эдим, кўзи очик кўр эдим.
Имонсизлар «Сен биздан!» деб кўлимдан
Етаклади – пешонаси шўр эдим!

10

Кеч англадим: тавфиқ надир, сужуд на,
Илоҳ надир, руҳ нимадир, вужуд на?
Кўгаролмай гуноҳимнинг қопини
Қолганимда билдим – кўркув, умид на?

11

Мен оламдан ўтмадим, балки олам
Мендан ўтди. Эмди менинг зуволам,
Буюк Кулол илкидадир, хоҳласа
Кўза ясар, хоҳласа яна одам!

12

Соғинч қолди юрагимнинг унида,
Тошдек қотди жигаримнинг хунида.
Дийдор учун бу дунёдан кетдим мен,
Кўришгаймиз Буюк висол кунида!

13

Кетганимдан ғаним хурсанд, ё раббим?!
Кўрмадилар маним хурсанд, ё раббим?!
Улар азоб ичра қолди, маним-чи,
Рухим озод, таним хурсанд, ё раббим!

«Беиз кетаяпман...» Ўкинмагин, дил!
Сен олабий ахир, олам сенинг, бил!
Умрингни сургалаб кечган ою-йил
Жисминг заволида кетмагай беиз.
Ўчоқда кул қолгай ўтдан нишона,
Кул эса тупроққа дўнган ҳамоно
Тирикликка она бўлгай, замона
Ҳар бир мисқолида кетмагай беиз.
От изин той олар, бўталоқ норнинг,
Олий ташвиши шу ҳар бир жондорнинг.
Насли бардавомми, зурёди борми,
Ҳатто чумоли-да кетмагай беиз.
Ирмоқлар – тоғларнинг тизида қолгай,
Боғлар ирмоқларнинг изида қолгай.
Ўзидан ўтса-да қизида қолгай –
Ёрнинг жамоли-да кетмагай беиз.
Зурёдсиз эсанг-да, ўкинма асло,
Бу ҳикматни англа, айла дилга жо:
Бордан йўқ бўлмагай, йўқдан бор, ҳатто
Янчилган шоли-да кетмагай беиз.
Бу боқий хилқатга эй, дил, қуллуқ қил!
Сен ҳам шунинг битта заррасисан, бил!
Муродингга олам абадий кафил –
Фано шамолида кетмагай беиз.

КИМ СЕНИ МАҚТАСА

«Ким сени мақтаса, юзига хок соч!»
Деб бизга пайғамбар бермишдир ўгит.
Афсуски, қолмади бунга ҳеч илож,
Мақтовни севади бизда ҳар бир ит.
Мақтамасанг агар мушуклар ҳатто
Хафа бўлганидан тинмай миёвлар.
Сизнинг макрингизга тан бердим-ку, о,
Ғалаба сизники шекилли, ёвлар!
Муҳаммад айтмаган бежиз бу пандни,
Унинг умматлари, бунча сиз нодон?!
Наҳотки сезмайсиз, секин сирпаниб
Қўйнингизга кириб олди-ку илон!

Ўзимни ўзимдан эмас, боғларда
Дайдиб юрган инжиқ елдан ахтардим.
Музлар эриганда баланд тоғлардан,
Селларга қўшилиб селдан ахтардим.
Ўзимни изладим қирда бош эгиб
Баҳорни қутлаган чечак рангидан.
Бу кўхна очунни зиёрат этиб
Туғилгандай бўлдим яна янгидан,
Ва гоҳо боқиб бир уюм тупроққа,
Ногаҳон кўргандай бўлдим ўзимни.
Танидим термулиб тошқин булоққа,
Юм-юм йиғлаётган кўзимни!
Чексиз хаёлимни англадим аён
Оламнинг азалий мавжудлигида.
Фано сувратини чизмишдир замон,
Ҳар битта хилқатнинг маҳдудлигида.
Ўзимни топмоққа уриндим, токи
Яшаб ўтмай дея нодон бош билан.
Нурлар сўқмоғини босиб ҳаттоки
Сирлашдим юлдузлар, ой-қуёш билан,
Ўзимни ўзимдан эмас, ахтардим
Ҳар битта заррадан, ҳар бир хор-хасдан.
Маҳшарда ўт бўлиб ёнмасми дардим
Кетсам гар ўзимни топаолмасдан?!
Танҳо кезларимда танимда титроқ,
Кутдим ўзим учун энг хуррам дамни.
Англаганим ушбу ҳикматдир – тупроқ
Кўмолмас ўзини топган одамни!..

Лабингдаги кулгу бунчалар совук,
Дафъатан анқийди нафратнинг ҳиди.
Чўчийман, ёнингга боролмам ёвуқ,
Ногоҳ ташланса деб бадбинлик ити.
Жилмаясан вале кўзларинг бежо,
Яширолмай ҳалак кўнглинг кирини.
Сезганимни сезиб турибсан, аммо
Тилингдан сирғалар Сўзнинг ширини.

Чирилдоқ чириллар минг йилдан буён,
Минг йилки супада ётганимча жим
Борлиқни тинглайман. Борлиқ ноаён
Сирларин шивирлар, у – буюк тилсим!
Гўёки юлдузга тўла кенг осмон
Минг йилки кўзимга тутади кўзгу.
Юлдузлар жимирлар, чексизлик томон
Руҳимни тортқилар илоҳий ёғду.
Минг йилки, сукунат сасидан бирор
Ҳикмат топмоқчидек бедордир юрак.
Вужудим бедахл, гўё туш кўрар
Бир уюм тупроқнинг ичида сўнғак!
Куй чалиб табиат аллалар бетин,
Минг йилки кўзга ҳеч уйқу келмайди.
Минг йилки тонг отмас – тугамайди тун,
Чирилдоқ чириллаб тиним билмайди...

МИННАТ

Бамисли отадай кезиб коинот
Аямай бағишлар юрак кўрини.
Қанча мавжудотга берса-да ҳаёт,
Қуёш миннат қилмас сочган нурини.
Оналик меҳридан улуғ нима бор,
Ҳар майса, ҳар дарахт туйгай карамин.
Миннат нелигини билмайди зинҳор,
Қанча мавжудотни боқса-да замин.
Эй, дўстим! Ёдимда эди ҳимматинг,
Дилимда ихлос деб аталган туйғу –
Ниш ота бошловди, аммо миннатинг
Уни аёз бўлиб уриб кетди-ку!
Билдимки, барибир одам боласи
Хом сут эмган банда! Киноямас – рост!
Кўксин ёритарди илоҳ шуъласи,
Бўлолганда эди миннатдан халос!

ДИЙДОР

Дийдор ғаниматдир, тупроқ ниқоби
Гулгун чехраларни бекитгунча то
Кўришиб турайлик, ҳаёт рубоби
Қувноқ оҳангларни таратсин, илло!

Кўрганда бир-бирни очилиб хандон,
Қанийди саломга жуфтлай олсак лаб.
Кутиб ол, ёнингга борай қадрдон,
Сен ҳам қайда бўлсанг, дўстим, кел йўқлаб.

Бу кун тирикдирмиз, имконият бор,
Токи устимиздан кўкармайин чим.
Ширин тилакларни айлайлик изҳор,
Тилимиз қуртларга бўлмай туриб ем.

У кун қаро кундир, ҳеч ким йўлдошинг
Бўлмагай, ётурсан бир ўзинг чоҳда.
Зимистонлар аро ёлғиз бу бошинг
Мангу паноҳ сўрар фақат Оллоҳдан.

Зор бўлиб дийдорга, чекурсан андух,
Зое умринг ҳаққи – тиларсан нажот.
Аммо истагингда энди йўқ мантиқ,
Бой берилган имкон, тугаган ҳаёт.

Эй, дўст! Пандим аччиқ, гарчанд аччиқ сўз,
Тириклик шавқидан маскурсан бу чоқ.
Мени кўрганингда четга бурма юз,
Мен ҳам қаршилайин очганча кучоқ.

Беш кунлик дунёнинг ҳою-ҳаваси,
Бошинг чулғамасин, бўлма такаббур.
Ўткинчи ишларнинг ҳамма-ҳаммасин
Қўйгин-да, йўлингни дўст уйига бур.

Билгилки, айролик ва аччиқ фироқ,
Бошимизда бордир ҳар лаҳза, ҳар он.
Эшигингдан кирса ажал бесўроқ,
Чорасиз қолурсан, ожизсан инсон.

Кел, эй, дўст, зерикдик ҳасратдан ахир,
Тўлдириб жомларга қуй гулгун бода.
Ичайлик, танларда гупурсин меҳр,
Сен борсан, мен борман – бормиз дунёда.

Ҳаёт рубобини чалиб шўх-қувноқ,
Тириклик бахтидан куйлайлик алёр.
Бу гўзал очунга тўйиб-тўйиб боқ,
Ғанимат бу дамлар, ғанимат дийдор.

Ёлғизлигим, чекин, чекин зулумот,
Чекин бадбинликнинг мудҳиш сояси.
Иблисининг қувғинди руҳидан имдод
Олурди ялдоли тун ниҳоясиз.

Чекин, қора калхат – бемавруд ажал,
Интиҳо оғусин қуйма жомимга.
Умр ибтидоси бошланган маҳал,
Жисмимни тортмагил қаро комингга.

Чекин, рутубатли кўланка – хаёл,
Тинсин қалбимдаги қайғу булоғи.
Қаршимда турибди ушбу дам, не ҳол,
Мен кўмсаб истаган, излаган, оҳ, у...

У – танҳо дардимга малҳам бўлган дўст,
У – мени уйқудан уйғотган орзу.
Етти ётлар аро маҳрам бўлган кўз,
Кўксимга сочолди илиқ бир ёғду.

Бу зиёдан руҳим ёришди, бағрим
Очилди тонгларга, келажак кунга.
Такрор оловланди совиган меҳрим,
Ёруғ ишонч ила боқдим очунга.

Билдим, у – фалакдан келган, у – нажот,
Юзида илоҳий олам ҳароси.
Қалбларни яратган энг буюк ижод
Дўстликдир, муҳаббат – олий ифшоси.

Дилдорлиқ изҳорин тажаллийси моҳ,
Қоронғу кечамни ёритди бу шом.
Шуурсиз, маъносиз умримга ногоҳ,
Бахш айлади сурур ва латиф илҳом.

Деди у: «Йўл юрсанг юрар роҳингман,
Учсанг осмонингман, қалбим – қанотинг.
Суянсанг тоғингман, суйсанг боғингман,
Синов онларида менман саботинг».

Дедим: «Ташрифингга эдим кўп илҳақ,
Шукрим тангрига, кулди иқболим.
Сен келдинг, ёғилди ҳидояти ҳақ,
Кўкарди қуриган умид ниҳолим».

Деди у: «Ўлгунча биргамиз, бизни
Айиролмас ҳеч бир фалокат, ҳижрон.
Қиёмат кўпса-да, ер иккимизни
Ютса-да қўлингни қўйвормам, инон!»

Ишондим унга мен, у-чи қалбимга
Қалбини боғлади, олам ёришди.
О, мени дўст тутиб, менга талпинган
Асли инсон эмас, эди фаришта...

Хиёнат ва алдов, макр ва риё
Дунёси чекингил, чекин издиҳом!
Эй, мен юз ўгирган бевурд, беҳаё
Кимсалар чекининг, йўқолинг тамом!

Етар изтиробли тунлар яғмоси,
Кўксимга исмини ўйди бир жуфт кўз.
Энди беҳудадир ағёр ғавғоси
Бугун мен дўст топдим, дўст тополдим, дўст!

ШАРҲИ ДИЛ

Жуссам кичкина деб қуюнма, болам,
Булбул ҳам миттижон бўлади ахир.
Унинг қўшиғисиз қашшоқдир олам,
Баҳор ҳам ғарибдир, гуллар бекадр.

Улуғлик аслида рух фазилати,
Жисмингни чирмаган малолларни енг.
Булбулнинг кўзидай гавҳар қиймати
Пода-пода хўкиз баҳосига тенг.

ҚАЛБИМ

Бунча беқарорсан, излаганинг не?
Менинг шоир қалбим, девона қалбим.
Истагу майлингга бўлолмай моне,
Сочилиблар кетдим ҳар ёна, қалбим.
Бошлайсан юксаклик томон, гоҳ чоҳга,
Гоҳо тўғри йўлга, гоҳ эгри роҳга.
Юкинмоқ истарсаи гоҳо Оллоҳга,
Алданарсан гоҳо шайтона қалбим.
Инжиқлигинг ошиб борар кун сайин,
Қийнайсан, мақсадинг эмасдир тайин.
Ой нури қизларнинг қўлидай майин
Боқсанг-чи инжимай осмона, қалбим.
Боқ, ана қирларга, баҳор аъмоли.
Майсалар – мулкидир, қизғалдоқ – моли.
Наҳот мафтун этмас олам жамоли
Кезсанг-чи оламини сайрона, қалбим.
Тинглагил, куй янграр – тинглайди зорлар,
Инграйди аждодлар руҳи – минорлар.
Қани Алп Эр Тўнга эккан чинорлар?
Афросиёб каби вайрона қалбим.
Оҳ, қани?..
Саволлар қийнайди ёмон,
Соврулар асрлар мисоли сомон.
Саодат онлари келгани замон,
Мени берармисан Турона, қалбим?
Кел мунда, бўйингга бахмаллар ёпай!
Тилинг шарҳлаб берсин таржимон топай.
Бағримга босай, кел, қучоқлаб ўпай.
Эмассан-ку менга бегона, қалбим.
Нечук безовтасан?
Бўялиб қонга
Йиғлайсан – тўлдингни шунча армонга?
Жилмайиб боқшинг шартдир замонга,
Боқмаса-да сенга замона, қалбим.
Қизғалдоқ баргидек банду банддан чок,
Титрайсан ғамларга кўмилиб бебок.

Охири Амирни этарсан халок,
Ўзимдай бебахт, шўрпешона қалбим...

(Шоир биродарим Чори Аваз хотирасига)

Ҳассага суяниб куз келди,
Юзлари бир заҳил, бир ғариб.
Борлиғи хазонлар, дала-ю туз келди.
Бир мискин термулди атрофга
сарғайиб,

Сен йўқсан...
Сен йўқсан, азизим, боғларни
Сукунат бир дилгир навога
тўлдирди.

Қўмсабми баҳорий ул ёниқ чоғларни,
Мозоринг бошида ўлтирди.
Елларда на ҳолат,

жаҳолат
Қушларин қаноти қоп-қора,
куёшни тўсдилар.

Қўйнида сап-сарик туйғулар,
сафолат

Еллари ғам сочиб эдилар.
Сен йўқсан...
Паришон кунларга айланди зор, беҳуд,
Дехқоннинг чопони уватда.
Табиат тутдиким зар, ёқут
Саховат аталмиш саватда.

Сен йўқсан!
Чўғдаин кўзингдан,
айт, ахир
не қолди?!

Борлиқнинг кўзи нам – бўзлайди.
Мезонлар ҳасратнинг ипидай чуволди,
Бир туйғу юракда музлайди.
Қўп-қўнғир булутлар рутубат
Майлини осмонга ёшураб.
Заъфарон баргида мислсиз уқубат
Бир чечак қабрингга бош урар.

Сен йўқсан...
Сен йўқсан...
Кўксимда армонлар дафтарин

Титди куз,
 келди куз,
 кетди куз.
Сен йўқсан, дилимда кўпайди дардларим,
Менинг-да бошимга етди куз.
Сен йўқсан...
Гуллардан гулларга шўх, эркин
Кўниб-да қувнаган оп-оппоқ капалак!
Ва уни қувлаган туйғулар, тез беркин
Кўзимга.
 Кўзимда
 кўз очсин
 бир малак!
Мен йўқман...

Машхур бўлиш эди танҳо орзуси,
Кун келди – ниҳоят машхур ҳам бўлди.
Офтобдай порлади умрин кўзгуси,
Баҳордай борлиғи гулга кўмилди.
Кўчага чиқса гар қарайди ҳамма,
Сулувлар энтикиб кутар ҳар сўзин.
Таниш-билишлари кўпайди, аммо
Сеза бошлади у ёлғиздай ўзин.
Энди шонга бўккан кунлар бағридан
Бош олиб кетмоқни ўйлар тоғларга.
Кетсам эди, дейди, кечиб баридан
Ҳатто ит қадами етмас ёқларга...
Шон-шуҳрат! О, ширин туюлган сароб!
Аслида қисматнинг ўзидай тахир!
Чучмал бир туйғусан! Телба, маст, хароб
Сени деб не зотлар бир-бирин ғажир...
Энди у кўчага чиқмас, чиқса гар
Машхур ахир – уни ҳамма танийди.
Хўрсиниб чиқади узун кечалар:
«Ҳеч кимса билмаса мени, қанийди!...»

Сенинг җимояннга.

Сенинг ёниннга!

Ахир сен – мен эдинг!
Мен сени дедим,
Дунё нима деса деди ўшанда!
Ишон, қизим, мен бор – тоғдайин суянч,
Жисму жоним садқа тийран кўзиннга.
Мен сени җимоя қиламан
 җамма вақт
Гарчандки җимоя керак ўзимнга!
Сен менга ишонгин, бир пайтлар мен ҳам
Ишонганим каби отамга!
О, қизим!
Мен эса
 сенинг беҳадик,
Фурурли кўзиннга боқиб,
 кўзимнга
Кўриниб кетади қайдадир
Отасиз ўсаётган қизалоқ!..

ТОНГ

Олам кўксин зар ила
Безади тонг илоҳи.
Сабухий еллар тортди
Майсаларнинг қулоғин.
Гуллар бўйин сочдилар,
Боғлар қўйин очдилар.
Тотли ифор дунёнинг
Қитиқлади димоғин.
Еру осмон нур ила
Ҳайрату манзур ила
Байрам қилиб бошига
Кийди умид қулоҳин.
Гоҳ ғамангиз, гоҳ шодон
Солароқ шовқин-сурон
Қайнагандан қайнади
Яна ҳаёт булоғи.
Мен-да кўзимни очдим,
Яшамоқ учун шошдим.
Юзу қўлимдан дув-дув
Тўкилди тун гуноҳи...

Елкаларим – чўкиб қолган тоғ,
Кўксим – тубсиз ва қоронғу ғор.
Кунлар ҳорғин судрайди оёқ,
Хўмраяди Вақт – қадимий дор.
Тирикчилик ғамида Дунё
Дўконларин ланг очар тонгда.
Нафс тизгини эшилиб гўё,
Қимирлайди бир илон онгда.
Қай бир юртни талайди зобит,
Тақдирига тан берар қуллар.
Фарзу қарзни унутар обид,
Пучак пулга сотилар гуллар.
Исёнкорнинг бошин сўраб Дор
Қўққаяр бир сервахм, совуқ.
Ғуруримга чирмашиб беор,
Кўзларимда ўсар чирмовуқ.
Ғор ичра бу оламнинг фоний
Ташвишидан суғуриб роҳин
Жандасига солиб дунёни
Яшаётир бир Буюк Қоҳин!
Хаёлотга юзини босар
Сукунатга бўлганича ғарқ.
Қуёш ўзин теракка осар,
Жим томоша қилар Ғарбу Шарқ!..

ИЗҲОР

Ёшим йигирмамас, ўттиздан ошди,
Сотмадим ҳеч қачон пок ҳисларимни.
Ким менга интилди, ким мендан қочди,
Йиллар синаб берди мухлисларимни.
Билдимки, гулларга кўмган кўп муҳиб
Алдайди – олқишлар бариси риё.
Шон-шуҳрат ақлингни боғлагай беип,
Бевафо санамга ўхшайди гўё.
Билдимки, йўлингда учраган ҳадсиз
Танишлар оғзида гар сақич номинг –
Эсланмайсан зинҳор миш-миш, ғийбатсиз.
Қанотсиз қуш каби қулар илҳоминг.
Билдиму ким мени севса тондирдим,
Ёлғиз дўст тутиндим рубобим билан.

Шоҳ Машраб демишки: «Шукр, ёндирдим²
Халқни ихлосдан бир пешобим билан!»
Тунлар ухламайин ғойибдан кутдим.
Илоҳий бир садо, бедор ўлди дил.
Тонггача дунёни тамом унутдим.
Вужудим куй ўлди, сетор ўлди дил.
Англадим – мен учун айни ҳақиқат,
Беҳуда кечмаган умрим изидир.
Малаклар саждага келган дақиқа,
Йиғлайман, ҳар шеърим – туннинг қизидир.
Йиғладим – руҳимда емрилди даҳо,
Кўкка боқиб мунгли кўзларни кўрдим.
Кимсалар менга тош отганда гоҳо,
Оломон ичида дўстларни кўрдим.
Англадим оламда муаммо ҳануз,
Садоқат васфида айтилган калом.
Мени кучишга шай манов жодукўз
Хохласа эртага бермайди салом.
Билдим ва ким мени севса тондирдим,
Фақат дўст тутиндим рубобим билан.
Муҳаббатим билан аршни ёндирдим,
Заминни куйдирдим туробим билан.
Инонтирдим ўзни, инондим гоҳо,
Ўзим тўқиб юрган чўпчакларимга.
Ганжина очилгай, ганжким бебаҳо,
Бутунлик ё насиб биздай яримга.
Офтоб олиб келгай ҳар субҳ ўзи-ла
Илоҳий муждаким – самодан лак-лак.
Кийгизгайдир безаб тонг юлдузи-ла
Саодат чамбарин бошимга фалак!..
Ўшал кун, дил масрур, устидан тинмай,
Гуллардай сочурман пок ҳисларимни,
Ранжитиб қўйсам-да билиб ё билмай,
Мени тарк этмаган мухлисларимнинг!

Тонг отади,
Яна ташвиш бошланар.
Айқириб оқади ҳаёт дарёси.
Одатий ҳол... Яна кўнгил ғашланар,
Ёнимдан одамлар ўтар парвосиз.

² Қайтардим.

Тентийман шовқинли шаҳарда беун,
Кўчалар негадир мендан безмайди.
Бир ёлқин туғилди қалбимда бугун.
Одамлар бепарво ўтар – сезмайди.
Йиғлагим келади, «Биродарлар, ахир
Тушунинг бу ёлқин сизга аталган!»
Аммо бирдан санчиб юрагим оғрир,
Нимадир кўксимга қаттиқ қадалгай.
Биламан: қайдадир шу лаҳза, шу он
Кимдир шеърларимни қақшаб ўқийди.
Уч-тўртта ғаламис бурчакда пинҳон
Мен ҳақимда иғво гаплар тўқийди.
Кўзимга кўринар ғийбатхонада
Суяк ғажийётган бир мешқорин кас.
У – менинг суягим...
Яна онадан
Қайта туғилгандай бўладирман, бас!
Улар-ла не ишим бордур, уларни
Уриб кўйибди-ку Худо кўш қўллаб.
Мен умрим борича севган гулларни
Юрагим бағрига босар авайлаб.
«Бу гулларни сизга бераман, дейман,
Одамлар сизларни севаман ахир!»
Ҳеч кимса тингламас мени, панд ейман,
Тошга урилгандек пешонам оғрир.
Сўқир бир дарёнинг гирдобига ғарқ
Бўлганча кечади бугунги кун ҳам.
Ўйлайман: қайдадир мен излаган халқ
Ва мен ахтарганим – биргина одам?!
Тун кўрпасин ёпар, босади уйку,
Тушимга киради аллабалолар:
Издихом ичидан чиқиб келар у
Оёғим остига сочиб тиллолар.
Дер аста: «Мен келдим, қабул айла, дўст!
Сенга яратгандан келган нажотман.
Ҳеч ким англамаган қалбингни бесўз
Якка-ю ягона тушунган зотман!»
У билан тонггача суҳбат кечар соз,
Дийдорига боқиб кўзим ёшланар.
Менга таскин берар илоҳий овоз,
Мен учун янги бир ҳаёт бошланар...

1987 й.

Наҳотки кўрмадинг шундоқ ёнингдан
Оқиб ўтди Амир отли бир дарё?
Асов тўлқинларин шаддод мавжида
Долғали қалбини кўрмадингми ё?
 Наҳот билмай қолдинг Амир аталмиш
 Бир дарахт қошингда гуллади, афсус!?
 Пойингда тўкилган хазонлар унинг
 Кўз ёши эди-я, ичиб қўйди Куз!
Сезмадинг ёнингдан Амир исмли
Шамол елиб ўтди – йиллар саволи.
Тақдир ҳукми аро гирён ва нолон
Лаҳзалар ичида йитди хаёли.
 Наҳотки билмадинг пойинг остида
 Ётди минг йил Амир исмли бир тош?
 Кўнглинг кўзидаги ҳижобдан бўлак
 Топинчинг йўқмиди сенинг, қаламқош?!

Тонгда бир бебахт қушча
Кафтимга келиб қўнди.
Дон сўради, дон бердим
Қалбим ушоқларидан
Сув сўради, сув бердим
Кўзим булоқларидан.
Ин сўради, ин қурдим
Вужудимда жонимдан.
Остига хас тўшадим
Меҳримдан.
Осмонимдан
Бир парча узиб бердим.
Не сўраса – шу бердим,
Барин этдим муҳайё.
Бадбахтликнинг тамғаси
Бўйнида эди, аё!
Аммо бахт беролмадим,
Асло бахт беролмадим.
Шомда у учиб кетди,
Кафтимни очиб кетди...

Ози қолди, кўрдик ахир кўпини,
Кўрдик дўстни, душманнинг тўп-тўпини.
Ёмонлама ўз юртининг чўпини,
Де: «Мен учун ҳар бир тоши тиллодир!»

Кўрмайсанми, элнинг баланд-пасти бор,
Ҳар бир боғнинг гули, хору хаси бор.
Одамнинг-да марди бор, нокаси бор,
Марднинг ишин ўнглагувчи Оллодир.

Шеър айтдигу тушдик бугун оғизга,
Ҳар бир сўзни ажратдик пўст-мағизга.
Гоҳ ўхшаймиз қудратли, гоҳ ожизга,
Билмайман, шеър дарди қандай балодир.

Булбул куйлар парво қилмас новвослар,
Хашакдан гул фарқин билмас новвослар.
Назарига бизни илмас шоввозлар,
Давраларда ўзларича муллодир.

Ўлдургайдир ҳасадгўйнинг ҳасади,
Куявериб кўмир бўлгай жасади.
Ютуғимиз кўриб ўзин осади,
Бу дайри дун ҳаммадан ҳам қоладир.

Қандай чидай юрагимга тиғ ботса,
Бир тўп жоҳил шоирига тош отса.
Шояд шеърим ғофилларни уйғотса,
Уфқ эғнида субҳ он қизил хуллодир.

Амир, бокқин, мухлислардир ҳар ёнинг,
Шоирисан қадимий юрт – Туроннинг.
Куйла, дилда ҳеч қолмасин армонинг,
Ҳақ-таоло, Ўзи сени қўллодир.

БЕТХОВЕННИНГ СЎНГГИ СЎЗЛАРИ

Ланг очинг эшикни, деразаларни,
Қоронғи хонага нур тушсин бир оз.
Хиралашган кўзим яқинларимнинг
Дийдорига боқиб кўрсин оламда

Не азиз туйғулар қолаётганин,
Ох, олам, нақадар чиройли, гўзал!
Ланг очинг эшикни, деразаларни.
Димикқан хонага соф ҳаво кирсин.
Шамоллар келтирган дала ҳидини
Кўкрагимга жойлай, сўнгги нафасим
Гуллар бўйи билан муаттар бўлсин.
Ох, олам нақадар хушбўй ва тоза!
Ланг очинг эшикни, деразаларни,
Ана, табиатдан дилбар бир оҳанг
Таралмоқда майин, улуғворлиги
Нақ абадият каби – мен ҳали яшаб
Умримда илғолмай ўтаётган куй!
Ланг очинг эшикни, деразаларни,
Эшитай, қаттиқроқ, энтикиб, тўйиб.
Аллақачон сўнган илк муҳаббатим
Кекса вужудимга аланга қўйиб
Нури тугаёзган кўзим олдида
Ёшлик ҳайкалини тикласин абад!
Ох, олам...

БАХШИЁНА

(Қипчоқ лаҳжасида)

Бошингга оғир кулфат
Тушса ҳамки жилама.
Душманларинг ич-ичдан
Хурсанд бўлиб кулама.
Ўлсанг ҳамки ўлмагил,
Бардошингни бўлмагил.
Турар жойинг тов бўлса
Ботқоқликка кулама.
Элим, дединг, шон кучдинг,
Дийним, деб иймон кучдинг.
Номусинг оқ яктакни
Қора лойга булама.
Инонмагин розига,
Сохта, чучмал нозига.
Кокили товон урган
Қизнинг сочи улама.
Чаён боласи чаён,
Итники ит, бор қаён.

Душман боласин зинҳор
Пешонасин силама.
Тани оқил-донони,
Сўздан ажрат маънони.
Нодонларнинг даврасин
Тарк эт, жақин жўлама.
Жигит бошин муҳтожлик
Хам қилар, бошинг тожлик
Бўлмаса-да, пошшодай
Мағрур журсанг бўлама!
Дўстинг Ҳотам бўлса-да,
Очлик жондан ўтса-да,
Нокас дастурхонидан
Бир бурда нон тилама!

1990 й.

*(Фольклоришунос олим,
профессор М.Муродовга)*

Қирғий деган қуш ўлтирар қир-қиёда,
Эр йигитлар қадри баланд Осиёда.
Эл ичида элни излаб жаҳонгашта
Тоғу тошни кезиб чиққан у пиёда.
Юрагида Алпомишнинг келбати бор,
Билагида Кунтуғмишнинг давлати бор.
Бойчибору Ғиркўкларга қанот берган,
Тилагида элининг шон-шавкати бор.
Кезиб дашту ёбонларни, саҳроларни,
Англаб етди ишқин Тоҳир Заҳроларни.
Дарёлардай оқди, гоҳо уммон бўлди,
Дарёларга қўшай дея дарёларни.
Давлатлидур – қанотига Ҳумо олган,
Издатлидур – қирқ чилтондан дуо олган.
Боғи Эрам парилари қўлларига
Сувлар қуйиб, юрагига илҳом солган.
Келинойни излаб топмиш, гўзал қалби
Ойсулуннинг пок ҳуснидан улги эрур.
Эҳе, қанча дoston-терма – баҳоси йўқ,
Дил ғазнасин жавоҳири, мулки эрур.
Уни билар юртнинг ҳар бир йўл-сўқмоғи,

Даралари, далалари, хар бир боғи.
Уни билар бахшиларнинг дўмбираси,
Ботирларнинг гижинглаган арғумоғи.
Уни танир Мисқол пари, оға Юнус,
Ой тунлари боши узра тутар фонус.
Яхши сўзнинг гадоси у, чечан элда
Ахтаргани, сиғингани биргина Сўз.
Сўз кўйида қаландар у, Шоқаландар
Дуоси-ла йўлларида йўқдир хатар.
Ўланчи эл ўланлари хамроҳидир,
У шундай зўр жаҳонгашта, зўр дарбадар.
Қанча-қанча хазиналар сочиларми?!
Қанча гуллар баҳор келмай очиларми?!
Эл тилида Сўзларданким гавҳар сайлаб
Битта-битта ганж йиғмоққа шошиларми?!
Ўтиб келган асрлардан-асрларга,
Тилдан-тилга, наслардан-наслларга.
Аслларнинг ичларида аслларни
Сийлаб насиб айлаган Сўз аслларга.
Элим, дейди ўқ илдизим – турким, дейди,
Омон бўлсин бошимдаги бўрким, дейди.
Буюк миллат шажарида битта новда –
Ўзбегим, дер, ўзбегим – ўз кўрким, дейди.
Қирғий деган куш ўлтирар қир-қиёда,
Мард йигитлар қадри баланд Осиёда.
Сувсиз чўлда Хизр учраб дуо қилмиш:
«Бўлсин болам, умринг-шонинг бут-зиёда!»
Девлар унинг тепасида доим посбон,
Кулбасига ой-парилар кунда меҳмон.
Гўрўғлидан тортиқ олиб келмиш кеча
Қирқ йил бурун йўлга чиққан катта карвон.
Намангандан Машраб унга салаф бўлган,
Қашқа-Сурхон доимо у тараф бўлган.
Қодир бахши, Абдиолим Эргаш ўғли
Унинг учун зийнатли тож, шараф бўлган.
Сувлиқ чайнаб гижинглаган Ғиротмиди?
Устидаги бахмалмиди-банотмиди?
Кимни шунча таърифладик, ай ёронлар,
Билганимиз бу зот – Малик Муродмиди?
Ай, қаламим, ёзиб тургин, асло синма.
Ай, юрагим, уриб тургин, асло тинма.
Созим, мардлар мадҳиясин куйлайвергин,
Номардларга тилло берса ҳам бўйсунма!

ДАҲР ТИЙНАТИ

5- фасл



*Табиатда бордир буюк тароу,
Борлиқни ҳикмат-ла ўлчагайдир у.
Адолат тоши бор бир палласида,
Бошқа палласида севинч ва қайғу.*

БАЛЛАДА

Зим-зиё тун оғушида бор мавжудот мудрайди,
Кўк сахнида юлдузчалар енгилгина титрайди.
Фақат томда бир болакай уйғоқ ҳолда энтикиб,
Хаёл сулар, жимир-жимир юлдузларга кўз тикиб.
Унинг тийрак нигоҳида тубсиз осмон бўйлайди.
У ненидир орзу қилиб, неларнидир ўйлайди.
Балки учқур хаёллари кенгликларни кезмоқда?
Ё дилида келажакнинг тасвирини чизмоқда?
Ё ниш отиб мурғак қалбда туғилмоқда зўр ижод?
Ёки илк бор яралмоқда кутилмаган кашфиёт?
Юлдузлар ўз масканида базм тузиб ўйнайди,
Бир болакай ухلامасдан неларнидир ўйлайди.
Шу пайт бирдан бутун борлиқ оппоқ сутдек ёришди,
Ёзиб қирқ газ қанотини кўкдан битта от тушди.
Кўзларида самовий нур, туёғида ўт чакнаб,
Болакайнинг қаршисига келиб тўхтади, ё раб!
Тилга кириб деди: – Болам, ўйлаяпсан нимани?
Кел, устимга минақолгин, сайр қиламиз самони.
Бундай ажиб отга боқиб сеҳрланди болакай,
Ширин сўздан пок қалбида меҳр ёнди, болакай.
Сакраб минди от белига, хожат йўқ сўз демакка,
От эса бир кишнади-ю, парвоз қилди фалакка.
Отнинг оппоқ ёлларини қучиб борар болакай,
Юлдузларнинг орасида учиб борар болакай.
Уни тамом ром айлади нурлар рақси – жимжима,
Ахир қалби билмас ҳали ташвиш нима, ғам нима.
Пок хилқатда на дил гарди, на гина-ю кудрат бор,
Орзулардек ширин дунё, хаёл каби кудрат бор.
...Ҳавас билан боқдим сенга омад тилаб, гўдагим,
Лекин бир ҳис бош кўтариб, ортга тортди юрагим.
Ушбу аччиқ ҳақиқатни сақла мудом ёдингга,
Ҳушёр боққил атрофингга, эҳтиёт бўл отингга.
Бу оламда ғажурлар кўп, ел ўчирсин овозин,
Кўролмаслар бировларнинг юксак-юксак парвозин.
Ҳасад деган милтиқлари иғво билан ўқланган,
Бировларни ғамга кўмиб, шодлангани шодланган.
Улар сенга бўри каби боқишдан ҳам тоймаслар,
Эрмак учун отгинангни отишдан ҳам тоймаслар...
...Болагина тулпоридида учиб-учиб борарди,
Юлдузлардан юлдузларга кўчиб-кўчиб борарди.
Юрагимга кенгликларнинг сувратини солсам деб,
Отим билан шу хилқатда бир умрга қолсам деб.

Аммо бирдан қарсиллаб ўқ, титраб кетди еру кўк,
Қулаб тушди ерга бола алами кўп, дарди кўп.
Қалби келиб ғулғулага илк бор беҳуд йиғлади,
Неларнидир дараклади, кимларнидир йўқлади.
Кўзи чарақлаб очилди, ҳушёр тортди у шу дам,
Англаб олди: бу дунёда бисёр экан ташвиш, ғам.
Мураккаблик кўп экан-ку заминдаги ҳаётда,
Яшамоклик намоёнди ҳар чигал-мушкулотда.
Йиғлай-йиғлай чанқаб қолгач, ерга тираб кўксини
Булоқ узра энгашди-ю, сувда кўрди аксини.
Улғайибди – бўйи-басти кўркам ва тик сарв каби,
Лабларининг тепасида сабзаланмиш мўйлаби.
Чўчиб, бирдан кўкка боқди: қиздек сулув, ҳаёли,
Учиб борар ярадор от, қондан қизарган ёли.
Ҳолсизланган қанотлари оғир-оғир учарди,
Заҳарли ўқ теккан кўкси оғриб-оғриб учарди.
От булутлар орасида ғойиб бўлгач, бош эгик,
Хомуш ўйга толди бир ўғлон, тугаганди болалик!

МАШҲУРЛИК ВАСВАСАСИ

(Ҳазил)

– Жудаям машхур у...
– Йўғ-е...
– Рост сўзим.
– Қандай кашф соҳиби, билмаскан фақир.
– Бочка юмалатиб бутун ер юзин
Айланиб чиққан зот шу киши ахир!
– Бу одам ҳам машхур...
– Қандай?
– Вожаб!
Газетлар ёзди-ку тинмай бу ҳақда.
Дастурхонлар тўла овқатга қараб,
Ўзин оч сақлаган роса бир ҳафта.
Бу жаноб минбарга чиққач берилиб,
Етмиш икки соат тинмай сўзлаган.
Бу зот-чи, оёғин осмонга қилиб,
Ўн кеча-ю кундуз шундоқ ухлаган.
– Ё тавба! Бу не гап, телбами дунё?
Телбами одамлар? Фикру ақлим лол.
Радиолар вайсар, газетлар гўё
Машхурлар юкини кўтарган ҳаммол.

Дўстлар, етурмисиз гапнинг мағзига!
“Шухрат китобим”га ёзаман бешак –
Шов-шувдан кўпирган элнинг оғзига
Кимки бир дақиқа тутолса элак!

(Ҳазил)

Қирқ йил рўза тутдим, қирқ йил тоғ-тошни
Кезиб зоҳидликни ихтиёр этдим.
Қирқ йил кўтармадим саждадан бошни,
Гўё бор савобнинг тубига етдим.
Ногоҳ бир гўзалга тушди-ю кўзим,
Тортқиладим уни хилват гўшага.
Барча тоатимни ўйламай шу зум
Алишиб қўйдим, эҳ, битта бўсага.

(Ҳазил)

Ҳаёт жуда оғир, ҳалак бўласан
Овлайман деб ҳўкизларнинг кўнглини.
Қийноқлардан нақ беажал ўласан
Ўрганолмай тўнғизларнинг тилини.
Мулозамат қилиш керак эшакка,
Мақташ керак маймунларнинг турқини.
Кўтарилай десанг юксак-юксакка,
Ўзлаштиргил тулкиларнинг хулқини.
Шер ҳақида ёмон гаплар деса ким,
Бориб чакқин, «паноҳим», де сиғиниб.
Эпполмасанг, ҳеч бўлмаса яшагин
Тошбақадай тош косангда биқиниб.
Кучук бўлиб киргин итнинг пинжига,
Де ёлғондан бўлса-да: «Сиз отамдай!»
«Одамман-ку» деб минг ўйла ичингда,
Барибир ҳеч яшолмайсан одамдай!..

1989 й.

ЁРҚУЛ БУВАНИНГ ТУШИ

(Ҳазил)

Ҳикоямиз қаҳрамонин
Ёши айни саксонда.
Ҳали қадди алифдек тик,
Бу Оллоҳдан эҳсон-да.
Бироз содда, бироз қуврок,
Кўнглида йўқдир кири.
Такдир экан, пешонага
Сигмади-я кампири.
Шундан бери серўйловдир,
Қутулолмас ғашликдан.
Гарчи кекса бўлса-да, дил
Узолмайди ёшлиқдан.
Супага бир ўтирволса,
Кетма-кет чой сипқорар.
Бирор кампир ўтиб қолса,
Узоқ термулиб қолар.
Ойнак-тарок, соқол бўёқ
Қистирилган липпада.
Бир кун қизиқ туш кўрибди
Ухлаб қолиб супада.
Ҳовли саҳни гавжум эмиш,
Янграб карнай-ноғора,
Тўйга келар хотин-халаж,
Бошда тугун-тоғора.
«Ёрқул бува уйланармиш...»
Ҳамма жойда дув-дув гап.
Чимилдиққа киргизишди
Келинни ўраб-чирмаб.
Куёв анча ёшаргандир,
Соч-соқоли бўялиб.
Келин турар бир четда жим,
Юзда парда, «уялиб».
Ёрқул бува шоша-пиша
Кўрай деб жамолини,
Юлқиб отди ёр юзига
Тутилган рўмолини.
Аммо бирдан қотиб қолди...
Ҳазил эмас, йўқ, рост.
Олдидаги эртақларда
Тасвирланган алвасти.

Сочи чўлтоқ супургидек,
Икки кўзи чақчайган.
Бурни полиз ичидаги
Қўриқчидек канқайган.
Ўрасифат оғзидаги
Тиши чунон сўйлоқки –
Шу махлукқа уйлангандан
Яхши дейсан бўйдоқлик.
Ҳар қандайин мард юракни
Ёрар кўзин ғилайи.
Чолнинг жонин нақ бўғзига
Келтирди бир олайиб.
Ёрқул бува хуши учиб
Боқиб антиқа «ёр»га.
Қўрқа-писа салом берди,
Тили айланиб зўрға.
Кампир бир оз хўмрайди-ю,
Лекин алик қайтарди:
– Саломгинанг бўлмасайди,
Ямламасдан ютардим!
«Хе-хе», дея хунук кулиб,
Хонада ирғишлади.
Сўнгра яқинлашиб чолнинг
Соқолидан ушлади.
– Тузоғимга илинтирдим
Охир сендай палидни.
Яширган пулларинг қайда?
Дарров чўзгин калитни.
Ёрқул бува эси оғиб
Бошга тушган ғуссадан.
Пул сандиқнинг калитини
Олиб берди киссадан.
Ялмоғиз шод, бор буд-шудни
Жойлаб олди-ю қопга.
Супургисин минволди-ю,
Учиб кетди шу топда.
Чол додлади ва уйғонди
Ўз сасидан шу асно,
Тушнинг даҳшатидан ўзин
Босолмас эди, аммо.
Уятми ё кўрқувданми
Турганида қалтираб,
Беш яшарли невараси
Чопиб келди пилдираб.

Эркаланди «бобо» дея
Тиззасига чиқиб шахд.
Чол кўзидан меҳр ёши
Оқиб келди: шу-ку бахт!
«Ёш ҳам ўтди, умр йўлим
Давомчиси шулардир,
Фарзандларим менинг қўлим
Кўкартирган гуллардир.
Толеимга улар доим
Омон бўлсин, бор бўлсин.
Қаро кунни терс этсину,
Ёруғ кунлар ёр бўлсин!»
Алқисса: Ёрқул бувага
Сер соламан тўйдами,
Маҳаллада, давраларда
Ёки кўча-кўйдами,
Не учундир уйланишни
Олмас сира оғизга.
Ё кўрқарми ўнгимда дуч
Келмай деб ялмоғизга?

УЛУҒ УСТОЗ ВА БАДБАХТ ШОГИРД ҲАҚИДА

Улуғ устоз кексайганда
Узоқ ўйга толибди.
Ўйлай-ўйлай бир ўсмирни
Шогирдликка олибди.
Дебди: “Барча билганимни
Олиб кетмай дилимда.
Инсонлар наф кўрсин ахир
Мен яратган илмдан”.
Шогирдини ўқитибди,
Ўргатибди билганин.
Сингдирибди ёш ақлига
Илғаганин – илганин.
Шогирд ёш-да, сабоқлардан
Ўсиб ақли тўлибди.
Эл ичида «олим» деган
Номга эга бўлибди.
Аммо имон заиф бўлса,
Илм бенаф юмушдир.
Бундайларнинг бор илми ҳам

Шайтон учун емишдир.
Шайтон шогирд имонининг
Бўшлигини билган он,
Сув пуркабди кўлтиғига,
Тилини ёглаб чунон.
Шогирд эса... ожиз кимса,
Адабни унутибди.
Йўлдан озиб сохта шуҳрат
Этагини тутибди.
Кундан-кунга талтайибди,
Кибр-ҳавога берилиб.
Қарайдурган бўпти ҳатто
Устозига керилиб.
Устоз дебди: «Болам, илминг
Бу аҳволда бўлмай хор.
Олим киши бўлиши шарт
Камтарин ва хокисор.
Ҳали яна кўп ўқишинг,
Изланишинг керакдир.
Илм олмоқ бешикдан то
Қабргача эмгакдур!»
Шогирд устоз насиҳатин
Қулоғига олмабди.
Улуғ олим бўлдим, дея,
Билганидан қолмабди.
Шайтон дебди: «Устозингдан
Ўтолмайсан – авомсан.
Керилмагин, устозинг чин
Улуғ, сен ҳали хомсан!»
Бу васваса шум шогирднинг
Юрагини ғашлабди.
Устозига ҳасад кўзи
Ила қарай бошлабди.
Токи бу чол тирик экан,
Донғим чиқмас манам, деб.
Дилида қурт ғимирлабди,
Кундан-кун ич-этин еб.
Бир кун устоз илм билан
Қаттиқ машғул бўлган он,
Шогирдидан сув сўрабди,
Хаёли банд, паришон.
Шогирд мудҳиш ният ила
Сувга заҳар кўшибди...
Устоз жомни кўлга олиб

Бирдан ранги ўчибди.
Титраб дебди: “ Ҳайҳот, болам,
Шуми сендан қайтгани?!
Устозингга ёмонликдан
Мақсадинг не, айт, қани?!”
Шогирд бирдан оёғига
Йиқилибди устозин.
– Шайтон... дея ғўлдиармиш,
Чиқмас эмиш овози.
Устоз дебди: “ Ниятингни
Илмим билан англадим.
Аммо бунча бахтим нигун,
Шўр бўлмаса манглайим.
Нетай, шогирд танламоққа
Илмим кучи етмабди.
Инсонларни англамоққа
Зехн ато этмабди.
Инсон зоти мушкул хилқат,
Чигал экан аъмоли.
Илмим бекор, олимлигим
Буюк ҳикматдан холи...”
Фалакнинг бу терс ишидан
Куйиб фиғон айлабди.
Остонадан қувиб солиб
Шогирдини ҳайдабди...
Ул бадбахтни кимдир кўрмиш
Даштда сарсон юрармиш.
Айланганмиш итга, ҳар кеч
Ойга қараб хурармиш!

ҚИРҚ САВОЛГА ҚИРҚ ЖАВОБ

*(Тушимда бир мўсафид мен
билан савол-жавоб айлади. Мен
дарвеш қиёфасида эмишман)*

- Не билан олам улуғ, кўркли?
- Комил инсон билан!
- Камолатнинг йўли не?
- Дўст
тутинмоқ раҳмон билан!
- Не эрур раҳмонда матлаб?
- Бандасига раҳмати.

- Бунга не бирла кафолат
айлагай?
- Қуръон билан!
 - Инсон хусни не эрур?
 - Оллоҳ жамолин шуъласи.
 - Не билан инсоннинг инсон
хислати?
 - Иймон билан!
 - Гуноҳ не?
 - Ҳақ йўлидин
тоймоқ куфр бўҳронида.
 - Ҳақ йўлидин тоймоқ не?
 - Овунмоқ ёлғон билан!
 - Ҳаққа етмоқнинг йўлин айт?
 - Ранж чекмоқ бир умр.
 - Маърифатнинг қопқасин
очмоқ илм-урфон билан.
 - Зулм недур?
 - Бандага
банда жаҳолат айласа!
 - Сабр не?
 - Бир «оҳ» демаслик
танга тиғ ботқон билан.
 - Қул ёзуғи не?
 - Итоат!
 - Хўжаси Оллоҳ фақат!
 - Гуноҳ – инсон бир-бирин
боғласа арқон билан.
 - Авлиёлик не?
 - Нафсининг
тизгинини ушламоқ.
 - Қаноат не?
 - Жим юрмоқ
бурда нон, ёвғон билан.
 - Инсоф-чи?
 - Меъёрни билмоқ.
 - Диёнат?
 - Тавфиқ, сужуд!
 - Исломобод бўлғай олам
аҳли мусулмон билан.
 - Дўстлик не?
 - Икки юракнинг
бир бўлиб тепмоқлиги.
 - Айрилиқ не?

- Бир умр қон
 йиғламоқ армон билан.
- Сўйла инсонлараро кек,
Ихтилоф қайдин магар?
- Бедаво дард бу, тузалмас
 дори-ю дармон билан.
- Шоирлик не?
- Шоҳликдур
 салтанати ишқда.
- Ишқ йўлида юзма-юз
Турмоқ
 дору зиндон билан.
- Тирикликнинг таърифин де!
- Масрурлик, хурлик, ишонч.
- Хуррият не?
- Жон билан кирган, чиқар
 ул жон билан.
- Бир сўз де шоҳлар ҳақида!
- Адлу фазли бўлмаса,
Дўзахийдир шунча қудрат,
 шунча шавкат-шон билан.
- Ватан недур?
- Боболарнинг
 хокидан бунёд замин.
- Муқаддасдир киндигимдан
 томган қатра қон билан.
- Эл нимадур?
- Булоқлардан
 оқиб чиққан жилғалар
- Дарёларга айланса-ю
Қўшилса уммон билан.
- Азоб нима?
- Ҳасадгўйнинг
 маломатин чекмоқлик.
- Бахтсизлик не?
- Бир қайиққа
 минмоқлик нодон билан.
- Умр ўзи не сўз?
- Сарсон
 кезмоқ фано даштида,
Судралиб йўл машаққатин
 тортмоқлик карвон билан.
- Тафаккур не?
- Зулмат аро

- эйтиқоддан бир қадам.
 – Матонат не?
 – Юзма-юз, тик
 қолмоқлик Майдон билан!
 – Қиёматга қолмасин
 сўнгги саволим:
 Не ғаминг?!
 – Иши йўқдур Оламнинг
 бу дили вайрон билан!

РИВОЯТ

Доноларнинг ҳикматига, закосига бўлиб эш,
 Қадим замон бир шаҳарда яшар экан бир дарвеш.
 Кўчадами, уйдаи ғалати одат пеша,
 «Қарор топар ҳақиқат», деб такрорларкан ҳамиша.
 Бир кун сафар ниятида дарвеш миниб эшагин,
 Халачўпни силтаб дебди: «Ҳақиқат деб яшагин».
 Йўл юриб у, иссиққа ҳам, совуққа ҳам кўнибди,
 Мўл юриб, бир юртга етгач, бир саройга кўнибди.
 Хуфтон оғгач, дарвеш чарчаб тушибди дам олишга,
 «Қарор топар ҳақиқат», деб бош кўйибди болишга.
 Маст уйқуда ётганида зўр шовқиндан ногаҳон,
 Уйғонибди, қарасаки, атрофи ғуж оломон.
 Гап-сўзларга қулоқ солиб тезда фаҳм этибди:
 Тунда сарой соҳибини кимдир сўйиб кетибди.
 То ўзини ўнглагунча, билмай хижил-андешни,
 «Қотилсан», деб оёқ-қўлин боғлабдилар дарвешни.
 Дарвеш ночор, нима қилсин, сира ҳам ғам емабди,
 «Қарор топар ҳақиқат», деб, ўзга бир сўз демабди.
 Бечорани калтаклашиб, мушт тушириб бошига,
 Элтибдилар сўкиб-судраб юрт ҳокимин қошига.
 Ҳоким сўрмиш: «Нима дейсан, қилган айбинг ҳақида?»
 Дарвеш дадил жавоб қилмиш:
 – Қарор топар ҳақиқат!
 Ғазабланган ҳоким шахд-ла ясовулни чақириб,
 – Кишан солиб зиндонга от! – дебди қаттиқ бақириб.
 Зиндонда юз тубан ётиб, куч тўплаб бир дақиқа
 Шивирлабди қайсар лаби: «Қарор топар ҳақиқат!»
 Тонгда бозор майдонига йиғилибди оломон,
 Дарвешни ҳам келтирмишлар қийнаб-судраб дор томон.
 Ўлим сасин янграганча ноғоралар чалинмиш,

Дарвешнинг нақ бўйни узра ипак арқон солинмиш.
Дарвеш титраб кетибди, сўнг қичқирибди бетоқат:
– Қарор топар ҳақиқат, ҳа, қарор топар ҳақиқат!!!
Мўъжизами, бир ёш йигит сафдан чиқиб шу пайтда,
– Бас қилинг! – деб ҳайқирибди, ҳамма бокмиш ҳайратда.
Сўнгра дебди: – Айбдор менман, у бегуноҳ, тегманглар,
У – ҳақиқат, синмагайдир, беҳуда иш – эгманглар!
Ёш пайтимдан юрагимни қасос билан тўлдирдим,
Саройбондан отам хунин талаб қилдим – ўлдирдим.
Ботирларни қойил қилиб, лол қолдириб кўрқокни,
Юлқиб отибди дарвешнинг бўйнидаги сиртмоқни.
Оломон донг қотиб қолмиш, қотиб қолмиш жаллод ҳам,
Қотиб қолмиш гўё дунё, ҳоким ҳам, бор жонзот ҳам.
Дарвеш эса кўз ёшлари оқиб, юзин беларкан
Дебди: – Қарор топгунча ҳақ, жон бўғизга келаркан!

1987 й.

БЕМОР ШОИР, ДЎСТЛАРИ ВА ТИПРАТИКАН ҲАҚИДА ҲИКОЯТ

Инжиқ бир дардга
Чалинди шоир.
Ҳаким сўз айтди
Тин олиб оғир:
– Бўтам, бу дарднинг
Давоси ором,
Тоза ҳаво-ю
Энг яхши таом.
Яна лозимдур
Сабр ва бардош!..
Ҳаким хўрсинди,
Шоир эгди бош.
Шифохонада
Узоқ ётди у.
Эҳ, қанча аччиқ
Дори ютди у.
Қувноқ хаёллар
Ғамгин тус олди.
Қалбида дарддан
Оғир из қолди.
Чиқди ниҳоят
Шифохонадан.

(Туғилганидек
Эмас онадан).
Батамом дарддан
Фориғ бўлмади.
Аввалгидек қалб
Ёруғ бўлмади.
Юзида доим
Ғамнинг сояси.
Ҳар бир шеърининг
Дарддур дояси.
Дўстлари қистар:
– Кулиб юрсанг-чи!
Ҳаёт завқини
Суриб юрсанг-чи!
Нега ёзасан
Бунчалар тушкун?!
Сабабин гўё
Топдилар бир кун.
Сабаби, ҳа, дард...
Излашди малҳам.
Уларга кулоқ
Солди шоир ҳам.
Типратиканнинг
Гўшти, деб, даво
Эшитди кўпдан
Нима қилсин, о!
Ахтариб бир кун
Биттасин тутди.
(Нима қилсин дард
Жонидан ўтди).
Вой-бу, кўзлари
Бунчалар қора!
Ғужанак бўлиб
Олди бечора.
Сатилга солиб
Келди уйига.
Пичоқни олиб
Ариқ бўйига
Келди... Ва бирдан
Сесканди ногоҳ.
Юраги санчди,
Секин тортди оҳ.
Оғир хаёллар
Босиб келдилар.

Кипригига мунг
Осиб келдилар.
Кўтаролмади
Руҳи ғуборни.
Бирдан пичоқни
Отиб юборди.
Деди: – Кечиргил,
Мени, жонивор!
Ўз ошёнингга
Кетгин, қани, бор!
Бўлмоқдин кўра
Умрингга зомин.
Сенга умримни
Бахш этдим, омин!
Даралар ости
Кетди ялтираб.
Озод жонивор
Борар пилдираб.
Шоир хаёлга
Толганди оғир.
Ёлғиз қояга
Ўхшарди ҳозир...

УЧЛИКЛАР

1

Туёқлар остида эзилган майса,
Агар дарахт бўлиб ўссайди,
Гавронбоп бўларди ҳар бир новдаси!

2

Юлдузлар фалакда сўндими?
Ва ёки юракда?
Хўш, одамлар нима демакда?

3

Ҳайкалларни тошламоқ, яхши,
Ишни шундай бошламоқ, яхши,
Лекин қандай тугатмоқ керак?

4

Эски гўрни кавлаб, янги мурдани
Кўмиш керак, шундай кўмиш керакки,
Очилиб қолмасин гўрковнинг сири!

5

Кўкнорининг хаёллари бўлинди,
қурилмаган қасрлари не бўлди?
Тошни чакки отдинг-да, болам!

6

Имонсиз кексанинг насиҳатин тинглаб,
Ерга ярим қарич чўкиб кетди тоғ –
Андишасиз ёшлар пойи остида.

7

Тилим – икки қўлимдир,
Қўлим – битик йўлимдир,
Йўлим эса ўлимдир!

8

Мен данакни эмас,
Бутун бошли боғни
чақиб еяпман!

ҚИРҚ КАБУТАР ПАРВОЗИ

6- фасл



*Зулумот соғари тундин тўқилгай,
Таҳайюл жомида роз жалва қилгай.
Дилим сизмай қолиб гамхоналарга,
Яна кетгим келур афсоналарга...*

ТАҲАЙЮЛОТ

(Достон)

1

Неча кунки, дилни ором этди тарк,
Йитди шомимдан мени шом этди тарк.

Кўз юмарман, кўзга хоб келмас сира,
Хоб элидан бир жавоб келмас сира.

Дил уйин равшан этиб нури хаёл,
Ойнасин ортида чекмиш савол.

Ойнаким тип-тиниқ, шаффоф. Ҳарир
Пардасин бир эпкинидан ғам арир.

Ғам қочиб ўрлаб қабокқа чирмашур,
Зарпечак гўёки боққа чирмашур.

Юзда ғам зоҳир, дилим равшан. Ғалат!
Атиргул-ла ёнма-ён ёвшан. Ғалат!

Тинглаганлар лаб бураар афсона, деб,
Ё гумон айлар мени девона, деб.

Не қилай, ҳар кеч бу ҳол такрор эса,
Яширсам-да дардни-ю ошкор эса?

Мижжа қоқмай, тоқатим тоқ ҳар шом,
Кўз тутарман: мушк сочиб, айлаб салом

Қош қоқиб, қошимга қирқ маҳваш келур,
Гўё қиз шаклида қирқ оташ келур.

Оташ эмас, йўқ, чамандир ҳар бири,
Йўқ, зулмдир, ёсумандир ҳар бири.

Ҳар бирининг нози жонга ўт қўяр,
Жон надир икки жаҳонга ўт қўяр.

Қирқ сулувким ой бири, Зухро бири,
Ғар бири бўлса ниҳон, пайдо бири.

Ҳар бириким мисли раънодур, ажаб?
Бир-биридан хусни аълодур, ажаб?

Тонггача базм айлашар хандон ила,
Ҳар бирига термуларман жон ила.

Билаклар оқ илондай бўйнимда гоҳ,
Олмалар олмаланар қўйнимда гоҳ.

Хаёлимни сеҳрлаб жоду билан
Ўйнашур аҳли шикор оху билан.

Мен дедим: “Кимсиз? Нега бунча ўюн?”
Кўзларимдан ёш оқарди юм-юм.

Барча махваш йиғилиб ўргулдилар,
Паришон ҳолимни кўриб кулдилар.

Дедилар ўктам оҳангда: «Эй, соҳиб!
Ҳуснимизга тўймагайдирсан боқиб.

Одами эрмас паризод – наслимиз,
Боғи Эрам, Кўҳи Қофдан асли биз.

Сен гўзаллик жазмани, билдик тамом,
Одам ўғли сени ром қилдикми, ром?

Энди сенсан измимизда бир умр,
Иш қилурсан изнимиз-ла бир умр...»

Дедим: “Воажаб, бу не тақдирдур?”
Кулдилар чақ-чақ уриб: “Тадбирдур!”

Дедим: “Майли, алданай саробга,
Истасангиз сиз-ла кетай Қофга.

Истасангиз танни хок, бежон қилинг,
Неки ситам қилсангиз ҳар он қилинг.

Ўтинчим бордир фақат, англаб олай,
Ичингиздан битга ёр танлаб олай...”

ҒАЗАЛ

Қирқ пари кушдай кўнибдур қай бирини сайласам?
Сочи қирқ қиз, қоши қирқ қиздай парини сайласам.

Сочлари сочбоғига сиғмай сабода солланур,
Садафда сочқунча сақланган сирини сайласам.

Афсун айларда азимат аҳлининг ақлин олиб,
Карашмаси куфру кўзи Кашмирини сайласам.

Зоҳири – зухд, ботини – бут, суврату сийрат аро
Ботинидан ботиниб бир зоҳирини сайласам.

Гулжабинли, инжабелли, не десам бошдан-оёқ
Гул эрурким, аввали ё охирини сайласам.

Кўпти ғавғолар, жонимга мингта таскин етмагай,
Не бўлур сайлаб-сайлаб кофирини сайласам?

Ай, Амир, асран адодан айласа аҳд – айлагай
Сабрким, дегил: «Саодат – собирини сайласам!»

Лаб буриб ноз қилдилар: “Ҳай-хай, Одам!
Эс-ҳушингни еб кўйибсан сен бу дам.

Ёр бўлибдур қай одамга қай пари,
Бўлса гар афсона-ю эртак бари.

Биз бино бўлдик азалда нурдан,
Жисмимиз шаффоф эрур биллурдан.

Гул на гулдир қаддимизнинг олдида
Сабза недур хаттимизнинг олдида.

Бизга манзил одами етмас замин,
Одамининг олами етмас замин.

Биз яшар маъво беҳиштга бергусиз,
Тошини минг тилло ғиштга бергусиз.

Кўҳи Қоф, дер, унда жам зоти пари,
Кўриқлар тун-кун ани дев лашқари.

Шоҳ эрур девлар девиким Аҳриман,
Солгувчи оламга офат захриман.

Ким эшитса бизга ошиқ ўлдигинг,
Чин дегил ўлмоққа лойиқ ўлдигинг.

Эй, Одам, қўйгил, ҳавасдан кеч ҳало,
Қоч балонинг домидан келмай бало!

– Эй, парилар, Ишқ элин золимлари!
Не дейсиз билмай бу дам ҳолим маним?!

Йўқса айтинг, не мақсад, не эрди ком,
Келурсиз кулбамга ҳар кеч, ҳар шом?

Ўғирлаб ақлимни, дилни зор қилиб,
Ўйнашурсиз тонггача бедор қилиб.

Не ахир бундан мурод? Мен найлайин?
Ёзуғи недур фақирнинг манглайин.

– Зериксак гар Боғи Эрам сайридан,
Девлару жинлар, парилар хайлидан.

Қўнурмиз ерга овунчоқ истабон,
Ўйингоҳ ичра ўйинчоқ истабон.

Биз учун жиддий нечун ишқ, бир ҳавас,
Кўнглимиз очмоққа эрмак бўлса, бас!

Хўб билурмиз хуснимиз офат сели,
Чўкмайин қолмас унда тоқат эли.

Истадик-келдик, ҳазиллашдик, тамом!
Бизда на мақсад тайин, на бор ком.

Кўнглимизнинг майлига сен мос эдинг,
Бамисли тошлар аро олмос эдинг.

Ҳислари қалбинда дарё. Фикри – хур.
Бағрида ишқ оташи, ҳар зикри – дур.

Гар одамсан – зуволанг лойдан бино,
Ва лекин кўнглинг нури Ойдан бино.

Не қилибмизки сен-ла мақбул ҳамон,
Эй, Одам! Қўй бизни, энди бўл омон!

– Во, дариф, бу қандайин афсонадур,
Саробга дуч келдими – дил ёнадур.

Ё олибми забтига қора хаёл,
Этгай мен телбани оввора хаёл.

Эй, парилар! Қирқтасиз, инсоф этинг,
Бир кўнгил маргида тарки Қоф этинг.

Оҳ, паризод васли бирла шод ўлай,
Ул Ширин гар бўлс, мен Фарҳод ўлай.

– Эй, Одам, сен хоҳ ишонма, хоҳ ишон,
Пари қавминда вафодан йўқ нишон.

Бизда ҳижрону васл, ишқ хасча йўқ,
Бизга кул на, бизга надир лағча чўғ.

Билмадинг қирқта эмасдур сонимиз,
Асли бизнинг битта жисму жонимиз.

Янглишдинг тағин ахир биз қиз эмас,
Кўзингга ҳар кўринган қиз биз эмас.

Бизда шаклу шамойилдан йўқ тайин,
Туролмасмиз биз ахир турланмайин.

Ҳар сувратда кўринурмиз истасак,
Гоҳ гулмиз, гоҳ нурмиз истасак.

Эҳ, Одам, сен содда-ю анойисан,
Бир ширин сўзнинг кули, гадойисан.

Ишқинг бизга на керак дил тутмагил,
Бизда қалб йўқдир ахир, ишқ кутмагил.

Хоҳласанг биз гул бўлурмиз, гулки – гул,
Икки оламнинг чароғи, мулки – гул.

Бундаин гулдан хаёлда йўқ асар,
Ким агар солса назар, дил сарбасар –

Куйгаю умри аламда ўртанур,
Бамисли парвона шамда ўртанур.

Шундаин деб қирқ пари қаҳ-қаҳ уриб,
Кулгусидан жон эриб, иймон куйиб.

Тўпланиб бир ергаким сирлашдилар,
Қирқ париваш бир бўлиб бирлашдилар.

Не ажабким, дўндилар бир гулга, оҳ,
Кетди-ю ҳол, келмади бир тилга «оҳ».

Таърифига минг Ҳофиз камлик қилур,
Мен десам кун олдида шамлик қилур.

ҒАЗАЛ

Воҳ, на кўрк бу, юз очиб мен силниким суйдурди гул,
Чиммату сочвонини ишқ ўтида куйдурди гул.

Кўрмадим гул кездиму гулшанни минг йил ул каби
Гул на жаннатда топилмас, бил, деди, билгурди гул.

Билмадим, ким анга бир бор боқди, тупроқ юзига,
Тортди-ю қора ниқоб, устига чим уйдурди гул.

Тамоша қилмоқ учун ҳуснин баҳор келгай мудом,
Қутлабон сандиғидан турли либос кийдурди гул.

Ғунчасида ишқ элининг сирлари пинҳон азал,
Муҳаббатнинг тахтида ўз ошённинг қурди гул.

Кимни кутгай, кимга ул зор, билмадимки гулзор
Бир сарин ис-ла муаттар – хўрсиниб «уф» урди гул.

Эй, Амир, сен-да юкингил, на хазонлар ҳасратин
Чекмади ул, воҳ, юзин мангу баҳорга бурди гул.

Яна гулдан қирқта қизга қайтди гул,
Қирқта қизгаким ўзин тарқатди гул.

Мен дедимки: – Ҳар бирингиз бир жаҳон,
Эмишсиз қандайки, сир кўздан ниҳон?

Во ажаб, сиз битта танга қандайин
Жо бўлиб бирлашдингиз бир тандайин?

Гулда сиздан не аломат, фарқласам,
Қайси ҳолатда зуҳурсиз, шарҳласам.

Қирқ париваш очди лабким бир-бир,
Жавобдан бўлди аён не қирқ сир.

Бири дер: – Мен гулником гулбаргиман,
Бири дер: – Мен ким ошиқдур – маргиман.

Бири дер: – Менким очилган бўғчаси.
Бири дер: – Мен – шудринг ичган муғчаси!

Бири айтар, мен яшил япроғи, деб.
Ўзгаси, мен баридан хўброғи, деб.

Ким бири дер: – Тикони – мужгониман.
Бири дер: – Кўрк ичра ғиж-ғиж кониман.

Бири дер: – Мен сабза урган новдаси.
Бири дер: – Мен жом тўла ишқ бодаси.

Бири дер: – Мен хас илашган хориман.
Бири дер: – Мен дил тубинда доғиман.

Бири дер: – Мен зуҳд чекилган қабоси.
Бири дер: – Мен либос ичра либоси.

Бири дер: – Жонлар олурман, нозиман.
Бири дер: – Мен фалакдин пардозиман.

Бири дер: – Мен ғунча очган наргиси.
Бири дер: – Мен субҳ сочган хуш иси.

Бири дер: – Гулгун ёноқ гулнориман.
Бири дер: – Иффат-хаёси, ориман.

Бири дер: – Мен ҳижобман – юз пардаси.
Бири дер: – Мен аразу дил зардаси.

Бири дер: – Мен кулгичи – тилмиш сабо.
Бири дер: – Мен дил найи, қилмиш садо.

Бири дер: – Мен лутф ила андешаси.
Бири дер: – Мен ҳусн элида пешаси.

Бири дер: – Мен илдизи – жонбахшиман.
Бири дер: – Тилсим чекилган нақшиман.

Бири дер: – Мен суврати – чекмиш фалак.
Бири дер: – Мен тухмиман – экмиш фалак.

Бири дер: – Мен малоҳатлиғ ойиман.
Бири дер: – Мен сирри – нуқта жойиман.

Бири дер: – Мен сарви озод қомати.
Бири дер: – Мен ботиний аломати.

Бири дер: – Мен дил аро дилхоҳлиги.
Бири дер: – Ишқ мулкида мен шоҳлиги.

Бири дер: – Мен ишваси, офат сели.
Бири дер: – Мендин қуйи тургай бели.

Бири дер: – Мен оламида олами.
Бири дер: – Масъуд дами – мен, Одами...

Дедим мен: – Ғоят ажиб! Аммо хазон
Фасли келса, чорадин борму нишон?

Парилар дер: – Ҳуснимиз сўлмас сира,
Ким туғилди бизда у ўлмас сира.

Билмагаймиз қартайиш на, на ўлим,
Бизга кор қилмас на қайғу, на зулм.

Доимо шодликда кечгай умримиз,
Доимо ёшликда кечгай умримиз.

Кабутарга айланиб учсак агар
Қанотимиз толмоғидин йўқ асар.

Лаҳзада биз етти афлокни кезиб
Қайтадурмиз замину хокни кезиб...

Дедим: – Васлингизга бир восил бўлай,
Муродсизман, муроди ҳосил бўлай.

Либосингизни ечинг, қайноқ бадан
Оғушимда урсин оҳ қаймоқ бадан.

Қоматингиз неча олам ҳайрати,
Ғайратимда неча одам ғайрати...

Дедилар маҳваш санамлар: – Йўқ, йўқ!
Титмагил кулни бекорга чўғ йўқ!

Либос бизга пар эрур, биз беқанот
Қолмағаймиз, қўй бу ишни, эй, зот!

Балки ҳийла ўйладинг бериб фириб,
Банди қилмоқ истадинг қопқон қуриб.

Бўлмагил овора, бу осон эмас,
Биз паризодмиз ахир, инсон эмас.

Паризодга ёт вафонинг шеваси,
Одамга жуфтликда бўлмас меваси.

Безурёд ўтмоқ мотам одамгаким,
Умрбод қолмоқ истар мотамга ким?

Биз кетдик, хуш қол, хайр, эй Одами!
Келди фурсат – хайрлашмоқлик дами...

Бир думалаб қирқта қиз қирқ кабутар
Сувратига кирди боғлаб болу пар.

Париллаб кетди учиб, оҳ, дарчадан...
Дил узилди, бўлди парча-парча тан.

Билмадим, бу тушмиди, ҳайрон эдим,
Кўзларида ёш тўла жайрон эдим.

Лол эдим, мен, тонг отиб қолган эди,
Даричамга кун сочин солган эди.

ҒАЗАЛ

Қирқ кабутар учиб кетди самода чарх уриб озод,
Мен эрса ерда қолдим ўксибон кўкка боқиб бот-бот.

Малоҳат кўргузиб кетди, кўнгил қасрин бузиб кетди,
Билолмам бу харобот тақдирин, бўлгай қачон обод?

Париларнинг қаноти – ишқ, либоси – пар, нажоти – ишқ,
Келди ғайбдан овоз: «Ечса либосин ол, берай имдод!»

Либосин ечмади ҳаргиз, қабоси, пешмати – наргиз,
Этагин тутгали бўлмай суманбар йиғлади: «Дод-дод!»

Парилар, воҳ, санамларким, бошимга солди ғамларким,
Ғанимат эрди дамларки, кўпти бод айлаюб барбод.

Дедилар: «Бевафо – бизлар, сафо – бизлар, жафо – бизлар,
Ким Одам нораво – бизлар!» Бу не сир, раббано, ҳайҳот?!

Қани нозлар, таваллолар, имо-ю шўх таманнолар,
Энди ҳажр даштида овлар оҳу қонин тўкиб сайёд.

Кабутар шаклида ҳар қиз, чиқорди қандайин пар, қиз,
Билолмай доғдаман ҳаргиз. Чекурман ҳажрида фарёд.

Амир дер: Кўҳи Қоф қайда? Этурман инкишоф қайта.
Безаб жон гулшани бирла ки, йўқдан айлайин бунёд!

II

Оҳ, парилар кетдилар ташлаб дариғ,
Юзларим гулзорида гуллар сарик.

Хас-хашак босди умидим боғини,
Ғам ели ўйнар сочиб япроғини.

Ишқ ила жон ўртанур борим адо,
Чорлаюрман. Борлиқ жим. Бермас садо.

Чорлаюрман. Келмас хатто кўзга хоб,
Чорлаюрман. Бор на таскин, на жавоб.

Ох, белимни букди хижрон офати,
Тугаб битди тоқатимнинг тоқати.

Мен элдан қочдим ва мендан қочди эл,
Билмадим нелар дебон фол очди эл.

Қўл уздим дунёдану дунё ишин
Тарк айлаб бўлди дилим хилватнишин.

Ўй сурурман телба янглиғ хаста жон,
Тиларми тан таркин аста-аста жон.

ҒАЗАЛ

Айри этгай гулни боғдан, танни жондан айрилиқ,
Ям-яшил япроққа етгайдир хазондан айрилиқ.

Кимки кетди қайтмади. Нарёқда не бор – ноаён,
Айирмишдир бу жаҳонни у жаҳондан айрилиқ.

Дод десанг, осмон эшитмас, ерга боқсанг, ер чўқар,
Чиқоргай дуд нола бирла устухондан айрилиқ.

Излагайдир то ҳануз Қайс топмайин Лайлосини.
То ҳануз ошиққа жой бермиш ёбондан айрилиқ.

Икки дилдир икки соҳил, бир-бирига талпинур,
Ўртада дарё оқар – оби-равондан айрилиқ.

Юзларингни тирна, сочинг юл, ёқангни йирт, вале
Бир нажот йўқ, фарқламас зардобни қондан айрилиқ.

Армондин топмоқ завол гар қисматингда бор эса,
Эй, Амир, ердан эмас бу, осмондан айрилиқ.

Бўзлаюр бир сас дилимда ҳар шом,
Гўё дарднок дилимга минбар – шом.

-Эй, паризодлар, санамлар, шўхлар!
Сизни бир телба қулингиз йўқлар.

Мен бечора ҳолидан сиз беҳабар,
Келмасангиз қошима бир бор агар

Кеч бўлур, умрим уйин бузгай фироқ,
Тоқатимнинг тоқ ипин узгай фироқ...

ҒАЗАЛ

Кел, эй, жон гулшанида кўрк тузойин,
Қонимда лолаларни тургузойин.

Малоҳат бобида сендан улуғроқ
Яна ким бор дилимда, кўргузойин.

Ўтиб умринг бу янглиғ бир латофат
Кўргонинг эди ёлғон, кўр, кўз – ойин.

Демас ул: «Кўрқда ўзмак истагимдир»
Дема сен ҳамки: «Мен андин ўзойин».

Тутиб жон пардаси ичра яширдим
Ёмон кўзданки, кел, жом тутқузойин.

Сузиб жом ичра жонни дей: «Ўзинг – ул!»
Кел-ей, боринг – чаман, бир гул узойин...

О, замин титраб, оғир тебранди шифт,
Чайқалиб, дуд бурқситиб эмранди шифт.

Вишиллаб, гоҳ биланглаб, гоҳ тўлғониб,
Гоҳ оёғим, гоҳ белимга чулғониб

Илонлар келди босиб, ҳар ён илон,
Музлади тан, ер илон, осмон илон.

Сесканиб, кўрқиб тилим бўлди тугун,
Гезариб учди юзим, воҳ, кум-қум.

Тилга кирди бир илон: – Эй, Одами!
Кўрқмагил асло, илонлар олами

Сиз ўйлаб юрган гумондан ўзгадир,
Сийрати ҳар не ёмондан ўзгадир.

Суврати гарчи хунук, бадхоҳдир,
Эзгуликнинг илмидан огоҳдир.

То ёмонлик келмаса инсондин,
Заррача инсонга хавф йўқ ондин.

Чақирдинг, келдик. Нечун хайронасан?!
Биз сенингмиз, ё сўзингдан тонасан?!

– Йўқ, асло! Сиз эмассиз чорламишим,
Илон зотида менинг йўқдир ишим.

Кетинглар бундан, топинг ўзга паноҳ!
Йўқса бўйнингизда жонимдан гуноҳ...

О, илон, кўз илғамай қолди, ё раб!
Дўнди бир қизга, ажаб тилсим, ажаб?

Қизки хайратдир оёқдан бошгача,
Лаб, кўзу холу қабоқдан қошгача.

Ул недур қошида недур атиргул,
Ҳусни бирла мингта гулга татир ул.

Лаб очди сўзга гўё моҳи анвар,
Гулғунча талъатида сочди анбар:

– Биз илон эрмас, ўша сен чорлаган
Пари қизлармиз чароғдай порлаган.

Мен – малика. Кўҳи Қоф шоҳин қизи,
Ганжиким бисёр эрур, мен ёлғизи.

Атрофимдадур канизлар доимо,
Қайга борсак қирқта бизлар доимо.

Оху нолангга жавоб этмоқ учун
Келдик қошингга яна кетмоқ учун...

– Кетманг! Йўқ-йўқ! Ялиниб-ёлвораман,
Қайга бўлса сиз билан мен бораман!

– Эй, Одам! Ер ўғлисан, ердан бўлак
Толейинг йўқ – азалдан битмиш фалак!

Ишқ мурод эрса агар, қўй, бул барин,
Сайлагил ер қизларидан дилбарин.

Оқибат жисминг қўшилгай ергаким,
Узмагил ердан оёқ, бўл биргаким.

– Гарчи жисмим ердадур, руҳим мудом
Излагай кўкдан фалакваш бир ком.

Хаёлимда доимо турса само,
Топгайдир фикрим андин нашъу намо.

Кулсалар-да телба, деб, илло, очун
Парвойимдан йироқ, бағрим хун-хун.

Калтабин, кажбахс кишилардан ҳоло
Қочдим, нодону нокасдан аввало.

Дил зада ўлди муҳитдан, ё фано –
Эзилмоқ-эзмоқ, яна ғамдан бино?!

Чўкиган каби булбулни зоғлар
Дилимни бадфеъл кишилар доғлар.

Гоҳ аламдан майга ғарқ бўлгай хушим,
Гоҳо ўнг келган каби қўрқинч тушим.

Зулму зулмат – кўҳна чарх кори азал,
Адлу нусрат – йўғи-ю, бори – ажал.

«Аналҳақ!» – Нур бирла қўшмоқ нурни,
Осдилар бир сўз учун Мансурни.

Умрдан имкон нима – айтмоқ ахир,
Келмоқдин мақсад яна қайтмоқ ахир.

Насимийнинг борлиғи қондир ҳамон,
Дор оғочи узра исёндин ҳамон.

Бўғзида сиртмоқ, ҳақиқат – тоати,
Шоҳ Машрабнинг туганди тоқати.

Жоҳиллик, фисқу фасод, фитна, зулм
То ҳануз пойдор ахир, йиғлар дилим.

Ул уч зот руҳи келиб ёнимгаким,
Қисмат шарҳини битди жонимгаким.

Мен сабоқ олдим алардан бот-бот,
Бўлдилар мёнданким ул уч зот шод.

Дедилар: «Ёр ҳуснига тўйсанг қани!
Ўзга ишқнинг барчасин қўйсанг қани!»

О, муҳаббат! Илоҳдан бир нурдин,
Ёритса қалбин ошиқ махмурдин.

Барча дардимга бўлур малҳам ишқ,
Жисму қалбимга солур илҳом ишқ.

Паризод! Афсоналар – ишқ олами,
Бошла бу оламга, кетсин дил ғами.

Мадад бер, қутқаз азобдан, о, мени,
Ёрит ишқнинг бирла умрим ойинин...

Паризод титради икки кўзи нам,
Деди: – Биз аҳли Қоф то икки олам

Бинодур, ғам не асло билмагаймиз,
Чекар ким ғам парво қилмагаймиз.

Бунча ғам ичра қолдинг, Одамизод,
Сабрни қайдин олдинг, Одамизод!

Буюк Ғам соҳиб, эй, Мулки Ғамнинг
Шаҳаншоҳи, сенга Боғи Эрамни

Фидо этгум, яна ҳады жаҳоним,
Жаҳон ичра не борим, жисму жоним...

ҒАЗАЛ

Ғам нима? Қайдан келур у одамизод бошига?
Ғарқ қилур оламини Нух тўфонидай кўз ёшига.

Қоп-қора зулматга буркаб борлиғу йўқлик аро,
Элтадур фоний умрни чарх жаллод қошига.

Ғам селида ўлди ғарку неча Искандар забун,
Кузги япроқнинг шамол ҳукми эди бардошига.

Бўзлаюр най, бўзлаюр қалб, оху афғон, нолалар,
Ул наво савти-ла чеккай лавҳ замоннинг тошига.

Шодмонлик тахтида ким эрди масрур, лаҳзада
Кўзига мил тортди даврон, қўшди оғу ошига.

«Бунча ҳасрат, бунча қайғу не учун?» Бермас савол
Кўнглимиздан ўзга бир зот еру кўк наққошига.

Қисса: Одамни фалак аввал этиб лойдин бино,
Қирқ йил қайғу суйин қуйган эмиш сўнг лошига.

Эй, Амир, кўхна тегирмон айланур, сен янчилик
Қўшилурсан оқибат боқий фароғат чошига!

Санамким менга боқди сирли-сирли,
Нигоҳида сеҳр, ўтлуғ меҳрли.

Кўнгулга тушди меҳри – рух ёришди,
Гўёки тун билан кундуз қоришди.

- Қўймасман энди бу ғамхоналарга,
Олиб кетгум сени афсоналарга.

Фақат шарт шу: тилингни ҳар саволдан,
Тиярсан – дил фориғ бўлгай малолдан.

Йўқ эрса қайтарурман тез изингга,
Ёпилгай Қоф эшиги нақ юзингга.

Вақт етди – энди кетдик Одамизод,
Кўзингни юм, қўйвор руҳингни озод.

Унут жисмингни, қалб буткул бўшалсин,
Қафасдан гўёки булбул бўшалсин.

Факат, о, қўркмагил! Кетдик! Кетурмиз!!
Мудраб ётган фалакни уйғотурмиз...

III

Паризод амри-ла юмдим кўзимни,
Қаноти бордайн сездим ўзимни.

Руҳим енгил бирам – нақ куш эдим мен,
Момиқ пат, зебо қад Оққуш эдим мен!

Турфа манзилдан ўтдик. Дил аланглар,
Руҳимни олди чулғаб турфа ранглар.

Қаро ранг келди босиб руҳни дастлаб,
Зулматга чўмди жоним, йитди матлаб.

Қўнғир ранг ичра руҳимда салобат,
Виқор тахтига миндим – не саодат!

Сариқ ранг ичра ҳижроннинг балоси –
Руҳимни айлади ғам мубталоси.

Қизил ранг очди руҳда лолазор боғ,
Шафакка уфқ кўмилди тонг отар чоғ.

Яшил ранг руҳга бахш этди осойиш,
Гўё кенг қирда топгандек оройиш.

Кўк рангдин руҳга бағрин очди денгиз,
Туғён урди ажиб ҳисларки, тенгсиз.

Оқ ранг бахт маснадини қурди руҳда,
Ғуборни ювди, ғамни қувди руҳдан.

Гўдакдай беғубор, шабнам каби соф
Эди руҳим тиник, покиза, шаффоф.

Паризод «Оч кўзингни» деди-ю боз
Буюрди: «Пастга боқ!» Кафтдай рўю-рост

Кўринди олам бекут, бенаводай,
Ивирсир турфа каслар не балодай.

Пойимда у эди, бешаън ётарди,
Дилимда шафқат ҳиссин уйғотарди.

Мен эрдим аршда, боқдим маҳзун-маҳзун,
Бамисли Лайлосидан айри Мажнун.

Деди менга паризод: – Тут ўзингни!
Ҳижратдан ортга торт ёхуд ўзингни!

Ҳушёр тортиб ўзимни қўлга олдим,
Кўзимни пастдин ўнгу сўлга солдим.

Ёнимда қирқ кабутар эрди ҳамроз,
Не ҳайрат руҳгаким ишқ берди парвоз.

Билмадим қанча учдик – ойми ё йил?!
Билдимки ортда қолди қанча манзил...

IV

Кўзингни оч, деди, очдим, биёбон
Эди борлиқ – куярди жизғанақ жон.

Гармсел изғир эрди тўзғитиб қум,
Барханлар тепа-тепа, уюм-уюм!

Қадами етмаган одамни-ю зоғ
Қанотин силкимай куйгандай андоқ.

Дуо бирла узук олди паризод,
Ани бармоғига солди паризод.

Ҳайхот! Мен ул узук ичра турардим,
Кўзидан жумла оламини кўрардим.

Деди: – Жим тур фақат! Йўқса ўларсан!
Кўхи Қоф ҳайбати қандоқ – кўрарсан...

Узоқдан бир ажиб гулхан кўринди,
Дема гулхан, ажиб гулшан кўринди.

Учкунлар мисли гул, лов-лов учарди,
Олов тилларидан тилло учарди.

Қучибким, ўтни ўт ўйнарди шод, маст,
Ғалат бир тўдадан атрофида сас.

Қўлларда созу дап, янграб ажаб куй,
Гўё тўй, тўймисан тўйдай, қараб тўй.

Ёйилган сочлару танлар яланғоч,
Базм хайлига гўё осмон тилмоч.

Деди паризодим: – Кўп бўлма ҳайрон,
Бу жинлар базмидир, боқсанг куяр жон.

Куфр ила бу хайл банд кўрдинг ҳозир,
Бўлур жинларда ҳам муслиму кофир.

Раҳмдил – муслими, кофири – заҳмат
Еткизмай қолмагай одамга, бир бад.

Муслими берса ёрдам, кофири – ғам,
Бири йўқ жойда бўлгайдир бири жам

Уларга берма сирни эҳтиётдин,
Гўё дил сақлагандай етти ётдин...

ҲИКОЯТ

Бир замонлар жинлар ҳарчанд экан,
Эрта-ю кеч куфр бирла банд экан.

На самонинг ҳукми, на Тангри сўзи
Йўл тополмас – кўнглининг кўрдир кўзи.

Аксари Иблисга аскар, аксари
Кунларин айлар човуш эрмак сари.

Солгали ғавғо замонга, даҳри дун
Неча бор уйрилди жинлар макридин.

Айлади оламни ғорат, Одами
Йиғлади қон, тутди кўкни мотами.

Фитна юз минг ўлди зоҳир, ер юзин
Этди фатҳ Иблис: «Худоман!» деб ўзин.

Бут ясаб тарқатди элга – ёзди ел,
Унутди Ҳакни – йўлидан озди эл.

Айлади жинлар базм, ҳоким – алар.
Ким ботингай ботмаса токим алар.

Лашкарини ёйди куффор беадад,
О, фақат берса берур Тангри мадад.

Тинглабон зорин, Одамни қўллади,
Арш қўшинин қарши жангга йўллади.

Малаклар тушди заминга, кўпди жанг,
Босди зулмат ичра еру кўкни чанг.

Бўлди урҳо-ур саваш даҳшат аро,
Икки куч қармашдиким – ваҳшат, бало.

Тангридан не бор улуғ – илҳомидан
Малаклар кучди зафар арш номидан.

Қочди Иблис. «Ал-амон» деб жинлар
Бўлдилар тизза букиб таслимлар.

Надомат бирла эгиб бош, йиғлашиб,
Кўксини афсус тиғи-ла тиғлашиб.

Бир иноят кутдилар. Тез бўлди фош.
Очди иймон кўзини нури қуёш.

Тангридан келди саодат. Хуш калом
Янгради тилларда: – Қодиро, салом!

Сен ўзингсан илоҳлар илоҳи,
Қамуғ олам сарвари-ю шоҳи.

Юкингаймиз фақат сенга, сўз – Сўзинг,
Ҳидоятга бошла бизни сен, Ўзинг!

Бўлди муслим кўплари, ҳайҳот кўпи
Қочди Иблис ортидан – куффор тўпи.

Қочдилар овлоқни кўзлаб то пана
Жой топиб куфр ўтини ёққай яна.

Раҳнамо Иблис ҳоло. Ўз майлини
Кўрсатур куфр базми ўртаб хайлини.

Дўст эмасдур ким мусулмон, о, алар
Қолса ғафлат комида дарҳол чалар.

О, аларнинг қисмати қувғиндилик,
То қиёмат куфрдан чекмас илик.

Бўлмагайлар баҳраманд Ҳақ нуридан,
Чиқмайин ун Исрофилнинг суридан.

V

Етишдик тоққа. Бирдан кўпди даҳшат:
Паризоднинг оёғин ўпди Ваҳшат.

Не Ваҳшат – посибонлар боши бир дев,
Не дев – оёғи бир дев, боши – бир дев.

Деди: – Салламно, келсинлар, маликам!
Буюрсинлар, амр этсинлар, маликам!

Паризод деди: – Қўрбоши, Улуғ Дев,
Вужуди қудрату кучга тўлуғ дев.

Бўлубдирки бино Қоф – посибонсан.
Зийраксан доимо, хушёр ҳамон сан.

Очилган асно Қофнинг бағри манга,
Сени мақтарман обдон Аҳриманга.

Билурсан Аҳриман ҳаддин, отам ул,
Ҳабибга чин ҳабиб, ёвга мотам ул!

Қўрбоши йўл бўшатди, лек қўли – дом,
Ҳидлай кетди атрофни бесаранжом.

Деди кўзи бежо: – Одам исини
Сезгандайман, агар топсам изини

Қуритгайманки, мендан кетмагайдир,
Қадами токи Қофга етмагайдир!

Жоним нақ чикди, оҳ, аммо пари шўх
Кулиб, янглишдинг қўрбоши, деди, йўк!

Ўринсиздир гумонинг, биз заминда
Узоқ кетдик қолиб, балки дамимдан

Келур – олдик нафас анда, ҳавосин
Илаштирган чиқар балким либосим...

Қўрбоши таъзим этди. Хайли бирла
Паризод менга лутфу хайри бирла,

Йўл босди, катта бир қўрғон кўринди,
Девори – тоғ, томи – осмон, кўринди.

Қоровул ҳайбати олдида қўрғон
Ҳайбатидан нишон йўк, бунда турғон

Девки қоп-қора, зулматдан бичилган –
Жасади, бори – кулфатдан бичилган.

Очилди қопқа. Кирди ҳур паризод,
Изидан хайли, бари шўху шаддод.

Чувиллаб бир ажиб боққа етишди,
Менинг жоним чиқар чоққа етишди.

Не боғки таърифи жаннатда йўқдир,
Ҳали ҳеч бир битилган хатда йўқдир...

ҒАЗАЛ

Ажиб гулшан, гулисоро, булбуллар «чаҳ-чаҳ»и мумтоз,
Сочиб ишқ сиррини ғунча уёлиб бош эгибдур боз.

Чаманда турфа гуллар, оҳ, кизил, сорик, нафармон, оқ,
Кўнгил – қул, ҳар биридир шоҳ, кулиб боз айлаюрлар ноз.

Суманбар, сумбулу райҳон, атиргул чехраси хандон,
Фалак боғбониким чандон меҳр-ла айламиш пардоз.

Дамида жоду афсундир, гўё кун ҳуснида кундир,
Қуёш ишқида Мажнундир, шафақ бағридаги доғ – роз.

Беҳишт гуллар аро сайрон, боқиб кўркига лол, ҳайрон,
Кийик йиғлар, куяр жайрон, қиёқни қийнагай парвоз.

Ҳар гул ҳусни – фалак моҳи, кўнгил осмонидир роҳи,
Ҳар шоҳи – минг малак «оҳ»и, чалур ел мутриби-ла соз.

Амир бу боғни тарк этмоқ – ниҳол умрингга марг етмоқ,
Кетурсан қайга бундан, боқ, кўрибсан шунчалар эъзоз.

VI

Узукни олди бармоқдин паризод,
Дўниб аслимга, бўлдим банддан озод.

Кўринди кўшк зар ичра зар сочиғлиқ,
Равоғу устуни нақшин, очиглиқ.

Паризод дер: – Унут энди заминни!
Унут! Ҳадя қилай дурри саминни!

Сенинг аслинг башар эрса-да, эй, зот.
Яшармиз бунда хушнуд, хушнаво, шод.

Ёқиб пинҳона васлимдан чироқни,
Қувармиз ёзмишимиздан фироқни.

Фақат кўшкдан чиқма, чиқмасант бас!
Бошингни ҳар тешикка тикмасанг, бас!

Агар девлар сезиб қолса биларсан,
Висолдан ҳам жонингдан айриларсан.

Дедим: – Майли, кўнурман не десанг, жон
Сенингсиз не керак танга, узат жом!..

Кўшк ичра мен пари бирла фароғат
Қабосин кийдиму билдим на роҳат.

Ишрат базмида рақсу май, чоғир, чанг,
Қуёш чиққунча бедорлик, «оғир жанг»...

Фалак меҳваридан тилло сочиб тун,
Варақ, дафтаридан, илло, очиб кун.

Ўтибди қирқ кеча. Қирқ кун зиёси
Йиғилсин бўлмагай тунлар қиёси.

Вале кўшк ичра ётмоқ... Дил торикди.
Кўнгил истабми кенгликни зорикди.

Олисда қолган ул – ёди Ватаннинг
Жозиброқ эрди атридан чаманнинг.

Соғинчдан дил тўлиб, фикри паришон,
Хаёли, аъмоли, зикри паришон.

Тушиб кўшкдан кирдим боққа аста,
Қўл чўздим бир мевали шохга аста.

Вале бирдан фалак ўприлди чоғи,
Қинидан чиқди ё қисмат пичоғи.

Қўпиб Қоф тоғи ўрнидан фалакдай
Ёприлди боққа девлар мўр-малахдай.

Атрофга тўлди шовқин, ур-тўполон,
Бекиндим гуллар ичра қалтираб жон.

Улар излашга тушди: – Одамизод
Иси келмоқда, деб. О, қайда имдод?!

Ахийри топдилар. Айлаб зулмни
Кўзимга кўргузиб бешак ўлимни.

Элтдилар Аҳриман қошига, ҳайхот,
Яна бошланди бошдин зулму бедод!

Аҳриман ҳайбатидан не дейин сўз,
Бетига боқса бир боқмас бўлур кўз.

Дўзах қопқасин очгай очса оғзин,
Қулоғига қўйибдур кўп чуғз ин.

Агар чақчайса кўзи худ қаҳрдин,
Тутуну ўт чикур етмиш шаҳрдин.

Деди ул: – Қайдин келдинг, эй зоти паст!
Ажал домини истабсан, демак, бас!

Бу ер Қоф тоғи, одамзод қадами
Етмагай, қиркилур етгунча дами.

Ажаб? Қандай қилиб келдинг бу ёнга?
Парилар қавмини қўйдинг гумонга...

Дедим: – Ишқ истадим, ишқки илоҳий,
Дилимда сочди ёғду гоҳи-гоҳи.

Излаб боқий Муҳаббат маҳзанини,
Кўнгил тарк этди ғафлат масканини.

Агар етсам илоҳий асрорига,
Берардим борлиғимни изҳорига...

Аҳриман қаҳ-қаҳ урди: – Эй, эси паст!
Чўзибсан беҳуда бир иш учун даст.

Муҳаббат ахтарибсан, эй, ғариб, сан,
Демакки, унмасингдан сарғарибсан.

Сен излаб келганинг офат? Не ўзга?
Етказди луқмайи роҳатни бизга!

Билурмиз ул Замин ночорлигин биз,
Одамлар ичра яғмо борлигин биз.

Билурмиз бир-бирига оқибатсиз,
Меҳрсиз эл ичида кийна ҳадсиз.

Нечун одамизод айри муроддин?
Билурмиз фитна, фаҳш, фиску фасоддин!

Ғаминг бизга аён. Аммо ғаминг не?
Тушунмайсан ўзинг, чек адҳамингни!

Сен истаб келганинг тилсим – билиб қўй!
Бу сирни билмагай ҳеч ким, билиб қўй!

Заминда неки ғавғо – бари биздан!
Нифоқу кийну иғво – бари биздан!

Одамзод нафси қутқуда – сабаб биз!
Иймони, ақли уйқуда – сабаб биз!

То тортиб олмадик наҳрини, қудрат
Бобида йўқ эди Одамга ҳеч ҳад.

То бизга қўл келаркан фитна-найранг,
Одамзод ўз-ўзи бирла қилур жанг.

Сен, эй, келдингми сир олмоққа, каззоб?!
Сенинг гўштинг ила байрам қилур Қоф!

Сен, эй, гўл, нотавон, ожиз, саросар,
Ажали жилвалар кўргузган овсар!

Муҳаббат ахтариб келган эмишсен,
Аҳ-ҳа-а-а! Қоф аҳлига энди емишсен!..

ҲИКОЯТ

Нақлким: Ер юзида бир замонлар,
Фалакдин нақд эдими комрон онлар,

Фақат бир дарё онда эрди мавжуд,
Оқаркан борлиғида файз ила қут.

Муҳаббат дарёси деб ул наҳрни,
Атаркан барча, ул барча шаҳрни

Этиб обод, оқаркан тинч, улуғвор,
Замонлар мавжида соилу бедор.

Анинг шоёнлиги, руҳи илоҳдан,
Келаркан сув анга икки булоқдан.

Бирини Оқибат деркан, бири – Мехр!
Бор эркан иккисида кўп файз – сеҳр!

Бу дарёдан ичиб сув бани Одам,
Яшаркан тенг, аҳил, не билмайин ғам.

Йўқ эркан ирқу миллат, дин ягона,
Тўсиқ йўқ, дил тушунгай, тил ягона.

Эмаскан бир-бирига ҳеч киши ёт,
Улуғлаб барча Инсон номини шод.

Ҳаёт нақ жаннату зикрига йўқ сўз,
Ўлуб ҳар тун – Қадр, ҳар кун – Наврўз.

Муҳаббат наҳри – Тангридан иноят!
Шаффоф ҳар қатраси – нур, инжа оят!

Асов тўлқини – ҳикматлар садоси,
Соҳилга бош қўяр, бахт – муддаоси.

Қўш соҳил! Оҳ, бири – неклик, хидоят!
Бириси эрса покликка риоят.

Муқаддас эрди шундан бу Улуғ Сув,
Кундузи кунга, тунда ойга кўзгу.

Замин бурканди гулга бош-оёқдан,
Гул сочиб бахт насими эсди боғдан.

Одамзод топди ерда, кўкда ҳам бахт,
Саодат буржида қурди буюк тахт.

Қад тутди у Улуғлиқ маснадида,
Фалак ҳам айтди таҳсин шавкатига.

Анинг давлатиким андоқ етишди,
Ғайб олами ҳам қўрқувга тушди.

Кўхи Қоф аҳли: девлар, жин, парилар
Эди эркли заминда илгарилар.

Аларнинг йўли қирқилди, хавфдин
Огоҳ етди-ю, белги берди даъфдин.

Тўплабон катта лашкар Аҳриман дев,
Одамзод-чун фалакнинг қаҳриман, деб.

Черик тортди, бошланди Энг Улуғ Жанг,
Заминни қоплади бошдин-оёқ чанг.

Уруш бўлди урушким – беомонлиқ,
Ёмонлиқ устига минди ёмонлиқ.

Тўкилди қанча қонлар икки ёқдан,
Юлдузлар сўнди жонлардай ясоқдан.

Қиличлар ялтираб, найза оловдай
Ёғар ҳар икки ёққа нақ балодай.

Уч юз минг йил чўзилди жанг сиёғи,
Қуриди ернинг қолмай бир гиёғи.

Одамлар кучди шон. Қоф аҳли мағлуб.
Қочишга тушди девлар шармисор бўб.

Эгилган туғ ила Қофда бўлиб жам,
Мағлублар тутдилар минг йилча мотам.

Деди сўнг Аҳриман: – Наф бермади жанг,
Керак энди фақатким ҳийла-найранг.

Заминда то оқар наҳри Муҳаббат
Музаффардир одамзод насли, албат!

Тузиб бизлар тузоқ турфа макрдан,
Жудо этсак аларни ул наҳрдан –

Узилгай ришта, бошлангай низо, кин,
Биз учун эрса бу тайёр ғизоким!

Қачон Одамга тарқоқлик етишгай,
Билингки, биз учун шоҳлик етишгай!

Йиғилди аҳли Қоф. Афсун дуоси
Ўқилди-ю ушалди муддаоси.

Наҳрсиз бенажот қолди Одамзод,
Заифу бемурод қолди Одамзод.

Ялинди Тангрига минг йил чекиб зухд,
Дуо-ю оҳу зоридин чиқиб дуд.

Ахийри Тангри тинглаб илтижосин,
Юборди ёмғиру қорли ҳавосин.

Баланд тоғларга минг йил қор ёғиб, о!
Мангу Муз маҳзаниким бўлди барпо.

Ирмоқлар оқди тоғлардан саноксиз,
Чопарди, о, улар пастга оёқсиз.

Водийлар ичра кўп дарёлар ҳосил
Бўлиб этди одамзодни тағофил.

Одамлар кетди тарқаб ҳар тарафга,
Шимолга, ким Жануб, ким Шарқу Ғарбга.

Элатлар, сўнг миллатлар бўлди пайдо,
Турли-туман иллатлар бўлди пайдо.

Тиллар турфа, урф-одатда фарқлар,
Тангрига эътикод, тоатда фарқлар.

Адоват гулхани бул тафриқодин
Ёқилди Осиё-ю Африқодин.

Оврупо, Амриқо... Эҳ, қанча сарҳад
Одамлар ўртасида тиклади қад.

Одамзод тиф кўтарди ўз-ўзига,
Қондошликнинг қадимий илдизига

Билиб-билмайми болта урди, эвоҳ!
Муқаддас Рух ундан юз бурди, эвоҳ!

Қириб бир-бирини ва банди айлаб
Жаҳолатни ақл каманди айлаб

Бошланди Одамизод инқирози
Баҳори ўлди куз, қиш ўлди ёзи.

Девларнинг базмига, эҳ, бўлди гулхан
Одам қўли яратган боғу гулшан...

VII

Аҳриман деди: – Эй, ақли кўтоҳ кас!
Мисоли қоя қошинда чирик хас!

Ғанимат ўлжасен, эй, беҳабарсен,
Қирқ кундан сўнгра қатлингни топарсен.

Нишонлармиз санайи мўътабарни,
Одамзод устидан Улкан Зафарни

Санақим уч юз минг йил тўлмиш анга:
Солибмиз Инсон ақлини кишанга!

Келур ул кун, қилурмиз катта байрам,
Девлар салтанати – Қоф, Боғи Эрам.

Қилур тантана, ғазнани очурмиз,
Лутф-ҳиммат бирла эҳсонлар сочурмиз.

Сени ул кунгача боғлаб кўюрмиз,
Келур ул кун сени Одам сўюрмиз...

Эй, посбон! Бандини бундин олиб кет!
Солиб чоҳга боқинглар боғласин эт!

Амр этди Ахриман, не сўз изохга,
Солишди мени бир зулматли чоҳга.

Чоҳ оғзин тилсим айлаб катта тошдин
Ёпишди андоқ – нур тушмас қуёшдин.

Ётардим чоҳда қисматдан чекиб оҳ,
Шивирлаб тепадан сас келди ногоҳ:

-Башарзод, чекма қайғу, мен сенингман,
Эмассан танҳо, менликда менингман.

Сен Қофга қурбон эрмас, сенга жондин
Ясай қурбонлиғу шод ўлғай ондин.

Эдим бир тошмехр, бағрим эди тош,
Эриб окмоқда дийдамдан, нечук фош?

Кўзимдан сув қуяр эгним этиб ҳўл,
Вале қақрар вужудда беркиниб чўл.

Недин бу? Сўйлагил, эй, Одами рост,
Халос эт, чин кўнгилдан сенга ихлос.

Дедим: – Кўз ёши ул, дард сиғмагандин
Кўнгилдан тошадур, сув – йиғлагандин.

Деди ул: – Бизга ётдур қайғу, кўз ёш,
Ажаб чоҳ оғзида қалбимдаги тош...

ҒАЗАЛ

Агар ишқ ўти куйдурса, парилар ҳам тўкар кўз ёш,
Агар ёр суйса-суйдурса, парилар ҳам тўкар кўз ёш.

Муҳаббат офати тўфон, минг бир Нуҳ қолмагай омон,
Кемаси чўкса, сел сурса, парилар ҳам тўкар кўз ёш.

Агар ишқ ўтидан учқун тушиб, Қоф тоғига ул кун

Ловуллаб бир чаман курса, парилар ҳам тўқар кўз ёш.

Эрам боғини кез, эй, жон, кўрарсан ҳамма маст, шодон,
Шамол ул ўтқи келурса, парилар ҳам тўқар кўз ёш.

Муҳаббат бир ибодатдур, ғам чекмак анда тоатдур,
Агар меҳробга бош урса, парилар ҳам тўқар кўз ёш.

Ким айтди тошбағир бўлгай, алар суйса оғир бўлгай,
Ҳажр даштида ел турса, парилар ҳам тўқар кўз ёш.

Амир, қалбингни юлгин, от, беишқ оламини қилгин мот,
Шояд бир боқса, бир кўрса – парилар ҳам тўқар кўз ёш!

Паризод нури ийманим, жаҳоним
Чоҳларга сиғмаган ганжи ниҳоним.

Дилиминг гулшани, сарви хиромон
Чекарди ғам, чоҳ узра санги бежон.

Охири топди тилсимни бўшатди,
Тошни чоҳ оғзидан нарёққа отди.

Деди – Арқонга тирмаш Одамизод,
Эурсан ушбу дамда банддан озод.

Вале мен банддаман, ишқинг балоси
Айлади ғам чоҳининг мубталоси.

Энди кет! Алвидо! Тез кет бу ёндин!
Тез бўлгил! Айриларсан йўқса жондин!

Ўзим Қофдин эниб Ерга узатгум,
Хатардан соғ олиб чиққум – кузатгум!

Дедим: – Ишқ истадим, топдим ўзинг – ёр!
Борурман қайга, меҳринг, хуш – сўзинг, ёр!

Билурсан, ғам чекурман то заминда
Бадбахтлик муҳри бор, ўлгум ғаминда.

Муҳаббат наҳри қайда банд эрур, айт!
Бу жисми зорим келди жон берур пайт.

Топиб бергил калитин тилсимотни,
Бахш айлай аҳли оламга нажотни.

Ҳамул дунёни чирк босмиш бузойин,
Яна бошдин фалак тархин тузойин.

Муҳаббат наҳри оқсин қайта бошдин,
Кўкарсин ҳатто гул меҳри қуёшдин.

Одамзод излаган асрий саодат
Муяссар ўлса, анга этса тоат.

Паризод, ғамсипеҳрим, йўқ, дема, йўқ,
Кўрсатгил, жону меҳрим, йўқ, дема, йўқ.

Деди ул: – Келмагайдир бу кўлимдан,
Ночорман, гарчи истарман дилимдан.

Бу сир – ёлғиз аёндир Аҳриманга,
Нетай берк эрса тилсим шарҳи манга.

Бу сирни билмоқ истар эрса гар ким,
Йўлиққай минг балога, алҳазарким!

Кет энди! Етди вақт! Гар турса хобдан
Сени девлар тирик кеткизмас Қофдан.

- Паризод оҳ, наҳотки айрилармиз?
Наҳот ҳижроннинг чоҳига қулармиз?

Юргил, мен бирла эй, ёрим, нетар дил,
Сенингсиз ўз-ўзини маҳв этар дил.

Сенингсиз мен ғарибман, зору нолон,
Гиёҳдин Мосуво, бекут биёбон.

Деди: – Гарчи менинг-да дилда нолам,
Чорасизликдан йўқдир ўзга чорам.

Тақдирнинг ҳукмига этмоқ итоат –
Чорасиз дил учун энг яхши тоат.

Сўзлаб бер барчага қайтгач ҳикоят,
Муҳаббат наҳридан, ҳар сомеъ шояд.

Тинглаб мағзини чақсинлар нақлнинг,
Нечун Инсонга бермишдир Ақлни?!

Кўлимга тутқазиб бир тола сочин,
Деди: – Ол, дилнинг танҳо юпанчин!

Бошингга тушса ташвиш ё бирор ғам,
Тутатгил, мен борурман ўтмайин дам,

Вақт етди, энди кетдик, Одамизод!
Кўзингни юм, кўйвор руҳингни озод!...

VIII

Хонамда сесканиб очдим кўзимни
Оғир юк остида сездим ўзимни.

Гўё хоб ичра хобга мубтало дил,
Хаёл изми-ла Қофга мубтало дил.

Парилар сийрати, жодуси, нози
Хаёлнинг жилвасими, ёки мозий.

Таҳайюл жомида тун тутди чоғир,
Дилимда ишқу мастлик бўлди зоҳир.

Умидим гули сўлди ҳижронидин,
Айрилган чоғда жоним жононидин.

Чидолмайин фироққа тортдим у ох,
Кўзим тушди бир тола сочга ногоҳ.

Уни солдим оловга, дил саросар,
Бирдан қаршимда бўлди пайдо лобар!

У сўз котди: – Бошингга тушди не ғам?
Ҳаяжон ичра тил лол қолди бир дам.

Дедим беҳол: – Соғиндим сени зорим,
Кўргим келди юзингни гул узорим.

Кулбамда қол, менинг бирла, паришон!
Яшолмайман сенингсиз не керак жон!

Қўйгунча дилни бунча изтиробга,
Фалак жисмимни топширсин туробга!

Хароб қилгай мени охир хаёлинг,
Қўймас, хоб ичра-да зоҳир хаёлинг.

Фироқнинг занжирини, кел, узиб кел!
Ҳусн боғида жилва кўргузиб, кел!

Камолот кўзгусида минг малоҳат
Сенинг мулкинг эрур, кўркинг – кафолат!

Қолгил кулбамда, майли, тўлса жомим,
Ишқингда розиман маҳв бўлса жоним...

Паризод боқди менга юз-кўзи ғам,
Оғир хўрсинди, силкинди ўзи ҳам.

Деди: – Энди кўришмак йўқ, видо, ёр!
Бўлурмиз иккимиз мангу жудо, ёр!

Санам сепди юзимга сўнг ажиб сув,
Сув эрди хушбўю энг тоза инжу!

Паризод бўлди ғойиб, мен йиқилдим,
Зулумот тортди парда, йўл бекилди...

IX

Фалак тим қора зулфин ёйса ҳар шом,
Этур тарк кўзни уйқу, дилни ором.

Келур бот-бот кўз олдимга паризод,
Ҳусн боғида қадди сарви озод.

Дилимга гоҳ ўлур пайванд ниҳоли,
Янграр гоҳ тўтидек ширин мақоли.

Гоҳ оташга дўниб, жонимни ёққай,
Ноз-ишва бирла гоҳ қонимни ёққай.

Кўриб ҳолимни юлдузлар паришон,
Юрак йиғлар: «Садо бергил, паришон!»

Савол янглиғ ҳилол кўкда чекур ғам,
Хонамда кўз ёшин милт-милт тўкур шам.

Зулумот соғари тундин тўкилгай,
Таҳайюл жомида юз жилва қилгай.

Дилим сиғмай қолиб ғамхоналарга,
Яна кетгим келур афсоналарга.

Хаёлот измига боримни берсам,
Фано даштида ўз хоримни терсам.

Тупрокка кирсаму қайта кўкарсам,
Бошимда ишқни тож янглиғ кўтарсам.

Ва кашф этсам яна бошдин ўзимни,
Етказсам жавҳара тошдин ўзимни.

Рухимни чулғагай боқий саодат,
Кўнгил тинчлангаю этгай итоат!

ҒАЗАЛ

Бўлмасанг сен, мен-да найлай икки гавҳар зорини,
Кўр бўлай, борим унутсин борлигининг борини.

Бор эсанг, сас бер, юзингдан ол замонлар пардасин,
Худ маконда шуъла сочсин, оч, дилинг асрорини.

Зардобли наҳр ичра умрим хазони оққай абад,
Безамас эркан юзунг то жисму жон гулзорини.

Икки олам сийратида сувратингдан не жамол,
Фанода кўрсат, ёр, бир бор бақо дийдорини.

Бераҳмдир вақт шамоли, ёр, дилимни овлагил,
Совурмасидан бурун ул жисмимизнинг хорини.

Илоҳа, дил топса боқий бахт билонинг болидан,
Бидоят буржида бўйнимга осай зуннорини.

Топса сен дилдорини басдур Амирга, ҳақ тилаб
Ахтарур бир тола сочингдан ғариб дил дорини!

Мундарижа

Н.Нарзуллаев. «Нозик ва уйроқ кўнгли ...»	5
Фахрия	8
ИСТИБДОД ДАФТАРИ	9
Таркинман ҳол	10
Аравани тўхтатинг	10
Бир гуруҳ қароқчи	12
Қаламни	13
Ошанига мактуб	18
Осий ибодати	28
Қуз	29
Қайғини	31
Икрор	32
Халқимга	33
Ватан мадҳи	34
«Ўғри» ҳикоясини ўқиб	35
Аёл	38
Ухлайди	39
Мураббаъ	39
Тутулибдур	43
Гурбатни дилдан қуз	44
Булбулжон	45
Инсон	49
Хансарга	50
Усмон носир илдоси	51
Уфунат	52
Алп тегин набирасининг волаеси	53
Ер остида армондур	54
Гелди берди катироби	55
Тушларимди	56
Она халққа топшини	57
Таъбирсиз тун	59
Қуёшпараст ўғил	59

Содиқ дўст	61
Юракдаги сўз	62
Хитолар	63
Ўтинч	64
Сўзларга	65
Машраб	69
Исо	69
СЕВГИ САЛТАНАТИ	71
Ғофис	70
Эпиграмма	70
Табиат	72
Ҳажр шомида	74
Мен ҳам шивирлайин	76
Сотинч афсуни	77
Низуфар	78
Севанга	79
Мени бир қиз севса эди	80
Унутилган гул	81
Қадимий кўшиқ	83
Унутмакман	84
Қарамайман	87
Кўзларинг чиройлидир	87
Хўна қизга	88
Ўттининчи баҳорим	89
Қасамлариниз	95
Бегойим	97
АВЖЛАНИБ ЕНМИШ ЗУҲАЛ	101
Елгон сўзлама, шоир	108
Пилла	108
Магар йўқдир	109
Исламинг	113
Асрагин	115
Икки дугона	116
Куйибдур	117
Фурқатнома	118
Гулбарғидан юзюккяна	121
Улуғ	123

Ишқ	125
Жаҳон менда	127
Ваҳдат	128
Тивалло	129
Лим-лим	130
Машраб назалига мухаммас	131
Саккосий назалига мухаммас	133
Навоий назалига мухаммас	134
АНГЛАМОҚ АЗОБИ	135
Инсониятнинг англаш	136
Донорингиз	137
Васият	139
Саркаш	139
Виздон ʻлим	140
Шоҳ байтнингги ёзи	141
Ички гуша	141
Калта сунги олдидagi ʻйлар	142
Ҳолат	143
Бу мушук	144
Дунё ва мен	144
Ким сени мақтаса	147
Миният	149
Дийдор	149
Шарҳи дил	152
Қалбим	152
Қизим гулируҳсизга	155
Тоғ	157
Иҳор	158
Бетховеннинг сунги сўзлари	162
Бахшиёна	163
ДАҲР ТИЙНАТИ	167
Баллада	168
Машҳурлик воситаси	169
Ёркул буянинг туши	171
Улуғ устоа ва бадбахт шогирд ҳақида	173
Қирқ саволга қирқ жавоб	176
Ривоят	180

Бемор шоир, дўстлари ва тирратикан ҳақида ҳикоят	181
Учинослар	182
Тўртликлар	183
ҚИРҚ КАБУТАР ПАРВОЗИ	199
Таҳайболот	200
Ғазал	202
Ғазал	206
Ғазал	210
Ғазал	211
Ғазал	212
Ғазал	216
Ҳикоят	220
Ғазал	223
Ҳикоят	227
Ғазал	233
Ғазал	238

Адабий-бадний нашр

АМИР ХУДОЙБЕРДИ

ЭВРИЛИШ

Сайланма

Муҳаррир	<i>Шаҳриёр</i>
Рассом	<i>О.Бурҳонов</i>
Бадний муҳаррир	<i>Б. Бозоров</i>
Тех муҳаррир	<i>В. Демченко</i>
Мусахҳиҳ	<i>М. Худоёрова</i>
Компьютерда саҳифаловчи	<i>Р. Есауленко</i>

ИБ 3738

Боснига рухсат этилди 10.12.02 й. Бичими 84x108 1/32. Босма
тобоғи 7,625+0,25 вкл. Шартли босма тобоғи 12,81.
Адади 1000 нусха. Баҳоси келишилган нарҳда.
Буюртма № 79

«Янги аср авлоди» нашриёт-матбаа маркази.
700113, Тошкент, Чилонзор-8, Қатортол кўчаси, 60